

Samiyele

Ná-Sευε Mɔungi

SAMIYELE NA-FAI

(1:1--7:17)

Ane lii vai GALA sei velei wu Silo

¹ Efelayime zunui ta ɣeni Lama, Sɔfe ɣovii ma, Efelayime ɣize yooi zu. Daaseigi ɣeni ga Elekana. E ɣeni ga Yelɔɣame ná-doun zunui, kɛwola ɣeni ga Tɔɣu ná-doun zunui Eliyu. Tɔɣu naa, kɛɛɣe ɣeni ga Sufe.

² Anza felegɔ ɣa Elekana seini. Ma mɔungi laa ɣeni ga Ane, felesiei laa ɣe ga Penina, dointi ti ɣeni Penina ve, keke ta la ɣeni Ane ve.

³ Kona-o-kona Elekana bena zeɣe ná-taazuve, é li Silo, é nɔkɔ ɢɔɔɣɔ GALAGI wu, Fai-Pɛ-Maliɣii. Eli ná-doun zunu felegɔiti, ɢɔfeni ta Finease, naati ti ɣeni ga ɢɔɔɣɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣula nuiti Silo taazuve.

⁴ Zalaɣai ɣula laa ɣilagila, Elekana ve, é bena ma zuai ta ɣaaɣwe Penina ta ná-dointi ba.

⁵ Keke Ane nɔnɔi bena wɔɔɔ ga seizu felegɔ, tɔzei Ane wola nɛeni Elekana ve, anɛ ni GALA ge la ɣeni doun veeni naa ve.

⁶ Sinianzai Penina la ɣeni looɣosu ga gaazu unfe seɣeai, mazɔɔɔ ɢɔɔɣɔ GALAGI la ɣeni doun veeni be.

⁷ Kona-o-kona, naa nɔ ɣa ti ɣeni daawu. Penina ɗa Ane yiiɔɔɔ, tɛe laa ɣilagila ɢɔɔɣɔ GALAGI ze velei wu.

Ti yeni naazu konagi ta, Ane tōzei ga é da wōlo, é da gēle daami wo fai va.

⁸ Sinigi Elekana gaazaḡani, é gē ma: «Ane, lee vaa zu è wōlozu, è da gēle daamianigi va? Toḡa gēle, è bōḡo maawōinzu? Nà gila gè la vizōni doun puugo va è ve baa?»

Ane ná-GALA maanēeni

⁹ Ti daamii wogai ma, ti bōole Silo, Ane wuzegeni, é li zalaḡa ḡulazu velei, zalaḡa ḡula nui Eli ḡeni zeini ná-kpōkpōgi ḡa, Gōoḡo GALAGI zeì veleì laave.

¹⁰ Tōzei ziiḡoḡa ḡeni de koozu gola, é Gōoḡo GALAGI maanēeneni, é da wōlo gola.

¹¹ E minazegegi woni, é gē: «Ee, Gōoḡo GALAGI, Fai-Pe-Maliḡii! Ni da nà-kpōḡi vetena, è gāazumaawōingā, ni è la yeemani mà, ni da doun zunu veena bè, nà fe è ve, Gōoḡo GALAGI, sii ma voloi pe su, kpeka la vōoḡua nōundegai ta kpēlei va eyesu pe.»

¹² Tēi Ane lēbini Gōoḡo GALAGI valizu, Eli ḡeni dakōḡgiti niikpi pelei zumōsu.

¹³ E ḡeni naa lakōḡgiti kaazu, ti da niikpi, kele nu la ḡeni woo nōpe menisu, mazōḡo Ane ḡeni GALA falizu yiimave. Eli ḡisieni ga dōḡi ḡa é Ane zogai.

¹⁴ Eli ḡeni Ane ma: «Da ḡulazu niima ḡevelei zu yeele? Li, è da-ḡoḡi ḡula ḡaazu ada ḡili pele.»

¹⁵ Ane gooḡaavoteni, é gē ma: «Ba-o, maliḡii, dōḡ lei é va gē bà, gè la dōḡ bōleni, baa gaazulati gani nōpe. Kele zii ḡa é bōlozu kōozu. Nà ve ga gè nà-ziiḡoḡi le ga Gōoḡo GALAGI.

¹⁶ Mina pēte ga anzanu ḡakai, ziiḡoḡo latevegai ḡa é kea gè lēbiga nà-GALA falii zu.»

17 Eli gooḡaaṽoteni, é ḡe ma: «Ni naa ve, li, ziileigi ḡe è ve, Izelayele ná-GALAGI è woḡaaṽote, nii é falia ma, é naa ve è ya!»

18 Ane Eli woḡaaṽoteni, é ḡe ma: «Da-nubḡḡolai zoo é ye bà.» Naa woga ṽoluma Ane ve, é liini, é daamii wo, gaazuṽe zei ga pagḡ.

19 Poluma zobui, kpidiḡidigi, Elekana ta ná-peleyeḡei pe ti liini, ti nḡkḡ Ḣḡḡḡ GALAGI wu, naa ṽoluma, ti ḡaleni ma, ti li ta-laazu Lama.

Elekana bēdeni anzai Ane ma, Ḣḡḡḡ GALAGI ge naa maawḡinḡaani.

20 Ane kogi zēḡeni naama ḡonagi nḡ laawu, é zunu loun zḡḡḡ, é ḡe ma: «Doin nii laa ḡa ga Samiyele, mazḡḡḡ ḡè faliṽe Ḣḡḡḡ GALAGI ma.»

Ane ná-doin ḡalivaa vai GALA ma

21 Naa ṽoluma, Elekana ta ná-peleyeḡei pe ti ḡeni liizu mḡnḡ Silo, ga ti naama zalaḡai ḡula, nii ta ḡa kula kona-o-kona, Ḣḡḡḡ GALAGI ve, ta é ná-minazeḡeḡi laazeeli, nii é keeni.

22 Kele Ane la ḡeni ṽileni ti ṽolu naama ziei zu, é ḡeni sinigi ma: «Nà naa maaḡḡunsu, eyesu doin laaḡula ḡiimii va, naazu nà lii la niina Silo, ḡè fe Ḣḡḡḡ GALAGI ve, nii a ke doin tei ge ye Ḣḡḡḡ GALAGI ya, sii ma voloi pe su.»

23 Sinigi Elekana ḡeni ma: «Ke eḡeṽelei è devea la, naa maabḡun eyesu è doin laaḡula ḡiimii va. Ḣḡḡḡ GALAGI ge ke, nii é minazeḡea la, naa laazeeli.» Ane yeni ná, é ḡa ḡiimii ve dḡungoi ya, eyesu naa laaḡula ḡiimii va.

24 Doin laaḡulaai ma ḡiimii va, dee Ane seḡeni, é lii la Silo, anee ni dḡungoi loida ḡeni de de. E

kona savagɔ nike zinei zefeni, é vee bulu vukɔi kilo vuusavagɔ (30) va, ta kɔlɔ woole ɣila daavegai ga dɔɔi.

²⁵ Ti niki vaani, ti kula ga zalaɣai, naa voluma, ti liini ga doungoi Eli vɔ.

²⁶ Ane ɣeni ma: «Ee, mǎligii, è-ɣi ka naa zu nei ɓaa, ga anzanui ta vaani, é ɗa Ɔɔɔɣɔ GALAGI vali è ɣɔbavɛ? GALA ka kàazu, eɣevelei è vulua la ga ɣite, gaamazu nà ɣeni de.

²⁷ Wele, doin nii ɣa gè ɣeni falizu GALA ma. Tama Ɔɔɔɣɔ GALAGI fea zèa.

²⁸ Nà ɓalaagi, nà pɔ ga gè kaliva Ɔɔɔɣɔ GALAGI ma, toɣa ga nɔnɔ sii ma voloi pe su.» Ti nɔkɔni ná Ɔɔɔɣɔ GALAGI wu.

2

Ane ná-mama guyei

¹ Ane GALA falini ɣani:

«Zii laavege ga koozunɛɛi, Ɔɔɔɣɔ GALAGI zaalai zu. Gè unbuzɛɣei zɔlɔɔga Ɔɔɔɣɔ GALAGI zaalai zu, nà zoo niina gè ɓɔɛ, gè sili nuiti gooɣaavote, kɔozunɛɛvɛ, tɔɔzei GALA ge ɓɔga bà.

² Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛɣala la ná, tɔ ɣila kpe ka ɲadegai. E ɣula tɔun polu, gala kili ge la ná, gala kili ge la ná, é va ɣɛ ga fasai, ga ɣɔnɔ ma GALAGI ɣevele.

³ A wa-waso kpɔɛiti kpelana mu pele zu, ta poomu gooiti ti ɣea ɣulazu wo-laaveti. Mazɔlɔɔ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa ga GALAGI, nii é fai pe kwɛɛ, toɣa é nubuseiti ta-ɣɛɛwotiiti buɲɛgi ɣɔɣɔsu.

4 Kooḡluluḡa wolaiti ta-ḡileḡiti ti ḡaleḡalea,
kele zebesulala nuiti ti zebēi zolḡḡa.

5 Zḡiti ti yiḡoa ḡea de, naati ta laamiani gaiziezu.
Kele niiti mu pului ḡea ti ma, ti la mḡ bēdeni ga ti
boti ḡe pe, ti vā ḡḡnḡ sḡḡḡ.

Doun zḡḡḡtala anzanui doun lḡfela zolḡḡa, zḡi ma
doin ḡea mḡinni zea, naa maaloga.

6 ḡooḡḡ GALAGI ḡa a ḡa paai wo, é lati, é zenvui ve,
tḡ ḡa a ḡa nui yenvui yei ḡḡvealaazu,
tḡ nḡ ḡa balaa a ḡa nui yenvui ḡula ḡḡvealaazu.

7 ḡooḡḡ GALAGI ḡila kpe ka a ḡa baladai ve,
é kpeḡei balaa fe.

Tḡ ḡa a ḡa nui maayei,
kele toḡa ḡa nui unbuzēḡe balaa.

8 Toḡa ḡa bala nui wuzēḡe, é kula fufiligi zu,
é zeḡnaka nui wuzēḡe, é kula kpoḡagi zu,
é seizu ve ti ya, seizumaanēḡiti saama,
é unfema losuve ve ti ya.

Zooi ma bēdeḡiti, ta ga ḡooḡḡ GALAGI nḡnḡ,
tiya ḡa é eteai zeini ti ma.

9 ḡooḡḡ GALAGI ḡa ḡa ḡaa ná-woḡḡḡḡila nuiti
maazu, ti-ziezuve pe.

Kele faa ḡḡḡ ḡe nuiti undaa ḡa vili kpidii zu,
mazḡḡḡ nu nḡpe ge la vḡniga faa ma, ga tḡ ḡḡḡi
zebēi.

10 Zḡiti ti wuzēḡezu ḡooḡḡ GALAGI laalḡḡma,
ti kpein ti zu ḡa ḡolḡḡolo.

ḡooḡḡ GALAGI ḡa yesu geēḡḡḡḡi zu, é bain ga tiye,
eḡe geēḡade lugi.

Toḡa eteai lukḡḡḡaaleve, é zeeli zou bela ga naa pe.
Toḡa zobogi ve ná-masagi ya,
nii é gulḡi ziaai ma, é ta vee sebei va.»

11 Naa pɛ poluma, Elekana ɣaleni ma, ná-taazu Lama, kɛɛ zunu loungoi Samiyele yɛni Silo, é ɗa botii ɣɛ Ɔooɣo GALAGI vɛ, zalaɣa ɣula nui Eli ɣobaɛ.

Eli ná-dointi ta-vai

12 Eli ná-doun zunuiti ti ɣɛni ga nu ɲakaiti, ti la ɣɛni unfesu Ɔooɣo GALAGI ma.

13 Wɛɛ, ti zie vɛlei ɣɛni ga nii, nii ti ɣɛni kɛɛzu ga bebei: nu nɔpɛ é vaazu ga zalaɣai kula vai ma, zalaɣa ɣula nui ná-botigɛ nui ɣɛni liizu, naama nui vɔ be, siɛgi zu zalaɣa zuai ɣɛɛzu la abui ɣa, é ɗa ɣili, a ɣɛna lia sua zɔɔ mite wolai ɣa zea, nii ɲiigai ga ga savago.

14 E bɛna mite wolai lɔ anɲakai zu, nii é ga digii, baɔa pɔlɔ lifii, ni naa laade kokoi, nii nɔpɛ mitei naa a lɔɔna ba, naa ɣa é ga zalaɣa ɣula nui nɔnɔi. Naa ɣa ti ɣɛni kɛɛzu ga Izelayele nuiti kpein, niiti ti ɣɛni vaazu Silo zalaɣa ɣula vai ma.

15 Yeeta bɛna ɣɛle ɣite, ti va ɣɛ ti zalaɣa zuai ma wulɔiti gala, zalaɣa ɣula nui ná-botigɛ nui bɛna va, naama nui vɔ be, é ɣɛ ma: «Zalaɣa ɣula nui ná-mɔ suai ve, mazɔlɔ é la vaazu giliai ta zosu, ma undui nɔ ɣa é pɔ.»

16 Ni zunui nii ti ná-zalaɣai ɣulazu, naa a ɣɛna ma: «Zɛna dɛ, gi be ga ma wulɔi gala, ɗa va niina, nii nɔpɛ é pɔ, è naa zeɣe,» zalaɣa ɣula nui ná-botigɛ nui bɛna ɣɛ ma: «Ba, kɛni è fe niizu, è la na kɛni, nà ta zeɣe ga zeeɣaabaai.»

17 Niima zunu loungoiti sɔgi wola ɲɔuni, Ɔooɣo GALAGI ɣaazu, tɔɔzei vɛbɛanii niiti nuiti ti ɣɛni feezu Ɔooɣo GALAGI vɛ, zunu loungoi niiti ti ɣɛni naa ɣɛɛzu ga fuun gani.

18 Kele doungoi Samiyele ɣeni ná-botii ɣeezu Gooɔɔ GALAGI ve, kɔba zeɣei ɣeni ga zalaɣa ɣula zeɣei.

Samiyele ta sɔlɔ nui

19 Kona kula laa ɣilagila, Samiyele dee bena seɣe maawɔnigi beɛ be, ta la ɣena lia ta sinigi Silo, zalaɣa ɣula vai ma, é ɣeni liizu ga naama zeɣei ná-doin vo.

20 Eli tuya looni Elekana ta anzai ve, é ɣe ti ma: «Gooɔɔ GALAGI va bu ga é doun ɣiligaa zɔlɔ è-anzai nii va, niiti ta ɣe ga Samiyele votogi, nii é fea Gooɔɔ GALAGI ve.» Naa voluma, ti ɣaleni ma ta-laazu.

21 Gooɔɔ GALAGI Ane maawɔnɣaani, polu ɣe ga Ane zunu loun savagɔ, ta anzanu loun felegɔ ɣiligaa zɔlɔni volu. Naama ziegi zu Samiyele ɣeni ba, é da wɔlɔ, Gooɔɔ GALAGI ɣaazu.

Eli ta ná-dointi

22 Eli vɔlɔzaɣani niina ga gola. E ná-doun zunuiti sie velei ma woo menini, é vile Izelayele nuiti ba, é menini ga ná-doun zunuiti ta vɔlɔ laazu ga anzanuiti, niiti ti ɣaalɛezu ba GALA daaɣomi seɣe velei laave.

23 Eli ɣeni ná-doun zunuiti ma: «Leeni ɣa gè menisu, é vile wo va? Eɛe pe ka wo-lɔɔɔ nɔi wosu, tɔzei wo zie velei la vani. Leeni vaa zu wo naa ɣeezu?»

24 Dòun zunuiti, à yeeɣula naazu, nii gè menisu é vile wo va, naa la vani. Wa Gooɔɔ GALAGI ná-nubuseiti diizu tɔ kologologiti ma.

25 Ni nui ta a koto ɣeena bɔɔla nubusei ta laalɔɣma, GALA ka é ga tukpɔɣaaleve nui naazu, kele zɔi é kotoi ɣeezu, Gooɔɔ GALAGI bɔɔɔi

laalɔɔma, be ɔa a naama nui maavaawo?» Eli nii kpein boni, keɛ ná-doun zunuiti ti la ɔeni keeni, ti va ti-ɔee wooi zo, tɔzei ɔɔɔɔ GALAGI deveni niina ga ti za.

²⁶ Samiyele ma zunu loungoi ɔeni wɔɔɔzu, é da GALA ta nuɔuseiti ziilaa.

*Nimizai é zeini
Eli ná-peleyeɔei ma*

²⁷ Yeeta GALA goo wo nui ta vaani, é ɔe Eli ma: «Woilo niima nii GALA ge bosu è ma: «E suɔwee kala, ga è-memewolani keai ma Ezipete yooi zu, Falagɔn ná-pelei wu ga duɔiti, gè ɔɔɔɔ leeni ga tiye, tiya-o, ta-veléyeɔeiti-yo.

²⁸ Izelayele veléyeɔei kpein saama, è-memewola Aalɔn ɔa gè yiimazegeni la, ga é ɔe ga ná-zalaɔa ɔula nui. E da lo ná-zalaɔa ɔulazuve, é da ná-zalaɔaiti daazeeli mà, é da ani maku neenegiti gala bè, ta é da gàazaɔa. Gè ti-laamiizu veeni, tɔ-o, mavofodai-o, zalaɔa zuaiti ba, niiti Izelayele nuiti ti vaazu la.

²⁹ Toɔa ɔale mu, wo beɛ ɔulazu ná-zalaɔaiti ta ná-vebeaniiti ba, nii gè ma levei veai, ga é da ɔe ná-pelei wu? Lee vaa zu è è-loun zunuiti fizɔsu bà? Wo da ɔɔɔɔ ɔɔnɔkula ga zalaɔa zuai vasuveiti, niiti ná-nuɔuseiti, Izelayele nuiti, ti vaazu la pɔ?

³⁰ «Naa ɔa é ba, tei é ɔea ɔana, nèi gè ga Izelayele ná-GALAGI, gɔoi ɔa é ga nii: Gè minazegeni è ve, da-o, da-veléyeɔei-yo, ta è-memewolani tɔnɔ ma veléyeɔei balaa, ga wa ɔa wo ga ná-botigɛ nuiti yeenɔpe eyesu ɔɔ. Keɛ, nɔnɔ ná, ɔɔɔɔ GALAGI, ná bosu è ma ga minazefegi naa li poun. Mazɔɔ ná

da g̃aazu unfegi ve naati be, niiti ti d̃ebizu, keke niiti ti b̃el̃el̃alazu, unfegi g̃a da yei ga tiye.

³¹ Su la g̃ooza, ña vaazu da-veleyegei, ta e-mem̃wola ñõño ma veleyegei zuvikei g̃ulazu ti ya, naa g̃a a ke, nu ṽõb̃zaḡa ñope ge mina m̃o g̃e da-veleyegei wu.

³² Da wele, e e zili nui g̃a, e da g̃aaba sẽi velei ma. Fai pe ka g̃e ga pag̃o Izelayele veleyege ve, naama ziegi zu nu la m̃o kewola ṽõb̃ ñope kaa, da-velei wu.

³³ Naa pe ge g̃ee va, ña vaazu e-mavofodai gila mak̃esu, ña-zalaḡa g̃ulazuve g̃obave, nii a ke e da nimiza b̃oḡo ma, ga toloi ta kitevei. Ñazu ma, da-veleyegei wu nui m̃otaiti kpein ta za, ti-ma niiñelai zu.

³⁴ « Nii e vaazu g̃eezu ga e-loun feleg̃oiti, G̃ofeni, ta Finease, naa g̃a e g̃eezu ga poogi e ve, ga nii ge bosu gaamai ve, t̃õzei, ti feleg̃o pe ta zaazu folo g̃ila kpe.

³⁵ Naa voluma, ña yiimazege ga zalaḡa g̃ula nu b̃oḡo ve, ge sei, nii a g̃e ga lada nu, toḡa zie ga ña-kisĩeiti, ta z̃iimai vaiti. Ña mavofodai b̃ete ba, nii a ye na g̃o, e g̃e ga zalaḡa g̃ula nui, masagi g̃oba, nii ge yiimazegezu la, ge gul̃bi zie ma.

³⁶ Z̃oi a ye vulua e-mavofodai zu, naa g̃a va zalaḡa g̃ula nui naa ṽo be, e vile niibiḡa kakala, nii a ke e va wali g̃ilagi z̃õb̃o, b̃aa bulu buḡa g̃ila ko. Toḡa zalaḡa g̃ula nui naa maañene, e g̃e ma: Soma, e boti ve z̃ea, zalaḡa g̃ulazuve, nii a ke ge bulu buḡa go z̃õb̃o ga k̃õñgi. »

3

Samiyele loli fai GALA be

¹ Zunu loungoi Samiyele ḡeni Ḡooḡo GALAGI ná-botii ḡeezu, Eli ḡobave. Naama ziegi zu, Ḡooḡo GALAGI la ḡeni b̄eni nuiti p̄, valafala, ti la m̄ ḡeni ná-kulakelēma vaiti s̄l̄b̄su valafala.

² E ḡeni ga kpidii ta, zalaḡa ḡula nui Eli ḡeni laani daazuve, naama ziegi zu Eli ḡaazuveti maabidini niina. E la m̄ ḡeni wozaḡaazu f̄on.

³ Samiyele balaa ḡeni GALA sei velei wu, é ḡeni laani minazeḡe kesui ḡobave, naazu GALA ná-fitinai da zo de.

⁴ Naama ziegi zu, Ḡooḡo GALAGI Samiyele lolini, Samiyele ḡe ma: «Nà ḡaa!»

⁵ Samiyele bizeni, é li Eli v̄ b̄e, é ḡe ma: «Nà ḡaa, maz̄l̄b̄ è tòliḡe.»

Eli ḡooḡaavoteni, é ḡe ma: «Gè la toli boni, ḡale ma, è li, è la.» Samiyele liini, é la volu.

⁶ Ḡooḡo GALAGI Samiyele lolini volu. Samiyele wuzegeni, é li Eli v̄ b̄e, é ḡe ma: «Nà ḡaa, maz̄l̄b̄ è tòliḡe.»

Eli ḡooḡaavoteni, é ḡe ma: «D̄oun zunu! Gè la toli boni, li, è la.»

⁷ Samiyele ma ge la ḡeni de Ḡooḡo GALAGI ḡw̄ee, t̄azei kaipa naa la ḡeni de b̄eni t̄o b̄oḡo v̄.

⁸ Ḡooḡo GALAGI Samiyele lolini volu, ná zeizu zavasīi. Samiyele ḡaleni ma Eli v̄ b̄e, é ḡe ma: «Nà ḡaa, maz̄l̄b̄ è tòliḡe.»

Eli ḡaḡaani niina ga Ḡooḡo GALAGI ḡa é doungoi lolisu.

⁹ Eli ḡeni Samiyele ma naazu: «Liina, è la, ni da toli kili menina, da ḡe ma: «B̄ena, Ḡooḡo GALAGI, da-wotiḡe nui woiloḡe.» » Samiyele liini, é la daazuve.

10 G̃ooḡo GALAGI vaani, é lo kobauε, é toli ga ma m̃oungiti kevele, é ḡε ma: «Samiyele! Samiyele!»

Samiyele gooḡaavoteni, é ḡε ma: «B̃oena, mazol̃o ñèi gè ga da-wotid̃ε nui ḡòilogε.»

11 G̃ooḡo GALAGI ḡeni Samiyele ma: «Nà vaazu faa laazu Izelayele nubuseiti ma, nu-o-nu a ma wooi menina, daa ḡa ṽo.

12 Naama voloi, maañoḡoi nii kpein gè deveai Eli ta ná-peleyeḡei ve, nà ti pe daazeeli, gè la gila kpalaa zεga voluzu.

13 Gè deεve la ga, nà ná-peleyeḡei veelalazu eyesu ḡo, mazol̃o é ḡea suḡwεε ga ná-dointi ta b̃èl̃elalazu, kele é la keeni, é va naati maḡolo.

14 Naa ḡa é ba, gè ḡona Eli ná-peleyeḡei ve, gè ḡε ma: «Zalaḡai ba veḡaniiti ti la zooga ti va Eli ná-peleyeḡei ná-kotoi gba eyesu pe.» »

15 Samiyele yeni laani eyesu geelaalao. Naa voluma, é wuzegeni, é GALA sei velei ma velelaveti daalao. Kele nii GALA ge boni ma, é ḡeni luazu ga é va naa wo Eli ma.

16 Kele Eli tolini, é ḡε ma: «Samiyele, d̃oun zunui!»

Doungoi gooḡaavoteni, é ḡε ma: «Nà ḡaa.»

17 Eli ḡε ma: «Lee ḡa G̃ooḡo GALAGI bogai è ma? Mina tañape d̃ooḡu bà. GALA ka è zo ná-ziiḡaawanai pe su, ni da gila kpalaa d̃ooḡuna bà!»

18 Samiyele daani ma kpe, é ti pe daazeeli ma, é la ḡeni tañape d̃ooḡuni Eli va. Eli ḡeni ma: «T̃o ḡa é ga G̃ooḡo GALAGI, é naa ḡε, nii pagai gaazu.»

19 Samiyele ḡeni w̃ool̃ozu, G̃ooḡo GALAGI ḡeni ba yeeñape, wooi ḡilagilagi kpein é ḡeni bosu, G̃ooḡo GALAGI laaseigi zu, ti pe daa ḡeni zeelizu.

²⁰ Naa ɔa é keeni, Izelayele kpein, é lɔzei Dan, é zeeli Beel-Seeba, ti pe ti kwɛeni, ga Samiyele ɔa ga Gɔɔɔ GALAGI ná-keelai.

²¹ Gɔɔɔ GALAGI la ɔeni beni ɔula vai va kelema Silo, mazɔlɔ miná ɔa é ɔeni bɔɔɔ leezu ná ga Samiyele, é da daawooi leɛ la.

4

¹ Samiyele ɔeni naama wooi laazeelizu Izelayele pe ma, nii é ɔeni sɔlɔsu Gɔɔɔ GALAGI ya.

Minazeɔe kesui zeɔe vai Filiseti nuiti be

Izelayele nuiti ti ɔulani ga ti Filiseti nuiti daaɔomi ga kɔɔi, Izelayele ná-kɔɔvebei vuuni Eɔen-Ezɛɛl. Filiseti nuiti ti tɔnɔi vu Afeke taazuve.

² Filiseti nuiti ti lopele beɛeni kɔɔɔ vai ma, ti kɔɔi lɔzeini ta Izelayele nuiti. Kɔɔi bɔini ga gola, Filiseti nuiti ti zeelini Izelayele nuiti ma, ti nu waanaanigo (4 000) ɔeɔala vaani ti zaama, kɔɔɔzuvɛ.

³ Zɔiti ti velani, naati ti ɔalegai ma ma kɔɔlaɔjai zu, Izelayele lotuɔɔiti ti ɔeni bɔɔɔ ɔaazaɔasu ga: «Lee vaa zu Gɔɔɔ GALAGI ade yeɔana Filiseti nuiti ti da vɔni ade ma?» Ti ɔeni bɔɔɔ ma: «Ade li Silo, ade va ga GALA ná-minazeɔe kesui. Naa a ɔena ade zaama, toɔa ade ɔizo ade zili nuiti zeei ma.»

⁴ Ti numaa leveni Silo, Gɔɔɔ GALAGI ná-minazeɔe kesui ɔalama, Fai-Pɛ-Maliɔii, nii é zeini seeluɔɛinti unda. Zalaɔa ɔula nui Eli ná-doun zunu felegɔiti Gɔfeni ta Finease ti yeɔni minazeɔe kesui volu, ti va.

⁵ Ti zeeliai ma ga minazege kesui koolagai zu, Izelayele gɔɔvebei woofulani ga koozunεεi, eyesu zooli bali ti wu, ve ti gɛni ná.

⁶ Filiseti nuiti ti zongɔ wooi naa menigai ma, ti gɛni bɔɔɔ gaazaɔasɔ, ti da ge ma: «Kpee wolai nii voluve ga ga leeni, Ebulu nuiti ta-goolagai zu?» Ti menini ga Gooloo GALAGI ná-minazege kesui ga ti vaai la Izelayele ná-koolagai zu.

⁷ Ti wola luani, ti da ge bɔɔɔ ma: «Ade maanooɔa, tɔzei GALA ge va Ebulu nuiti ta-goolagai zu, é la gea gana polɔma.

⁸ Ade maanooɔa-o! Be ga a ade gula zεbesu galagi niiti zea? Galagi teiti ka ti maanooɔi ma zii moimoin seini Ezipete nuiti ma, tevebai zu.

⁹ A zasulo! Filiseti nuiti, wo ge ga zunu bɔɔɔbɔɔɔ! Wo mina va loozu duolai zu, Ebulu nuiti zea, egevelei ti gea la wo ya duolai zu, naa ga é ba, à zunuyai gɛna, wo kooi gɔ.»

¹⁰ Filiseti nuiti ti kooi loozeini, ti vonini Izelayele ma, εε pe ge da bize ga loofua ná-sege gotai wu. Ti vonini Izelayele ma ga gola, nu waavuusavago (30 000) ga é zaani Izelayele va.

¹¹ Filiseti nuiti ti GALA ná-minazege kesui zegeni, Eli ná-doun zunu felegaiti ma, Gofeni ta Finease, naati ti za kooi zu.

Eli ta ná-doun anzai ti zaa vai

¹² Naama volo gilagi nɔ, zunu gila ge bizeni, é gula koolagai zu, é gɛni ga Benzamen mavofodai zu nui ta, é vaani Silo, ná-segeiti balivaliai ga, fufiligi noongi pe unma, ziiɔlɔi maavele ma.

¹³ Teai ma taazuve, Eli gɛni zeini ná-kpɔkpɔgi ga, pele gobave, é da maaɔoungi wo, tɔzei zii gɛni

zoolɛzu ga GALA ná-minazeɣe kesui ma vai. Zunui tɛi paai ma, é nuuma wooi wo taazuve, nubuseiti pe ti kpeei ɣulani bu.

14 Eli naama beei menigai ma, é gaazaɣagi woni, ga: «Lee ma beɛ ɣa é loozu?»

Zunui tɛi ge vaani, ga é naama vai laazeeli Eli ma.

15 Naama ziegi zu, Eli zii ma voloi ɣeni ga kona vuutaavuu maazu lɛsava (98), gaazuɣoleni niina.

16 Zunui ɣeni Eli ma: «Pèlavɛ, gè zeɣe kooɣozuve za nɔ.»

Eli ɣeni ma: «Leeni ɣa keai, doun zunu?»

17 Keelai gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Izelayɛle bizaɛ Filiseti nuiti ba, gi loove bu ga gola. E-loun zunu felegɔiti saave volɔ kooi zu, ɣɛfeni ta Finease. GALA ná-minazeɣe kesui balaagi zeɣeve Filiseti nuiti be.»

18 Siegi zu keelai bɔeni la, é vile minazeɣe kesui va, Eli ɣulani ná-kpɔkpɔgi ɣa, é buɛ bɔɣɔ maazu, é loo kpogi ɣobave, kpɔboi woloni, é za. Mazɔlɔ, Eli vɔlɔzaɣani niina, é wuini bɔɣɔ ma balaa. Eli Izelayɛle lukpɔɣaaleveni kona vuunaanigɔ (40) laawu.

19 Ná-doin, Finease anzai ɣogi ɣaawɔɔni niina. E menigai ma, ga ti GALA ná-minazeɣe kesui zeɣeve, naa voluma, keemɔɔin ta sinigi ti zaa, anzanui nii zeini ɣɔɣɔvolu, é doin zɔlɔ, tɔzei koozu wanai soni gaamanɔ.

20 Tɛi é ɣenina zaazu, anzanui niiti ti ɣeni koba, naati ti ɣeni ma: «Mina lua, mazɔlɔ è zunu loun zɔlɔga.» Keɛ é la volɔ ɣeni woiloni naa ma, é va ta zeɣe ba ti ve.

²¹ E doin laasei pɛɛni ga I-Kabɔde (nii poluɔe ga «lebiyai la mɔ ná»). Mazɔɔ é ɣeni ma: «GALA ná-lebiyai zεgea Izelayeɛle va.» Keai ma naa wosu, é ɣisiɛni, é vile GALA ná-minazeɣe kesui va, nii Filiseti nuiti ti seɣeni, ta keemɔɔin ta sinigi ti zaa vai.

²² E woɔɣulani, é ɣe ma: «Ungo, lebiyai ɣula Izelayeɛle va, mazɔɔ Izelayeɛle zili nuiti ti lia ga GALA ná-minazeɣe kesui.»

5

Minazeɣe kesui vai Filiseti nuiti pɔ be

¹ Filiseti nuiti ti GALA ná-minazeɣe kesui zεɣeni Eβen-Ezεel, ti lii la Asedɔde taazuɔe.

² Ti tɛɛni ta-ɣalagi Dagon ná-pelei wu, ti da maaniini saɣai naa ɣɔbavɛ.

³ Asedɔde nuiti ti wuzεɣeni sobuzobui, ti ka ga Dagon ɣa laani daavɛai zooi ma, Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui ɣakalavɛ. Ti buzeɣeni, ti to tosuɔe.

⁴ Poluma zobui mɔnɔ, ti wuzεɣeni kpidiɔidigi, ti ka ga Dagon ɣa laani daavɛai mɔnɔ zooi ma, Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui ɣakalavɛ, nɔungi ta zee felegɔiti teveai ba, ti vazagai kpofalagi maazu, kpusei nɔ ɣa é yɛni ná niina.

⁵ Naa ɣa é kea, Dagon ná-zalaɣa ɣula nuiti, ta niiti kpein ti leɛzu Dagon ná-pelei wu Asedɔde, ti la ɔa ga zie kpofalagi ma, zaaɣaza.

⁶ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-zεbei leɛni ga Asedɔde nuiti, é dualuagi lɔɔni ti zu, é puzεɣulagi vɛɛni ti va, Asedɔde ta ná-zooi pe su.

⁷ Asedode nuiti ti naama vai gfaai ma, é da gfe ga tiye, ti gfeni ma: «Izelayele ná-GALAGI ná-minazege kesui la lebiga ada-laazuve, mazoloo zeei ná-zebai gfa ade laalofoma, ada-o, ada-gfalagi Dagon-o.»

⁸ Ti Filiseti gundiñiti tolini Asedode taazuve, ti ti gfaazağa, ti gfe ma: «Lee gfa ada ke ga Izelayele ná-GALAGI ná-minazege kesui nii?»

Naati ti ti woogfaavoteni, ti gfeni ti ma: «Kenii Izelayele ná-GALAGI ná-minazege kesui leve Gate.» Ti liini ga GALA ná-minazege kesui miná.

⁹ Kεε ti lia volumna la, Gooğo GALAGI wuzegeni Gate taai laalofoma. Dualua golai looni ti pe su, puzegulagi ti zoni, é lozei doungoiti ma, é li kprakogiti po.

¹⁰ Gaamago no, ti GALA ná-minazege kesui gfulani naa va, ti lii la Ekelon. Kεε ti zeelii ma la Ekelon, Ekelon nuiti ti kpee wolai looni, ti gfe ma: «Ti va ga Izelayele ná-GALAGI ná-minazege kesui ada-laazuve, nii a ke ade za, adeya-o, adanubuseiti-o!»

¹¹ Tiya balaa, ti Filiseti gundiñiti tolini, ti gfe ti ma: «À Izelayele ná-GALAGI ná-minazege kesui gfaafale ma ná-zooi zu, ni naa laade, gi kpein ga vaazu zaazu, giya-o, gá-nubuseiti-o!» Mazoloo nuiti ti gfeni zaazu ga duoi taazuve ná pe. Mazoloo GALA ge ná-zebai leni ga tiye gola.

¹² Nui niiti saai a la voola ti va, puzegulagi gfa é bena naati so, naa maavele ma, taai zu nubuseiti kpain gooi leni geeğolagi zu.

6

GALA ná-minazege kesui

ƒaaƒale ma vai Izelayele yooi zu

¹ ƒooƒo GALAGI ná-minazeƒe kesui keɛni ga alu doƒela Filiseti nuiti ta-yooi zu.

² Filiseti nuiti, ti ta-zalaƒa ƒula nuiti ta velela vele vaa wo nuiti gaaleɛni ba, ti ƒe ti ma: «Leeni ƒa gá ke ga ƒooƒo GALAGI ná-minazeƒe kesui? A pele le ga giye, nii gá leve da, gi daazeeli ná-zooi zu.»

³ Naati ti ti woƒaavoteni, ti ƒe ma: «Ni wa Izelayele ná-GALAGI ná-minazeƒe kesui levesu ná-zooi zu, à mina ma ɲakai nɔ leve. Keni wo faazuβete zalaƒaa ƒula be. Wa naa ƒeɛna, wa ƒede, wa kwɛɛ leeni vaa zu é wuzegɛzu wo laaloƒoma sienɔpe.»

⁴ Filiseti nuiti ti ti ƒaazaƒani volu ga: «Faazuβete zalaƒai ma zii begele ƒa gá kula?»

Zalaƒa ƒula nuiti ta velela vele vaa wo nuiti ti ti woƒaavoteni, ga: «À zanu soola loolugo βete, é ƒe ga puzegɛlagi vaaƒulabai, ta zanu soola loolugo, nii é ƒeezu ga inegiti baaƒulabai, naa ƒa é zoloosu Filiseti ƒundiƒi loolugɔiti tieƒo ma, mazolo kpakɔ ƒilagi nɔ ƒa seeliai wo ma, wa-o, wa-ƒundiƒiiti-yo.

⁵ A wa-vuzegɛlagiti ta inegiti baaƒulabaiti kpɛte, niiti ti faa zugoƒologi ƒeezu zooi zu, wo zɛba wo lebiyai ve Izelayele ná-GALAGI ve, tanisu toƒa ná-ziiƒaawanai ye ná, é bosu wo laaloƒoma, wa-o, wa-ƒalagiti-yo, ta wa-yooi.

⁶ A mina ƒikpa ga Falaƒon ta Ezipete nuiti kevele. Wo ƒize su, ga GALAGI nii ƒa é naati kpɔlɔni ga kevele mɔinmɔin, eyesu naati ti be Izelayele va, é ƒula duolai zu.

⁷ «À wotolo niinei βetena, wo nike zaa felegɔ zeƒe, niiti ti-ma yiivoiti ti ɲiimii bolezu, nike zaai niiti unbawului laade laani ti unma kaipa. Wo ti ƒili

wotoloi va, keɛ wo li ga ti-ma yivoiti togani make peɛi wu.

⁸ A Gɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɛe kesui zeɛe, wo da wotoloi zu, wo zɛba wo kesui taɣili seɛe, wo zanu soɔlaiti pu su, niiti wo ti ɣulaai ga wa-vaa zuɔeɛe zalaɣai, Gɔɔɔɔ GALAGI ve, à naama ɣesui la minazeɛe kesui ɣoba, wotoloi zu, wo ɔe wotoloi va, é da li.

⁹ Wa losu, wo da weɛe nikaɛti ba. Ni ta liina ga Izelayele yooi zu veɛe, kwepelema veɛi, ve veɛe Bete-Seemese ná, wa kweɛe naazu, ga Izelayele ná-GALAGI ɣa é maanɔɔɔi niiti seida ade ma. Keɛe, ni ti la liini ga naa veɛe, ada ɣe ma naazu: <Tɔ laade zee va ɣe ade va, keɛe niima vai vaave nɔ ɔɔɔ ve.> »

¹⁰ Filiseti nuiti ti ziɛni ga naama lenɛ gooi. Ti koima nika felegɔi zɛɣeni, ti ti ɣili wotoloi va, ti nika yivoiti te togani make peɛi wu.

¹¹ Ti Gɔɔɔɔ GALAGI ná-minazeɛe kesui laani wotoloi zu, ta kesui nii zanu soɔlaiti ti su, puzɛɣulagi ta inɛgiti baagɣulabai.

¹² Nika zaaiti ti liini ga Bete-Seemese veɛe, ti lete nɔ tein, ti da li ga bainga, ti la ɣeni zɛɣeni peɛi va, ti va li ga yeezazu veɛe, ɔaa ɣɔvezu veɛe. Filiseti ɣundiɣiiti ti yɛni ti volu, eyɛsu ti zeeli Bete-Seemese ɣwepelema ve.

¹³ Bete-Seemese nuiti ti ɣeni neme wolai zu, molo levezuve. Ti minazeɛe kesui ɣaai ma, ti wola ɣoozunɛeni.

¹⁴ Wotoloi zeelini Bete-Seemese nui, Zozuwe ná-kpalagi zu, wotoloi loni kɔtu wolai ɣobave. Nuiti ti wotoloi ma wuluiti tevelevɛni, ti balivali, ti zɛba ti nika felegɔiti ke ga gala zalaɣai Gɔɔɔɔ GALAGI ve.

15 Leevi nuiti ti Góogó GALAGI ná-minazege kesui gʷulani wotoloi zu, ta kesui nii zanu sɔɔlaiti ti gʷeni su, ti ti la kɔtu wolai maazu. Naama volo gʷilagi nɔ, Bete-Seemese nuiti ti gala zalaɣaiti kulani Góogó GALAGI vɛ, ta zalaɣai taɣiligaa.

16 Siɛgi zu Filiseti gʷundiɣiiti ti miná gʷaai ma la, ti gʷaleni ma naama voloi nɔ Ekelɔn.

17 Filiseti nuiti ti faazuβete zalaɣai gʷulani Góogó GALAGI vɛ. Zanu sɔɔla lɔɔlugɔ gʷeni de, nii é gʷeni ga ta-vuzɛgʷulagi vaagʷulabai, é zoloo ta-laa wola lɔɔlugɔi niiti tiegɔi ma: Asedɔde, Gaza, Asekalɔn, Gate, ta Ekelɔn.

18 Inɛgiti baagʷulabaiti balaa ti gʷeni ná, naa balaa zolooni taai naati ma, niiti Filiseti gʷundiɣi lɔɔlugɔiti ti zeini ti unda, é lɔɔzei taa wolaiti ma, niiti sigʷigi ti ma, é li taa goiti pɔ, niiti sigʷi ge la ti ma. Kɔtu wolai nii Leevi nuiti ti Góogó GALAGI ná-minazege kesui laani ma, Bete-Seemese nui Zozuwe ná-kpalagi zu, naa gʷa dɛ ná, zaaɣaza, ga niima vaiti ma zeelei.

19 Góogó GALAGI yeevɛɛni Bete-Seemese nuiti ma, nu vuulɔfela (70) gʷa é zaani ti zaama, mazɔlɔɔ ti wɛleni minazege kesui zu. Bɛbɛi kpein ge naama zaa wɔlɔi woni, tɔɔzei Góogó GALAGI vɔɔɣuni ti va gola.

20 Bete-Seemese nuiti ti gʷeni ma: «Bɛ gʷa a zoo é lo Góogó GALAGI gʷaazu, GALA ɲadegai nii? Bɛ vɔɔda gʷa ada zoo ade ná-minazege kesui leve ná, nii a kɛ é zege ade vɔ bɛ?»

21 Ti keelaiti teveni Kiliyate-Yeyalime nuiti ma, ti gʷɛ ti ma: «Filiseti nuiti ti Góogó GALAGI ná-minazege kesui gʷaagʷalega ma, à va, wo sege, wo lii

la wa-laazuυε.»

7

¹ Kiliyate-Yeyalime nuiti ti ʋaani, ti ƆooƆo GALAGI ná-minazeƆe kesui zeƆe, ti lii la, ti tε Aʋinadaʋe ná-pεlei wu, gizei ma. Ti yiimazeƆeni ga ná-doun zunui Elezaal, ga é ɔa make ƆooƆo GALAGI ná-minazeƆe kesui ʋa.

Izelayele nuiti paa vai volu

ƆooƆo GALAGI ʋo

² E loozei minazeƆe kesui ʋa voloi ma Kiliyate-Yeyalime, suƆoozani gola, kona ʋuufelego (20) leʋeni niina. Naazu Izelayele nuiti kpein ti Ɔeni ʋalakpalasu, mazolo ʋoin Ɔeni ti ma, ga ti ʋa volu ƆooƆo GALAGI ʋo.

³ Samiyele Ɔeni Izelayele ʋeleyeƆei pε ma: «Ni wa Ɔalesu ma ƆooƆo GALAGI ma ga wo-yii pε, à gala kiligiti kula ʋoƆo zaama, ta saleiti ti-laa ga Asetaatee, wo Ɔili ƆooƆo GALAGI ʋa ga wo-yii pε, wo to Ɔila kpe ɔebi, naazu toƆa wo Ɔizo, é wo Ɔula Filiseti nuiti zea.»

⁴ Izelayele nuiti ti Baaleni ta Asetaateiti kpein kulani ʋoƆo zaama, ti la mo Ɔeni ani Ɔili nope ɔebini, keni ƆooƆo GALAGI Ɔila kpe no.

⁵ Samiyele Ɔeni ti ma: «À Izelayele nuiti kpein gaale ba Misepa, ge ƆooƆo GALAGI maanεεε wa-vaazuu.»

⁶ Ti Ɔaalεeni ba Misepa, ti ɔa ziei zaƆa, ti ɔa pu ya zoi ma, ƆooƆo GALAGI Ɔaazu. Ti zugi zoni naama voloi, ti laani zo ga ta-Ɔotoiti, ti Ɔe ma: «Gi kotoi Ɔea ƆooƆo GALAGI laalɔƆoma.» Misepa Ɔa Samiyele Ɔeni ná ga Izelayele ná-tukpoƆaaleʋe nui.

Izelayele v̄oni fai Filiseti nuiti ma

⁷ Siēgi zu Filiseti nuiti ti m̄enini da ga Izelayele ḡaal̄εευε ba Misepa, ta-ḡundiḡi l̄ooluḡoiti ti deveni ga ti va ti k̄ooi υεε Izelayele va. Izelayele nuiti ti ma wooi m̄enigai ma, ti luani ga gola Filiseti nuiti ba.

⁸ Ti ḡeni Samiyele ma: «Mina maaḡε kp̄o, ε̄ da wooḡula ade υε Ḡooḡo GALAGI ma, ada-ḠALAGI, nii a k̄ε ε̄ ade ḡizo Filiseti nuiti ma.»

⁹ Samiyele baala zivoi zegeni, nii ε̄ ḡeni de niimii b̄olezu, ε̄ kula ga gala zalaḡai Ḡooḡo GALAGI υε. Naa υoluma, ε̄ Ḡooḡo GALAGI maan̄εn̄eni Izelayele υε, Ḡooḡo GALAGI gooḡaavoteni.

¹⁰ Siēgi zu Samiyele ḡeni gala zalaḡai ḡulazu la, Filiseti nuiti ti maabud̄ani Izelayele va, ga ti k̄ooi υεε ba. Kele naama volo ná, Ḡooḡo GALAGI geebade lu golai vilini ti zaama, ε̄ ti b̄ε, ti voluazo. Izelayele nuiti ti v̄onini ti ma.

¹¹ Izelayele nuiti ti ḡulani Misepa va, ti vile Filiseti nuiti polu, ti da ti b̄ε, ti da ti vaa, ti yeni Filiseti nuiti polu, eȳesu ti zeeli Bete-Kaal taa ḡoḡowuυε.

¹² Samiyele wooḡulani, ε̄ ḡε ma: «Ḡooḡo GALAGI b̄oge ade va, eȳesu ade zeeli υε.» E k̄otu wola ḡila segeni, naazu ε̄ kpad̄o Misepani z̄oḡozuυε, ta Seen, ε̄ daaseigi υεε ga Eben-Ezeel (nii poluυε ga «kp̄oba ḡotui»).

¹³ Filiseti nuiti gaazu unfegi zegeni naazu pa, ti la m̄o ḡeni bud̄eni ta-ḡw̄epelemave maazu, ti va vili Izelayele yooi zu vele. Maz̄oḡo Ḡooḡo GALAGI yeewuzegeni ti laal̄oḡoma Samiyele zii ma voloι p̄ε daawu.

¹⁴ Izelayele laa wolaiti kpein, niiti ti ḡeni Filiseti nuiti zea, naati kpein, ti ḡaaḡaleni ma υolu, ti

zeeli Izelayele ya, é zo Ekelon, é li Gate, é uee naa maagoolii ma yooi pe ba, ti gfulani ti ya. Ziileigi gfeni Izelayele nuiti zogozu ta Amool nuiti.

¹⁵ Samiyele gfeni ga tukpogaaaleve nui, sii ma voloi pe daawu, Izelayele yooi zu.

¹⁶ Kona-o-kona, Samiyele bena leve zooi zu, é tazei Beetele, é li Gilegale, é zeeli Misepa, é da Izelayele nuiti tukpogaaaleve, naama laaiti su.

¹⁷ Naa pe poluma, é bena gale ma Lama, ve ná-pelei gfeni ná, miná ga é bena Izelayele nuiti tukpogaaaleve ná. Ná no ga é zalaqa gfulazuve beteni ná Gogog GALAGI ve.

MASA FAI LŌŌZEI VELEI

8

(8:1--12:25)

Masa gaizie vai Izelayele ve

¹ Samiyele vobzaqagai ma, é ná-doun zunuiti seini votogi zu, tukpogaaaleve vai ma, Izelayele yooi zu.

² Ná-doun zunu moungi laaseigi gfeni ga Zowele, felesiei laaseigi ge ga Abiya. Ti zeini Beel-Seeba, ga ti da tukpogaaaleve miná.

³ Kele ti la gfeni vileni ti-geε Samiyele zie velel volu. Tei walii ná-nebelei gfeni ti-yiimave ga gola, ti gfeni lobeaniiti sosu, ti da tukpoi gaaaleve ga telebotalai.

⁴ Naa ga é keeni, Izelayele gundigiiti kpein ti maaboni Lama, Samiyele vobε.

⁵ Ti gfeni Samiyele ma: «Da gaa, è vobzaqagai, tama è-lointi ti la ziezū ga pagō, ga è gevele. Naa ga é ba, masa seina gi unda, nii a ge gi levezu, egvelelel é geezu la zōma yooiti su.»

⁶ Naama wooi wanani Samiyele ma, ga ti ɣɛɛ vai ma: «Masa sei gi unda, nii a ɣɛ gi levezu.» Samiyele Ɔooɔɔ GALAGI valini.

⁷ Ɔooɔɔ GALAGI Samiyele wooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Woilo Izelayele nuiti gooi ma, nii ti maagaaazaɣaboga, yeezei naa wu. Mazɔlɔɔ da laade ti va ɣɛ ɣɛɛzu è va, nà ɣa ti ɣɛɛzu bà, ga gè mina mɔ ɣɛ ga masagi ti unda.

⁸ Nii ti kɛɛzu ga de, naa nɔ ɣa ti kɛɛzu ga ze kaite, é lɔzei voloi gè ti ɣulani la Ezipete yooi va, duɔlai zu, ta da ɣɛɛ bà, ti da gala kiligiti debi.

⁹ Naa ɣa é ba, nii ti boga naa ɣɛ ti ve, keɛɛ ti lenɛ ga gola, è naati deɛ ga tiye, nii kpein a ɣɛ ga masagi zɔgiti.»

¹⁰ Samiyele liini, é Ɔooɔɔ GALAGI wooi pe daazeeli bebei ma, niiti ti ɣɛni ɣɛɛzu ma, é masa sei ti unda.

¹¹ Samiyele ɣɛni ti ma: «À woilo fai niiti ma, niiti ti ɣɛɛzu ga masagi zɔgi: mounpa, toɣa wo-loun zunuiti seɣe, é ti ɣɛ ga ná-salavusuiti. Ti ɣɛ ga ná-kooɔɔ wotolo biɛɛ nuiti, ɔaa ná-sooiti kpize nuiti, ɔaa niiti ti zɛɛzu tɔ ɔooɔi ná-wotoloi ɣakalave.

¹² Toɣa yiimazeɣe ga tanigaa, é ti ɣɛ ga nu waagilagilagiti ta-ɣundigɛiti, é tanigaa ɣɛ ga nu vuulɔɔludɔɔlugiti ta-ɣundigɛiti salavusuiti saama. Toɣa tanigaa ɣɛ ga ná-wozawoli nuiti, zɔiti ti ɣɛ ga ná-molo leve nuiti. Toɣa taɣiligaa zeɣe, é ti ɣɛ ga ɣain bo nuiti, ti da kooɔɔ zɔɔlaiti gain, ta ma wotoloi va zɔɔlaiti.

¹³ Toɣa wo-loun anzanuiti seɣe, é tanigaa ɣɛ ga gulɔ maku neɛɛɛ kpeɛɛ nuiti, ɔaa daaɣoli wo nuiti, ɔaa bulu ɔeɛɛɛ nuiti.

¹⁴ Toɣa wa-ɔalagiti seɣe, ta wa-leeɛɛɛ ɔeleiti, ta

wa-wolive bele vapagiti, é ti ve ná-botigε nu wolaiti zea.

¹⁵ Toɔa puusiei ɔula wa-ani zuwuiti ba, ta waleezen beleiti, é ti ve ná-nu wolaiti zea, ta ná-botigε nu wolaiti.

¹⁶ Toɔa wa-wotigε nuiti, zunuiti ta anzanuiti sege, naa bo wa-nu niineiti ba, niiti ti ga zebesugeleiti, ta wa-zoovalegiti, ti da botii ge be.

¹⁷ Toɔa wa-loganiiti ma vuusieiti sege, wa boɔoi, wa ge ga ná-duɔiti.

¹⁸ Naama voloi, wa kpeei loo ga wa-masagi laaloɔoi, nii wo yimazegeai la, keε Gooɔo GALAGI la woiloga wo-wooi ma.»

¹⁹ Izelayele nuiti ti la geni keeni, ti va Samiyele wooi zo, ti geni ma: «Gá vaa gana! Gi ge masagi ge no gi unda,

²⁰ naa ɔa a ke, gá balaa gi ge ga zoma yooiti kevele, gá-masagi da gi lukpoɔaaleve, é da lo ga-ɔobebeiti tuɔo, gi da kooi ɔo voma.»

²¹ Samiyele begai ma ga Izelayele nuiti ta-boei naati meni, é ti pe daazelini Gooɔo GALAGI ma.

²² Gooɔo GALAGI geni Samiyele ma: «Yeezei naa wu, nii ti maɔaazaɔaboga è ma, masagi zei ti unda.»

Naa volumna, Samiyele geni Izelayele nuiti ma: «Ese pe ge liina ná-taazu.»

9

Sayile soovale saaiti gaizie vai

¹ Zunui ta geni Benzamen mavofodai zu, nii daa geni ga Kise, Abiyele ná-doun zunui geni de, Abiyele keεge geni ga Selool, Selool keεge ge ga Bekolate, Bekolate keεge ge ga Afia, Afia balaa geni

ga Benzamɛn mavofodai zu nui ta ná-doun zunu. Kise ɣɛni ga zɛbɛsu nu.

² Zunu loun ɣila ge ɣɛni Kise nii ya, nii daaseigi ɣɛni ga Sayile, zunu lounɔ ɔpa ge ɣɛni de. Izelaye nuiti saama, tanɔpɛ ge la ɣɛni zeelini su pagi zu, é ɣoozani é leve ti pɛ ba.

³ Yeeta, Kise ná-soovale saaiti ti looni ya, é da ɣɛ ná-doin Sayile ma: «Botiɣɛ nui gila seɣe, wo li, wo soovale saaiti gaizɛ.»

⁴ Sayile ta ná-botiɣɛ nui ti Efelayime ɣize yooi zubizɛni, ti leve miná ɔa, ti li ga Salisa yooi zu vele, ti la soovale saaiti kaani. Ti liini mɔnɔ ga Saalime yooi zu vele, ta Benzamɛn yooi zu vele, keɛ ti la ti ɣaani pɛ.

⁵ Ti zeelii ma Sufe yooi zu, Sayile ɣɛni ná-botiɣɛ nui ma: «De ɣale ma taazu, ni naa laade, kɛɛ ɣa ɔaazu yeemazu soovale saaiti fai ma, é yiizoolɛ ga deye.»

⁶ Ná-botiɣɛ nui ɣɛni ma: «GALA goo wo nui ta ɣa taai nii zu é de luɣɔ, tɔɣɔi wola ɣulavɛ, nii nɔpɛ é bosu, naa ɣa da vilɛsu. De li, de gaazaɣa, bafo toɣa de lii vele lɛ da-ziei niizu.»

⁷ Sayile ɣɛni ná-botiɣɛ nui ma: «Ungo, keɛ leeni ɣa de liizu la zunui tɔna pɔ? Daamianigi bega da-bɔlɔiti su, veɛani ɣili ge la de ya, nii da fe GALA goo wo nui ya. Leeni ɣa é de ya?»

⁸ Ná-botiɣɛ nui ɣɛni ma: «Wali ɣila ka de zèa, nà naa ve GALA goo wo nui ya, é pelei lɛ ga deye, nii da zɛ la.»

⁹ (Mɔungi, Izelaye nuiti pɔ bɛ, ta la ɣɛna lia GALA gaazaɣasu, ti bɛna ɣɛ bɔɣɔ ma: «À ɔa, ade li wozaɣaa nui ɔɔ bɛ.» Mazɔlɔɔ nii daaseigi ga «GALA goo wo nui» za, naa laa ɣɛni ga «wozaɣaa nui.»)

10 Sayile g̃eni ná-botig̃e nui ma: «Gaama g̃a è ya, de liina.» Ti liini ga taai naa zu vele, ve GALA goo wo nui g̃eni ná.

11 Ti g̃eai ma taa g̃izei l̃ezu, ti g̃omini ga anzalopoiti, ti da gizei yei zie zagazuve, ti naati gaazagani, ti g̃e ma: «Wozag̃aa nui g̃a nei taazuve?»

12 Anzalopoiti ti ti woog̃aavoteni, ti g̃e ma: «Ungo, paa g̃a feya wo luḡḡ, paave za g̃a-laazuve, t̃ozei taai kpein ka za zalaḡa g̃ulazu, zalaḡa g̃ula adave ma. A li fala.

13 Wa vaazu kaazu, wa l̃ena ño feya taazuve, é va g̃e é li zalaḡa g̃ula adave daamii vai ma. A liina fala, wa ka, t̃ozei nuḡuseiti ti la daami woga t̃oun polu, maz̃l̃oo toḡa tuyai loo zalaḡai ma pe, niiti ti loligai, naati ti va daami wo.»

Sayile lii vai Samiyele ṽo b̃e Lama

14 Ti liini taazuve, nu l̃ezuve taai zu, Samiyele da g̃ula ga ti ṽo pelei, é va li zalaḡa g̃ula adave.

15 Tama Sayile va g̃e é va, folo g̃ila ge yeni naa luḡḡ, G̃oḡḡ GALAGI niima vai le ga Samiyele.

16 E g̃e ma: «Lina, niima yeeg̃eḡalai ño zu, ña zunui ta levesu è ma, é g̃ula Benzamen yooi zu. Da gul̃oi zie ma, è ke ga masagi ña-nuḡuseiti unda, Izelayele nuiti. Toḡa ti unḡoo, é ti g̃ula Filiseti nuiti zea. Maz̃l̃oo g̃e ña-nuiti ta-ḡol̃oi g̃aa, g̃e ti ḡain gooi meniga.»

17 Samiyele Sayile g̃aai ma, G̃oḡḡ GALAGI g̃eni ma: «Zunui nii g̃a g̃e g̃eni ná-fai wosu è ma, nii g̃a é masadai g̃eezu ña-nuḡuseiti unda.»

18 Sayile maabuḡani Samiyele va, nu l̃ezuve taazuve, é g̃e ma: «Wozag̃aa nui ná-pelei le ga ze.»

19 Samiyele gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nà ḡa gè ga wozaḡaa nui, lo tùḡo, de li zalaḡa ḡula adave. Ada laamiizu uuma za, lina sobu, nà bena ga da-ḡidaavili faiti kpein suḡula è ma, nà be niina è va, è da li.

20 Nii é ga soovale saaiti, ti loai ya ma volo zavasie ḡa, mina mo yiizoolé ga naati, mazoloo ti naati kaave na. Kéle é bude naa maazu, ani vagoi niiti kpein ti Izelayele yooi zu, naati ta ga be nono? Da laade baa? Da-o, è-ḡee ná-peleyeḡei-yo?»

21 Sayile gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Lee vaa zu è naa wosu mà? Nèi gè ga Benzamen mavofodai zu nui ta no, nii gaaloidai Izelayele wolodai kpein su. Kèe ná-pelei lei é va loi Benzamen wolodamai kpein saama baa?»

22 Samiyele læeni ga Sayile, ta ná-botigé nui, daamii wo pelei wu, é seizu vago ve ti ya velelave, naama nu uusavagoti (30) saama, niiti ti lolini daamii wo fai ma.

23 Samiyele ḡeni daaḡoli wo nui ma: «Da ga suai gè ḡea feeni è ya, ga è make ba ye.»

24 Daaḡoli wo nui sua balai zegeni, é ve baalobai pe ba, é vaa la, é da Sayile ḡakala. Samiyele ḡeni Sayile ma naazu: «Nii ḡa gè ḡea makeni è ve, siegi zu gè nuiti toligai ma la daamii vai ma, toḡa ná, miina.» Zekana é ḡeeni la Sayile ta Samiyele ti daamii woni uuma naama voloi.

25 Naa voluma, ti zegeni zalaḡa ḡula adave, ti yei ga taazu vele. Samiyele ta Sayile ti liini, ti ze dooḡo bosuve, pelei maazuve, ti da yepé.

Samiyele gulbi zie vai Sayile ma

26 Poluma zobui, Sayileni ta ná-botigé nui ti wuzegéai ma, Samiyele Sayile lolini dooḡo bosuve

pelei maazuve, é gɛ ma: «De liina, gè è vu ga pele.»
Sayileni ti vileni pelei ma ta Samiyele, ti da li.

²⁷ Ti zeelias ma taai gwemave, Samiyele gɛni Sayile ma: «Bo da-wotigɛ nui ma, é leve velelave.»
Naa liini ga velela velel. Samiyele gɛni Sayile ma:
«Lo deɛ, nii Gɔɔgɔ GALAGI bogai, gè naa ɛ ga de.»

10

¹ Samiyele ná-gulo woolei laalaoni, nii é gɛni zea.
E gulɔi vuuni Sayile nɔungi ma. E neɛɛni ga daave komagai, é gɛ ma: «Gɔɔgɔ GALAGI gulɔi ziaa è ma,
è va gɛ ga ná-nubuseiti ta-lotugɔi.

² Za, da balina ma, da liizu, è gula zunu felegɔ ma
Lasele ná-kabai gobave, Selesa Benzamen yooi zu,
ta vaazu gɛɛzu è ma: «Soovale saai niiti è gɛa liini ti
gɛaizizu, ti ti gaa. E-gɛɛ la mɔ yiizoolɛzu ga naati,
wa-yiizoolɛi gɛ è ma niina, é da bɔɔgɔ gaaazaɔa ga:
Toɔa ke gale, é va ná-doun zunui gɛa?»

³ «Da zɛfɛna miná, da lago liizu poun, è zeeli
gulu wolai ma, é Taɔɔɔl. Wa gomisu miná, wa zunu
savagɔ, ti da li Beetele GALA debi vai ma, boli yivo
savagɔi gɛ ma mɔungi ya, bulu savagɔi zoni felesiei
ya, kɔlɔ woole gila ge zoni savasiei ya, daavegai ga
dɔɔi.

⁴ Ta vaazu laaliizu è ma, ti bulu felegɔ ve è ve,
yeezei bu.

⁵ «Naa voluma da zeelizu Gibeá-Elɔyime, ve Fil-
iseti nuiti ta-gundigii gila ge zeini ná. Da gɛna
ɛa taazuve, wa gomisu wa GALA goo wo nuiti ma
bulugi, ti da zɛfɛ zalaɔa gula adave, geingɛin gani
gɛin nuiti ti ti luɔɔ, ti da kɔnigi gɛin, ta papai, ta
tamadegiti, ti da koolei ve. GALA goo wo nui naati,
ti da GALA ná-kulakɛma vaiti bo.

⁶ Gooḡḡ GALAGI ná-Zenvui ḡa yeizu è ma, da balaagi, è da GALA ná-kulakεlema vaiti bo ga ti ḡevele, da valibosu, è ḡε ga nu niine.

⁷ Niima vaiti kpein daa ḡa zeelina, da kwεε naazu ga GALA kā è va. Naazu nii maanεai ga è ke, naa ḡε.

⁸ «Naa pe poluma da tosu da tũḡḡ, è li Gilegale, na vaazu, ḡè è ḡa ná, gala zalaḡaiti kula vai ma, ta ziilei zalaḡaiti. Da maabũunsu ná folo lɔfela laawu, eyεsu ḡè va, ḡè naa ε ga de, nii maanεai ga è ke.»

⁹ Sayile voluaveni nɔ feya Samiyele va, é da li, GALA ge zii maavaliboni, nii kpein Samiyele boni ma, ti pe daazeelini naama voloi nɔ.

¹⁰ Seeliai ma Giḡea, GALA goo wo nu bulugi daaḡomini, GALA Zenvui yeini ma, tɔ balaa é vili ti zaama, é da GALA ná-kulakεlema vaiti bo.

¹¹ Zɔiti kpein ti ḡeni kwεε kaite, ti kaai ma, é da GALA ná-kulakεlema vaiti bo, GALA goo wo nuiti saama, ti ḡeni bɔḡḡ ḡaazaḡasu, ga: «Leeni ḡa keai ga Kise ná-doun zunui? Sayile balaa kana GALA goo wo nuiti saama baa?»

¹² Naama nui ta ḡeni ma: «Be ḡa mu é ga ta-ḡalamɔin?» Miná ḡa faalaalii naa zɔbɔni ná, ga: «Sayile balaa kana GALA goo wo nuiti saama baa?»

¹³ Sayile begai ma ga GALA ná-kulakεlema vaiti bo, é liini zalaḡa ḡula adave.

¹⁴ Sayile keεḡε keεḡeloin ḡeni ma: «Mini ḡa wo ḡεa liini ná, wa da-wotifε nui?»

E ḡeni keεḡε keεḡeloin ma: «Gi ḡεa liini soovale saaiti gaiziezu, keε gi la ti ḡaani, naa ḡa é kea, gi lia, gi Samiyele ḡaazaḡa.»

¹⁵ Keεḡε keεḡeloin ḡeni ma: «Leeni ḡa mu Samiyele boga wo ma?»

¹⁶ Sayile gooḡaaḡoteni, é ḡe ma: «Κεεῦε nḡ gi ma, soovale saaiti kaavε na.» Kεεε Sayile la ḡeni kεeni, é va naa wo kεεḡe kεεḡeloin ma, nii Samiyele boni, é vilε masa fai va.

*Sayile zei vai
ga masagi Izelayεle unda*

¹⁷ Samiyele Izelayεle nubuseiti pε tolini Ḣooḡḡ GALAGI ḡaazu Misepa,

¹⁸ é ḡe ti ma: «Ḣooḡḡ GALAGI, Izelayεle ná-GALAGI wooi ḡaa: «Nà ḡa ḡe Izelayεle ḡulani Ezipete yooi zu, ḡe lεε la. Ḣe wo unmḡḡ, ḡe wo ḡula Ezipete nuiti zea, ta zḡḡma masa zooiti, niiti ti ḡeni wo wḡinzeḡezu.»

¹⁹ Wa ḡa za, wo ḡεlezu wa-ḢALAGI va, tama ka é wo ḡizoni wa-yiibḡlḡi yeεḡeḡalai, ta wa-maanḡḡ voloiti su. Wo ḡe nḡun ma: «Masa sei gi unda.» Naa ḡa é ba, à ḡaaε ba Ḣooḡḡ GALAGI ḡakala ga bolodama velei, ta pεleyeḡe velei.»

²⁰ Samiyele Izelayεle nuiti teveni ga bolodama velei, Benzamεn ná-bolodamaiti ka zeelobai woni ga tiye.

²¹ Samiyele Benzamεn ná-bolodamaiti teveni ga pεleyeḡe velei, ziimazeḡeḡi zolooni Mateli ná-pεleyeḡei ma, naati saama, Kise ná-doun zunui Sayile ḡa ziimazeḡeḡi zolooni ma. Ti gaizieni, kεεε ti la kaani.

²² Ti Ḣooḡḡ GALAGI ḡaazaḡani volu, ti ḡe ma: «Zunui taḡili kana baε, nii paai ve?»

Ḣooḡḡ GALAGI ti wooḡaaḡoteni, é ḡe ti ma: «À wεε, dḡḡḡυε kasḡiti polυε.»

²³ Ti bizeni, ti li, ti vaa la, é lo bebei zaama, gaḡḡoozani ti pε ba.

24 Samiyele ɣeni bebei pe ma: «À wεε, zunui tei ka Ɔooɣɔ GALAGI yiimazegeni la, keɣala nɔpe ge la wo zaama.»

Ti pe ti woofulani, ti da ɣe ma: «Masagi lebi geke faan!»

25 Naa voluma, Samiyele daani ma kpe é naa le ga tiye, niiti maanɛai ti ɣe ga masagi laamiizuve ta tosuve, é lati, é seve, é da Ɔooɣɔ GALAGI lebizuve. Kpegai ma, é nuɓuseiti pe gaadalen ma, εε ge li ná-taazu.

26 Sayile balaa ge ɣaleni ma ná-taazu, Giɓea, sɔbelama nui tanigaa ti vileni polu, niiti GALA ge puuni ti yiima, ga ti ɣili tɔun ba.

27 Anεε naa ve, nu jakai tanigaa ti ɣeni ná, ti da ɣe ma: «Lee ma ɓɔba ɣa nii a zoo keεzu ade ve?» Ti ɣeni beɓelalazu, ti la ɣeni veɓeani nɔpe feeni be. Kele Sayile la ɣeni faa woni.

11

Sayile vɔni fai Amɔn nuiti ma

1 Amɔn nuiti ta-masagi Naɣase vaani ga ná-kooɓebei, é Yaɓeese taai ze1 kele su, nii é Galaade yooi zu. Yaɓeese nuiti ti ɣeni Naɣase ma: «Ade minazegε bo yɔɣɔzu, gá ɣolo è ve.»

2 Kele Naɣase ti woofaavoteni, ga: «Ni wa pɔ ade minazegε bo yɔɣɔzu, ken1 wo va bu, gε wo yeezazu vele ɣaazugεzegiti kula su, wo ɣilagilagi pe, gε unfegi vu Izelayele nuiti pe gaazu ga naa.»

3 Yaɓeese ɣewolaiti ti ɣeni Naɣase ma: «Dooɣɔ ɣila ku ve gi ve, gi keelaiti teve Izelayele yooi zu ná pe. Ni nu nɔpe ge la zɔɓɔni, nii a kpɔba ve gi ve, gá ɓɔɣɔ ve è ya naazu.»

⁴ Keelaiti ti zeelini Giḃea, Sayile ná-taazuve, ti naama vai pe bo taazuve nui pe ma. Bebei pe ge wəłni.

⁵ Naa zolooni nɔ Sayile dā zeḡe kpalagave ga ná-nikeiti. E gaazaḡagi woni, é ḡe ma: «Lee ḡa keai ga nuḃuseiti ti wəłɔzu?» Ti Yaḃeese nuiti daawooi laazeelini ma.

⁶ Naama woosti mənigai ma Sayile ve, GALA Zenvui yeini ma, ziiḡaawanani ga gola.

⁷ Sayile nike felegɔ zoni, é ti vaa, é subulukpulu, é fe keelaiti zea, é ti leve Izelayele yooi zu ná pe, é vali ti ma ga: «Nu nɔpe é la keeni, é va li kooḡɔzuve Sayile ta Samiyele volu, zekana ma nui ná-nikeiti ta bulukpulu da.» GALA maapeigi yeini Izelayele nuiti pe ma, ti lua gola, ti ḡulani, ti dā li ná, eḡe nu ḡila nɔ.

⁸ Sayile ti ḡaaluni Beezeke. Izelayele wolodamai zɔiti ti ḡeni ga nu waaunsavagɔ (300 000), Zuda wolodamaiti ti ḡe ga nu waavuusavagɔ (30 000).

⁹ Ti ḡeni Yaḃeese ḡeelaiti ma: «À li, wo ḡe Yaḃeese nuiti ma, Galaade yooi zu: «Lina, wa unmɔḡi zɔlɔ, siegi zu foloi gaalɔsu da.» » Keelaiti ti liini, ti naama wooi wo Yaḃeese nuiti ma, é ḡeni ga koozunee wola ti ve.

¹⁰ Ti ḡeni Amɔn nuiti ma: «Lina gá bɔḡɔ ve wo ya, nii nɔpe wo pɔ, wo naa ḡe ga giye.»

¹¹ Poluma voloi, Sayile ná-kooḃebebei ḡaaḡwεeni su ga savagɔ. Ti lɔni Amɔn nuiti ta-ḡɔlaḡai zu ga gosui, ti yeini naati paazu, eyesu folo gaalɔgai. Zɔiti ti la ḡeni zaani, naati ti vazani ga gilagila, ti tanɔpe ti la ḡeni volu fele.

¹² Izelayele nuiti ti ḡeni Samiyele ma: «Beni ka ti ḡeni ḡeezu ma: «Sayile la masadai ḡea gi unda?» A ti

ve gi ya, gi ti vaa.»

¹³ Kεε Sayile g̃eni ti ma: «À mina nu n̄pε paa za g̃εg̃ala foloi, mazɔɔ G̃ooɔɔ GALAGI f̃onifaamai vea ade vε za, Izelayele nuiti.»

¹⁴ Samiyele g̃eni Izelayele nuiti ma: «À va, ade li Gilegale, ade laa la Sayile ná-masadai maazu, ade maabakpa.»

¹⁵ Bεbei pε ge g̃aalεeni ba Gilegale. Ti bo G̃ooɔɔ GALAGI g̃aazu, ti maabakpa, ga Sayile g̃a ga masagi. Ti ziilei zalaɣaiti kulani G̃ooɔɔ GALAGI vε. Sayile ta Izelayele nuiti pε ti wola g̃oozunεeni.

12

Samiyele ná-falima b̄εiti

¹ Samiyele g̃eni Izelayele nuiti ma: «Wo kaa, gè woiloga wo-woo ma, nii wo g̃εa p̄, gè naa pε kεa wo vε, gè masagi zeida wo unda.

² Za voluma, masagi nii g̃a a da lo wo luɔɔ niina. N̄un gè lo ga wo luɔɔ, é l̄ɔzei mà loungo yee ma, é zeeli za ma. Gè v̄ɔɔzaɣa ga, n̄undeg̃aiti ti g̃olea, d̄ointi balaa kana ti wo zaama.

³ Nà losu za wo g̃aazu, gè wo g̃aazaɣa, à g̃ooɣaavote, G̃ooɔɔ GALAGI g̃aazu, ta masagi nii é gul̄i ziaai ma. Wo zaama, bε g̃a gè ná-nike, baa ná-soovale kula zea? Bε g̃a gè m̄nεa, baa gè suziɣaa, wafuun? Bε g̃a é lobεani vea zèa, nii a kε gè g̃aazu vεε ma, ná-faaɣaazagiti ma? A bo dεε mà, ni nà g̃ε ani n̄pε kulani nu ya telebotala maazu, nà ti pε gaag̃ale ma.»

⁴ Ti gooɣaavoteni ga: «È la gi m̄nεni, è va gi zuziɣa fuun, è la balaa lobεani n̄pε kulani nu ya.»

⁵ Samiyele ɣeni ti ma volu: «Gooɔɔ GALAGI, ta wamasagi, ta ga zeelei, ga wo la sɔ kaani bà, nii wa pèelala su.»

Ti ɣeni ma: «Ungo, zekana é la.»

⁶ Samiyele ɣeni nuɔuseiti ma, mɔnɔ: «Gooɔɔ GALAGI ɔa é yimazegeni ga Moize ta Aalɔnni ga ti wo-memewolani kula Ezipete yooi zu.

⁷ Naa ɔa é ba, à ɔaalɛna ba Gooɔɔ GALAGI ɔakala, gè wo ɔitoo naama vaa wolaiti su, niiti é ti ɔea wo ɔizo faa zu, wa-o, wo-memewolani-yo.

⁸ «Zakɔbe ta ná-nuɔuseiti, ti liai ma Ezipete yooi zu, kpɔbi yeni zeizu ti ma, ti Gooɔɔ GALAGI lolini, ga é bɔ ti va, naa ɔa é keeni Gooɔɔ GALAGI Moize ta Aalɔnni teveni, ti ti ɔula Ezipete yooi va, ti va ga tiye, ti zeii zooi nii zu, ve ade ná za.

⁹ Kele wo-memewolani ti ɔelɛni Gooɔɔ GALAGI va, ta-GALAGI. Naa ɔa é keeni, Gooɔɔ GALAGI yeeɓeni ti va la, ti lo Gasɔɔl ɔɔɔfulubai Sisela yeezu, ta Filiseti nuiti, ta Moabe masagi, niiti ti kɔɔi veeni ti va.

¹⁰ Ti woɔɔɔlani mɔnɔ Gooɔɔ GALAGI ma, ti la zɔ ga ga ta-ɔotoiti, ti ɔe ma: «Gooɔɔ GALAGI, ɔa ga sɔba nu, mazɔɔɔ gi ɔeɛa è va, gi da kooɔɔ ganigiti deɓi, Baaleni, ta Asetaateiti. Kele gi unmɔɔ niizu, è gi ɔula gi zili nuiti zea, naa a ɔeena, ɔa è leɓi.»

¹¹ Naa voluma, Gooɔɔ GALAGI Zeedeyɔn leveni, é Bedan leve, ta Zefetee, é gaabela ga ze, nà Samiyele, ga é wo ɔizo wo zili nuiti ma, niiti ti ɣeni wo-maagoolii zu, naa ɔa é kea, wo zeini ziileigi zu zooi zu.

¹² «Wo Amɔn nuiti ta-masagi Naɔase ɔai ma, é da va kooi veezu wo va, wo ɣeni mà: «Masa sei gi

unda.» Wo naa ɔɛ, eɔɛ Ɔooɔɔ GALAGI lei, é va ɔɛ ga wa-masagi.

¹³ Wa-masagi ɔaa mu, eɔɛvelei wo yiimazeɔɛa la da, ta wo maagaaazaɔɔaboga da mà. Ɔooɔɔ GALAGI ɔa é seida wo unda.

¹⁴ E lozei za ma, ni wa Ɔooɔɔ GALAGI lebina, wo botii ɔɛ be, wo ɔɔolo be, ni wo la wuzegeni ná-togiti daalɔɔɔma, ni wa-o, wa-masagi-yo, wa vilena Ɔooɔɔ GALAGI volu, fai pe ka ɔɛ ga pagɔ.

¹⁵ Kele ni wo la woiloni gooi ma, wa wuzegena ná-deveiti daalɔɔɔma, Ɔooɔɔ GALAGI ɔa yeewuzegɛ wo laalɔɔɔma ga gola, eɔɛvelei é keeni la ga wo-memewolani.

¹⁶ «À ye losuɔeti, wo laavoo vaa wolai ɔa, nii Ɔooɔɔ GALAGI vaazu keezu wo ɔaazu.

¹⁷ Fogoi lei ade va ɔɛ su ɔaa? Nà Ɔooɔɔ GALAGI valizu, é yeebe geeɔadei va, ta tonai, ti va, wo kwɛɛ ga naati ga faa ɔoo wola ɔa wo kea Ɔooɔɔ GALAGI ɔaazu, ga wo masa gaizie ɔooɔɔ ve.»

¹⁸ Samiyele Ɔooɔɔ GALAGI valini, naama voloi Ɔooɔɔ GALAGI tonai vuuni, é geeɔadeiti too. Ize-layeleye nuiti pe ti luani Ɔooɔɔ GALAGI va, ta Samiyele.

¹⁹ Ti pe ti ɔeni Samiyele ma: «Da-ƆALAGI maanɛɛɛ gi ve, nii é ga Ɔooɔɔ GALAGI, nii a ke gi mina za, mazoo ɔa-ɔotoi zoiti pe poluma, gi ta laa ma, ga gi masa gaizie ɔooɔɔ ve.»

²⁰ Samiyele ɔeni ti ma: «À mina lua. Wa ɔa wo niima vaa ɔoi ɔea, kele à mina voluave Ɔooɔɔ GALAGI va, kele à debi ga wo-yii pe.

21 Wa voluavena ba, naa volu ɔa ga wo vile kooɔɔ ganigiti polu, niiti zobo ge la ti ve, ti va bo nu va, baa ti va nu ɔizo, mazoloo ta ga fuun ganiiti.

22 Neeve Gooɔɔ GALAGI ve, ga e wo ge ga nanubuseiti, naa ɔa e ba, e la gelea wo va, mazoloo toɔa po ga lebiyai ve daasei golai ve.

23 Niima e ga non tetegi, GALA ge kizo naama ɔoto wolai gee vai ma, toun daalooɔma, ga ge va be maaneeni wosu wo ve. Na yesu wo ɔalasu ga pelei pagai, ta solegai.

24 Wa ma, a lua Gooɔɔ GALAGI va, wo debi gaa-mai zu, ga wo-yii pe. Mazoloo a ɔize faa wolaiti su, e ti geai wo ɔaazu.

25 Kee ni wa faa noi geena, wo undaa ɔa vili, wa-o, wa-masagi-yo.»

SAYILE NA-MASADAI

13

(13:1--31:13)

*Izelayele baka fai
Filiseti nuiti daalooɔma*

1 Sayile na-konagi geni ga puusavago (30), siegi zu e zeini la ga masagi. Kona vuunaanigo maazu felego (42) ɔa e keeni masadai zu, Izelayele unda.

2 Sayile yeeloni salavusu waasavago (3 000) va, Izelayele nuiti saama, nu waafelego (2 000) yeni koba Mikemase ta Beetele ɔize yooi zu, mata waag-ilagi (1 000) vileni na-doun zunui Zonatan volu, ti li, ti zei Gibea, Benzaamen yooi zu. Sayile nubusei motaiti gaagaleni ma, ee ge li na-pelei wu.

3 Yeeta, Zonatan Filiseti nuiti ta-ɔoolagaj zoni, nii e geni Geeba. Naama wooi zeelini Filiseti nuiti

ma. Sayile ɣeni ti puuugi ve Izelayele yooi zu ná pe, mazɔ́ɔ é ɣeni bosu, é da ɣe ma: «Kení Ebulu nuiti pe ti suɣwee.»

⁴ Izelayele nuiti pe ti menini ga Sayile Filiseti nuiti ta-ɣɔ́ɔlaɣai zogɛ, naa maavele ma, Izelayele wɔ́inzeɣea Filiseti nuiti ma. Izelayele ɣɔ́ɔvebei pe ge ɣaalɛeni ba Sayile ɣoba, Gilegale.

⁵ Filiseti nuiti ɔ́alaa, ti ta-ɣɔ́ɔvebei ɣaalɛeni ba, ga ti kɔ́ɔi veɛ Izelayele va. Kɔ́ɔɣɔ wotolo waasavagɔ (3 000) ɣa é ɣeni ti ya, soo ɔ́ize zalaɔusu waadɔ́zita (6 000), salaɔusuiti ti mɔ́in, é ɣe kpoloɔɔi laave naɣaegi. Ti tɔ́nɔ ma ɣɔ́ɔlaɣai vuuni Mikemase, folo ɣulazu velei Bete-Aven letemave.

⁶ Izelayele nuiti ti kaai ma ga faabaagi ɣa ti daawu, mazɔ́ɔ ti zili nuiti ti ti ɣatani, ti ɣeni laɔɣuzu pugiti su, peɣugiti su, zeɣeiti su, kɔ́tu yeɣeiti su, ta zieyeɣeiti su niiti ti zuvɔ́ai.

⁷ Ebulu nuiti saama, tanigaa ti Zuluden maalevesuve ɔ́udeni, ga ti li, ti laɔɣu Gade ta Galaade yooi zu.

Naazu Sayile ɣeni de Gilegale, ná-kɔ́ɔvebei koba, ti da ɔ́ali ga dualuagi.

⁸ Folo lafela laawu, ti ɣeni Samiyele ɔ́ɔunsu, mazɔ́ɔ é boni ga toɣa vaazu. Kele é la ɣeni de vaani Gilegale, kɔ́ɔɣɔ nuiti ti tɔ́zeini ga ti da vaza, ti da zeɣe Sayile ɣoba.

Sayile ná-faaɣaazagi

⁹ Sayile ɣeni ti ma: «À va ga zalaɣa loganiiti pɔ́, gala zalaɣaiti, ta ziilei zalaɣaiti.» Tɔ́ ɔ́ɔɣɔ́i é gala zalaɣai ɣulani.

¹⁰ Kpesuve ga kula, Samiyele da zeeli ná. Sayile liini, é daaɣomi, é tuɔ́ɔ.

11 Samiyele gfeni ma: «Lee gja è keai?»

Sayile gooḡaavoteni, é gje ma: «Siegi zu gè kaa la, ga nà-kooḡo nuiti ta ta zeḡe kòba, da ma, è la vaani fala toligi ma, nii bogai, Filiseti nuiti ma gaalɛai na ba Mikemase,

12 gè gfeni ma: «Filiseti nuiti ta vaazu ti loo gi ma Gilegale, aisa gi va Gooḡo GALAGI maanɛɛnɛ!» Naa gja é kea, gè gjeelala vaa gjea, gè gala zalaḡai gfula.»

13 Samiyele gfeni Sayile ma: «È gimalala vaa gjeve, è la gfoloni devei naa ve, nii Gooḡo GALAGI, da-GALAGI feai è ya. Ni è ná-devei zoni, é gjea vaazu bu da-veleyeḡei ye masadai zu eyesu gjo, Izelayele unda.

14 Kele tei è la gfoloni Gooḡo GALAGI ná-deveiti be, da-masadai la yeḡa ná gjo. Gooḡo GALAGI devea ga é ziima nui gjaizie, é naa zeí ná-nubuseiti unda, Izelayele nuiti.»

Kooḡo nuiti ti gjevele beḡe vai

15 Naa voluma, Samiyele zegeni koba Gilegale, é li Giḡea, Benzamen yooi zu. Sayile ná-kooḡo nuiti gaaluni, niiti ti gfeni koba, ti gje ga nu undozita (600).

16 Sayile ta ná-doun zunui Zonatan, ta ta-gooḡo nuiti, niiti ti gfeni ti va Geeba, Benzamen yooi zu, ti lopele beḡeni kooḡo vai ma, naazu Filiseti nuiti baalaa, ti lopele beḡea Mikemase.

17 Faa zugofoḡolo kooḡobei gfulani Filiseti nuiti ta-goolagjai zu, ti gaagwe su ga savago, ma mounḡiti ti Wofela velei zoni, Suale yooi zu vele.

18 Felesieiti ti li ga Beḡe-Golon vele, savasieiti ti li ga kwepelama velei nii é liizu ga petugi zu vele, nii daa ga Seboyime vetugi, tevebai vo pelei.

19 Naama zięgi zu, ęain bo nu nօբe ge la ęeni Izelayele yooi zu nօ tanօբe, mazօօօ Filiseti nuiti ti ęeni ma: «Ade pele օesa Eօulu nuiti tuęօ, ga ti mina boęa zօkpօ օaa kբeen օete օօęօ ve.»

20 Keni, Izelayele nuiti pբ ti օena li Filiseti nuiti pօ օe, ga ti ta-wozawoli nikօiti ta-ęaliiti gaali, ta zoovօiti, naa veե zեęe wօօ ęօluiti ba, ta kօtu wolo ęօluiti.

21 Sięgi zu wozawoli nikօiti ta-ęaliiti, ta kօtu wolo ęօluiti, ta gaazava kօluiti, ta zoovօiti, ti-ęaa a la zaana, օaa togani make nuiti ta-ęօlu ęaazօօօagi zokpai zօle fai zu, keni ti li Filiseti nuiti pօ օe.

22 Kօօęօ voloi zeeliai ma, boęa zօkpօ nօբe ge la nu nօբe zea, aneե kբeօin, keni Sayile ta Zonatanni nօ ęa ta ęeni ti ya.

23 Filiseti ęօօvօեբei gila ge vaani, օ gize yօęօzu velei zo Mikemase ęօօavօe.

14

Zonatan kօօi veե vai Filiseti nuiti ta-ęօօlaęai gila ba

1 Yeeta, Sayile nօ-doun zunui Zonatan ęeni nօ-kօօęօ zօօla zեęe nui ma: «Սa, de li Filiseti ęօօvօեբei nii vօ օe, nii օ kբeբelegi vօlu velei.» Keե Zonatan la ęeni faa woni keեęe ma.

2 Sayile ęeni zeini Giօea taa ęwemavօe, gului ta wu, nii daa ga ęeօnade gului, nii օ Migelon. Kօօęօ nu undօzita (600) ęեęala ęa օ ęeni zea.

3 Zalaęa ęօla nui, nii օ ęeni lօni naa ęօօa, zalaęa ęօla zեęei kօօa, daa ęeni ga Ayiya, Ayituօe nօ-doun zunui. Ayituօe keեęeօlօin ęeni ga I-Kaօօde. Ti-ęeե laaseigi ęeni ga Finease, Eli nii օ ęeni ga zalaęa

ɔ́fula nui Silo, naa ná-doun zunui. Nu nɔ́pɛ ge la ɔ́ɛni suɔ́wɛɛ ga Zonatan lia ada.

⁴ Pelei nii Zonatan soni, nii a ke é zeeli Filiseti ɔ́ɔɔɔgi ma, ma velei ɔ́ɛni laani fasa ɔ́aazoba felegoi yɔ́ɔɔzuve, niiti ti-laa ga Bɔ́sese, ta Senee.

⁵ Ma mɔ́ungi ɔ́ɛni loni lekɔ́ɔmave nu ɔ́ɔvezuve Mikemase letemave, felesiei ɔ́ɛni loni lekɔ́ɔmave nu yeezazuve Geeba letemave.

⁶ Zonatan ɔ́ɛni zunu loungoi ma: «Da, de vala tatipelevolulala nui teiti ta-ɔ́ɔlaɔ́ɔɔi va, tanisu ɔ́ɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a vaazu bɔ́su de va. Mazɔ́ɔɔ zobogi ɔ́a be, é kizogi wo, ga nu bulu ko nɔ́, eɔ́velei a kee la ga nu bulu golai.»

⁷ Zunu loungoi ɔ́ɛni ma: «Nii é è ɔ́isu, de naa ɔ́ɛ. De li, kèvele beveve ga gè vile è volu, ve nɔ́pɛ è pɔ́ ga de li ná.»

⁸ Zonatan ɔ́ɛni ma: «Da zizezu vaavaa, de zeeli nui niiti ma, eyesu de ɔ́fula ti viliba.

⁹ Ni ta de ɔ́aana, ti ɔ́ɛ de ma: «A lo miná, à mina zɛɔ́ɛ ná, eyesu gi zeeli wo ma,» da ye de-losuve, de la lia ti vɔ́ be.

¹⁰ Kele ni ta ɔ́ɛena de ma: «A le ve,» da liizu, naa ɔ́a é deezu ga ɔ́ɔɔɔɔ GALAGI ɔ́a vaazu bu, de vɔ́ni ti ma.»

¹¹ Siegi zu ti bɔ́ɔɔ leeni la, ga Filiseti nui naati, niiti ti ɔ́ɛni kɔ́ɔlaɔ́ɔɔi naa zu, naati ti bainni, ti ɔ́ɛ ma: «À wele Eɔ́bulu nuiti ba! Ti ɔ́fula zɛɔ́ɛiti su, veti ti ɔ́ɛa lɔ́ɔɔɔni náti.»

¹² Ti ɔ́ɛni Zonatan ta zunu loungoi ma, nii é kɔ́ɔɔɔ zɔ́ɔlaiti seɔ́ɛzu: «À le ve, gi bɔ́ɔɔ le ga woye.»

Zonatan ɔ́ɛni ná-botigɛ nui ma: «Vile pɔ́lu, de le gize unmave. Mazɔ́ɔɔ ɔ́ɔɔɔɔ GALAGI zobogi vea Izelayele ya, ga é vɔ́ni ti ma.»

13 Zonatan vɛɛni ya, ɛ da zie. Filiseti nuiti ti ɣeni loozu Zonatan ɣɔɣɔwu, zunu loungoi ná-kɔɔɣɔ zɔɔlaiti ti ɣeni zea, naa da ti vaa ga polu velei.

14 Nu vuufelegɔ (20) ɣa Zonatan ta ná-kɔɔɣɔ zɔɔla zeɣe nui, ti paani ada lɔilɔi koi miná.

15 Filiseti ɣɔɔlaɣai zu ɣeni nɔ wuulee, bebɛiti kpein ti ɣeni ná maaɣoolii zu laaiti su, ti pɛ ti luani. Dualuagi taa make kɔɔɔɣi zoni, ta jɛpi ɣɔɔ gelei nii ɛ ɣeni Filiseti nuiti zea. Naa pɛ poluma, zooi tɔɔzeini ga ɛ da bali, naa ti mɔta ɣɛ unga wuulee.

16 Taa maaɔɛ nuiti, niiti Sayile ti vileni Giɓea taai ma, nii ɛ Benzamen yooi zu, naati ti Filiseti nu bulugi ɣaani, ti da vaza, ti da li pele ungi pɛ su.

17 Sayile ɣeni ná-kɔɔɣɔ nuiti ma, niiti ti ɣeni koba: «À gaalugi wo dɛɛ, wo ka niiti ti ɣulaai ade zaama, ti li.» Ti gaalugi woni, ti ka ga Zonatan ta ná-kɔɔɣɔ zɔɔla zeɣe nui, ti la ti zaama.

18 Sayile ɣeni Ayiya ma: «Maabuɣa ga ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-minazeɣe kesui.» Mazɔlɔɔ naama voloi minazeɣe kesui ɣeni Izelayele nuiti zea.

19 Siɛgi zu Sayile ɣeni bɔɛzu la zalaɣa ɣula nui vɔ, zɔngɔi wola ɣeni wɔɔlɔzu Filiseti nuiti saama. Sayile ɣeni zalaɣa ɣula nui ma: «Yeegula niina naa zu.»

20 Sayile ná-kɔɔɣɔ nuiti gaalɛni ba, ti li kɔɔɣɔzuvɛ. Ti ti zili nuiti kaani, ti da bɔɣɔ vaa ga boɣa zɔkpɔiti, ɛ ɣeni ga faazupu wolai.

21 Ebulu nuiti ti ɣeni Filiseti nuiti zea dɛ, duɔlai zu, ti yenɪ ti volu, ti li kɔɔlaɣai zu, naati ti latini ga Izelayele nuiti pɔ pelei, ti vɛɛ naati ba, niiti ti ɣeni Sayile ta Zonatan volu.

²² Izelayele nuiti balaa, niiti ti lɔɔɔfuni Efelayime ɔfize yooi zu, naati ti menini ga Filiseti nuiti ti velani, ti ɔɔulani, ti da Filiseti nuiti kpe, ti da ti vaa.

²³ Naama voloi Ɔɔɔɔɔ GALAGI unmoɔgi veeni Izelayele ve, ti yeni kɔɔi ɔa eyesu ti leve Bete-Aven va.

²⁴ Ma voloi Izelayele nuiti ti wola ɔɔɔɔni, mazɔɔɔ Sayile ti vileni foovooi laawu, ɛ ɔɔ ma: «Ni gɛ la de wanagɔulani sili nuiti ba, zɔi nɔpe a daami wona, kpɔkɔ va ɔɔ ɛ zeeli, ma nui voovoove.» Naa maavele ma, nu nɔpe ge la ɔɔeni daamiani nɔpe miini.

²⁵ Ti pe ti zeeli ɔɔɔɔi ta zu, ve gului ta ɔɔeni nɔ, kɔin gulɔi ma yeɔɔi zu, ɛ da vu ya zooi ma.

²⁶ Ti zeelii ma gului naa ma, ti pe ti kaani, kɔin gulɔi da yei la. Kele tanɔpe ge la ɔɔeni yeevileni ga, ɛ va te la, mazɔɔɔ ti ɔɔeni luazu foovooi va, nii Sayile tooni.

²⁷ Kele Zonatan la ɔɔeni keeɔɔ woosi menini, siegi zu naa ɔɔeni foovooi loozu la bebei laalɔɔɔma. Kpakui ɛ ɔɔeni zoni zea, ɛ naa ɔɔni kɔin gulɔi ɔa, ɛ ɔɔ la, gaamago gaazuzeini ga pagɔ.

²⁸ Kɔɔɔɔ nui gila ge ɔɔeni ma: «È-ɔɔee foovooi loove ga: Zɔi a daami wona za, naama nui voovoove. Toɔa ɛ kea, ese pe suvikei ɔɔulaai.»

²⁹ Zonatan ɔɔeni ma: «Kɔee ɔa ɛ kpɔɔi zeida bebei ma. A welena, velei gɛ zɔɔi zɔɔɔga la, kɔin gulɔi nii ta ɔɔmɔgai ma bɛ.

³⁰ Ni kɔɔɔɔ nuiti pe ti daami woni za, ga aniiti ti zogai kɔɔi zu, ade ɔɔea Filiseti nuiti paazu, ɛ leve nii va keai.»

³¹ Naama voloi Izelayele vɔnini Filiseti nuiti ma, ti ye ti volu ti zeɔɔ Mikemase, ti zeeli Ayalon. Ti zuvikei pe ge ɔɔulani niina ti ya.

³² Ti looni ani naati su ti zogai kooi zu. Ti baalagiti ta nikeiti ta nike yivoiti soni, ti ti vaa náve nɔ, ti da suai vee ma jamai va, ti da mi.

³³ Nui ta vaani, é gɛ Sayile ma: «Nuɓuseiti ta ga kotoi gɛ Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma, ta suai veezu ma jamai va, ti da mi.»

Sayile ɓainni ga tiye, é gɛ ti ma: «Wa ga woovalada nuiti! A kɔtu wolai ta gilikili fala, wo vaa la ve.

³⁴ Naa voluma, à leve ga boga ese pe ma, ga ti gaaale ba pò be, ese ga gena vaa, é va ga ná-nikei, ɓaa ná-baalagi, ve ga maanaai ga ti ta-loganiiti kɔdaaleve ná, ta da mi niina, naa ga a ke, ti mina kotoi naa ma zii gɛ Gooɔɔ GALAGI laalɔɔma, ga ti da suai vee ma jamai va, ti da mi.» Naama ɓɔkɔi, ese pe ge vaani ga ná-toganii, ti kɔdaaleve miná.

³⁵ Sayile zalaɔa gɔlazuve beteni miná Gooɔɔ GALAGI ve. Naa ga é gɛni ga ma mɔungi, nii é kɔɓeni Gooɔɔ GALAGI lebi vaa ma.

³⁶ Sayile gɛ ma: «Ade li za ɓidii, ade loo Filiseti nuiti su, eyesu geelaalao, ade ti-gɔligiti sege ga zeeɔaabaai, ade mina be nu gila kpalaa ba, zenvui va ye su.»

Nuiti ti gɛni ma: «Nii neai è ve, naa gɛ.»

Kele zalaɔa gɔla nui gɛ ma: «Ade Gooɔɔ GALAGI gaaazaɔa de.»

³⁷ Sayile Gooɔɔ GALAGI gaaazaɔani, é gɛ ma: «Nà zoo nei gè yei Filiseti nuiti polu? Nà liina, da ke nei ɓaa, è ti lo gi yeezu, gi vɔni ti ma?» Kele GALA ge la gɛni gooɔaavoteni naama voloi.

38 Sayile Izelayele ƒundig̃iiti pe gaaleeni ba, é ƒe ti ma: «À faiti buuβete ga pagɔ, wo ƒe kwεε kotoi nii keai za.

39 Gè ƒonaa G̃ooƒɔ GALAGI ma, nii é vulua, Izelayele ná-unmɔɔ GALAGI, ga: Zwi é niima vaa jwi ƒeai, keni é za, anεε balaa d̃oun zunui Zonatan ve.» Kεle beb̃ei zaama, nu ñope ge la ƒeni gooƒaavoteni.

40 Sayile da ƒe ti ma: «Wo pe à lo ga vepema ƒila pele, ná-o, d̃oun zunui Zonatan-o, gi lo ga vepema ƒila pelei, gi felegɔ.»

Nuiti ti ƒeni ma: «Nii ñope è pɔ, naa ƒe.»

41 Sayile ƒeni G̃ooƒɔ GALAGI ma: «Izelayele ná-GALAGI! Gaamai ƒula kelema.» GALA ná-gooƒaavotegi é feeni, naa Sayile ta Zonatan zoni, faa zeƒe nuβuseiti ba niina.

42 Sayile devei veeni, ga kpakutoomai ƒe ti yɔƒɔzu ta ná-doun zunui Zonatan. Naa ƒeai ma, Zonatan ƒa é zoni.

43 Sayile ƒeni Zonatan ma: «Nii è keai, bo deε mà.»

Zonatan ƒeni ma: «Gè k̃oin gulɔi tago ƒɔƒɔge ga tukp̃oi βogi, nii é ƒea zèa. Nà ƒaa, kèvele βeteve ga gè za.»

44 Sayile ƒe ma: «È gaamai woga, keni è za, Zonatan. GALA ge sò ná-ziiƒaawanai pe su, ni è la zaani.»

45 K̃ooƒɔ nuiti ti ƒeni Sayile ma: «È ƒe ma lee? Zonatan za! Naa li poun! Nii é ƒea ga zabui, é zobogi ve Izelayele ve sili nuiti ma. Gi ƒonaa G̃ooƒɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga gi la vaa bu pe, ga ñoundeƒai gila kpalaa ge va loo zoi ma, mazɔɔ, nii é keai za, é naa ƒεεve GALA ná-kp̃obai zu.» Naa ƒa é keeni k̃ooƒɔ nuiti ti Zonatan ƒizoni da saai ma.

⁴⁶ Sayile la mɔ ɣeni vileni Filiseti nuiti polu, naati ti ɣaleni ma ta-yooi zu.

Sayile ná-fɔnifaamaiti sili nuiti ma

⁴⁷ Sayile masadai zɔɔɔgai ma Izelayele unda, é kɔɔi vɛeni sili nuiti pɛ ba, ti ɣeni maagoolii zu, Moabe nuiti, Amɔn nuiti, Edɔme nuiti, Sɔɔba yooi zu masadaiti, ta Filiseti nuiti. Naama ɣɔɔi pɛ su, é ɣeni vɔnɩsu sili nuiti ma.

⁴⁸ E ná-zɛɔsulai lɛeni, siɛgi zu é vɔnini da Amalɛke nuiti ma, é Izelayele ɣula naati zea, niiti kpein ti ɣeni zeagɔligiti seɣezu ga zeeɣaaɔaa.

⁴⁹ Sayile zunu lounda zɔɔɔni, ti-laaseigiti ti ɣeni ga: Zonatan, Yisevi, ta Malekisua. E doun anzanu felegɔ zɔɔɔni ɔalaa, ma mɔungi laa ɣeni ga Meelaɔɔe, felesiei laa ɣɛ ga Mikale.

⁵⁰ Sayile anzai laa ɣeni ga, Ayinoame, Ayimaase ná-doun anzanui ɣeni de. Sayile ná-kɔɔɣuluba wolai laa ɣeni ga, Aɔɔenɛɛl, Nɛɛl ná-doun zunui, Nɛɛl naa ɣeni ga, Sayile kɛɛɣɛ deɣei.

⁵¹ Tɔɔzei, Kise nii é ga Sayile kɛɛɣɛ, naati ta Nɛɛl ɣa ti ɣeni ɣɛɛ ma, ti-ɣɛɛ laa ɣeni ga, Aɔɔiyɛle.

⁵² Siɛgi kpein Sayile kɛɛni masadai zu, kɔɔi ɣeni nɔ ti yɔɣɔzu ta Filiseti nuiti ga zeeɣaaɔaa. Naa ɣa é kɛɛni, Sayile a la zunui ta ɣaana, é ga zɛɔɔesu nu, ɔaa é ga ziilɔɔ nu, é ɣeni naa zeɣezu, é dɔ ná-kɔɔɔɔgi zaama.

15

GALA kɛɛ vai Sayile va

¹ Yeeta, Samiyele ɣeni Sayile ma: «Nà ɣa ɣɔɔɔɔ GALAGI tɛɔɔni, ga gɛ gulɔi zɛɛ è ma, è ɣɛ ga Izelayele

ná-masagi, niiti ti ga ná-nuiti. Woilo naa ma, nii é pɔ gè bo é ma.

² Ḑṓḑḑ GALAGI Fai-Pε-Maliḑii wooi ḑaa: «Kì ka su ga Izelayele zeḑezuve Ezipete yooi zu, Amaleke nuiti ti pele besani tuḑḑ.

³ Naa ḑa é ba, li, è vala ti va, è ti-yeaḑḑligiti pε kona GALA ma. Nii kpein é ga fuluani, naati pε suwuḑaaleve, è mina gaazumaawoingaa nɔpε ke, tɔzei zunuiti ma, é li anzanuiti pɔ, ta doungoiti, naa veε niimiḑḑlegiti pε ba, nikeiti ḑalaa, ta baalagiti, nɔmeiti, ta soovalegiti.» »

⁴ Sayile ná-kɔuvebei ḑaalεeni ba, é ti ḑaalu Telayime taazuve. Izelayele wolodai zɔiti ta-ḑṓḑḑ nuiti ti ḑeni ga nu waaunfelegɔ (200 000), Zuda wolodai zu geleiti ti ḑeni ga, nu waapuugɔ (10 000).

⁵ Sayile loni ti luḑḑ, eyesu ti zeeli Amaleke nuiti ta-laai ḑobave, é zεba é nuiti pile, ti lɔḑḑu, ti pelei ḑoun, ti luḑḑ nεmei zu.

⁶ Sayile ḑeni Ken nuiti ma: «À mina ye Amaleke nuiti saama, à maḑḑooza ti va. Gè la pɔ ga nii gè seizu ti ma, wa va wɔnɔ zɔlɔ su, mazɔlɔ, wo ḑeni ga woḑḑeḑila nu Izelayele nuiti be, ti zeḑezuve Ezipete yooi zu.» Ken nuiti ti ḑulani Amaleke nuiti saama.

⁷ Sayile Amaleke nuiti paa vai lɔzeini Ḓavila, é ye ti volu, ti zeeli Suul, taai nii é Ezipete ḑobave, folo ḑulazu velei.

⁸ Sayile Amaleke nuiti ta-masagi Agage zoni ga ma vului, é nuḑusei mɔtaiti suwuḑaaleve ga boḑa zɔkpɔi.

⁹ Kele Sayile ta ná-kɔḑḑḑ nuiti ti Agage yeni vulua, ta togani vaḑḑḑi, niiti ti zoni kɔi zu, baalagiti, nikeiti, boliiti, togani niiti ti wola wulɔai, ta baala

zivoiti, ti la gfeni keeni, ti va naati suwuɣaaleve. Kele zōiti ti la gfeni vani, tosu la ti va, naati ka ti ti zuwuɣaaleve.

¹⁰ Gōoɣɔ GALAGI bōeni Samiyele vɔ, é gfe ma:

¹¹ «Gè nimizaa bōɣɔ ma, ziimazege vai zu ga Sayile, ga gè ke ga masagi, mazɔɔ é voluavega bà, nà-devei nii gè fea zea, é la ziēni ga naa.» Samiyele yībōlōni koozu, kpidii negelein, é gfeni Gōoɣɔ GALAGI maanēnēzu.

¹² Poluma zobui, Samiyele wuzegeni ga sobu-zobui, é li é Sayile gfa. E yeni pelei zu, é meni ga Sayile leni Kaalemele gizei ma, ga é gizesu ani vile ná, naa voluma, é gfeni ma, é yei ga Gilegale vele.

¹³ Samiyele zeelīai ma Sayile ma, naa daaɣomini, é gfe ma: «Gōoɣɔ GALAGI tuya loo é ve! Devei nii Gōoɣɔ GALAGI feai zèa, gè kea.»

¹⁴ Samiyele gfeni ma: «Mini gfa baalagiti kpain gooi zefezu ná, nii gè menisu, ta nīkēiti kpain gooi, é loozu gōizu?»

¹⁵ Sayile gfeni ma: «Kōoɣɔ nuiti ka ti yiimazegeai ga baalagiti ta nīkēiti ma vapagiti, ti zege ga tiye Amaleke nuiti pɔ be, ga ti va gfe ga zalaɣai, da-GALAGI, Gōoɣɔ GALAGI ve. Gi mōtaiti suwuɣaaleve negelein.»

¹⁶ Samiyele gfeni Sayile ma: «Gwe mina! Naa kula gfa su. Be gè naa wo è ma, nii Gōoɣɔ GALAGI dēeni ga ze kpidii tevegai.»

Sayile gfeni ma: «Awa, bōena.»

¹⁷ Samiyele gfeni ma: «Siēgi zu è la gfeni bōɣɔ gfaazu la ga sōbelama nu, nāzu gfa è gfa la ga masagi Izelayele wolodamaiti unda, Gōoɣɔ GALAGI gfa é gulōi zie è ma, è gfe ga masagi Izelayele unda.

18 Tama Góogó GALAGI è zìe velei læa, é devei ve è ya, ga è li, è Amaleke nuiti suwuğaaleve, kotoba nui naati, è kóoi veè ti va, eyesu è ti zugoğolo.

19 Lee vaa zu è la g'oloni Góogó GALAGI ná-devei ve? Lee vaa zu è Góogó GALAGI wanama vai g'eezu, è da aniiti sege, niiti ti zogai kóoi zu?»

20 Sayile g'eni Samiyele ma: «Nà ma, kòlove Góogó GALAGI ná-devei ve, nii é fea zèa, nii é tèvegai k'evai ma, gè naa g'eeve, gè g'ale ma ga Agage, Amaleke nuiti ta-masagi, gè nui m'otaiti suwuğaaleve Góogó GALAGI ve.

21 K'ele kóogó nuiti ka ti baalagiti ta n'ikeiti ma vapagiti segeai, anii naati su ti zogai kóoi zu, niiti maane a g'eni de ga maaj'eei veè ti va Góogó GALAGI ve, ti naati segeve ga ti va g'e ga zalağai Gilegale Góogó GALAGI ve, nii é ga da-G'ALAGI.»

Woozogi vizog'e zalağai va

22 Samiyele goog'aa voteni, é g'eni ma:

«Góogó GALAGI w'ainve nei ga zalağaiti ta gala zalağaiti,

eg'evelei w'indai la ga nu g'olo daawooi ve?

W'e, woozogi vizog'e zalağaiti ba,

k'oloi vizog'e é leve baala sin'iti ma wuloi va.

23 Mazolod zoi é kololalai g'eezu, naa j'ouve eg'evelei ungaizie wo fai la.

B'og'omaayeilalai j'ouve, ta ga g'evelei no ta ani g'oo vai.

T'ei è Góogó GALAGI laawooi viliga ya,

to balaa é è viliga ya, é masadai g'ula è ya.»

24 Sayile kpœei zegfeni, é gfe Samiyele ma: «Gè kotoi gfea, mazɔlɔɔ gè Gɔogɔ GALAGI ná-devei gʊlogʊloga, ta dɔnɔ ma lenε gooiti, è ti veai zèa. Gè sumɔga dualuagi ma, ga gè mina kɔɔgɔ nuiti ziiɣaawana, gè woiloga naa ma, nii ti maagfaazaɣaboga mà.

25 Nii gè è maanεεnεzu la, naa gfa ga, è soma è nà-kotoi nii zuvaayε, è va, de li, gè nɔkɔ Gɔogɔ GALAGI wu.»

26 Samiyele gooɣaavoteni, é gfe ma: «Ba-o, de la liizu ɔɔma, mazɔlɔɔ è Gɔogɔ GALAGI ná-deveiti daaviligε, naa gfa é kea, tɔ balaa é è laaviliga, é masadai gʊla è ya Izelayele unda.»

27 Tei Samiyele gfeni voluavesu, ga é gale ma, Sayile soni ná-segei lakɔlɔgi va, é vali ga, ma buɣai yε zea.

28 Samiyele gfeni ma: «Uele gjana Gɔogɔ GALAGI Izelayele masadai valizu ga la, é kula è ya za, é fe taɣili zea, nii fizɔgai è va.

29 Sugfwεε ga Maligii nii é ga Izelayele ná-lɛbiyai, é la zεε woga, é la nimiza bɔgɔ ma ga nuɔusei gfevele.»

30 Sayile gfeni ma volu: «Gè kotoi gfeεve, kele anεε naa ve, soma è unfema ve zèa nà-nuɔuseiti ta-gfundigiiiti gaazu, ta Izelayele nuiti pε gaazu. Soma è vile pòlu, de li, gè nɔkɔ da-GALAGI wu, nii é ga Gɔogɔ GALAGI.»

31 Samiyele vileni Sayile volu, ti li, Sayile nɔkɔ Gɔogɔ GALAGI wu.

32 Samiyele gfeni ti ma: «À va ga Amaleke masagi Agage pɔ.» Agage gfeni vaazu koozunεai, é da gisie ga saai gfa na a buɔde maazu.

³³ Kɛɛ Samiyɛle ɣɛni Agage ma: «Da-woɣa zɔkpɔi ɣa é anzanui ma mɔinmɔin balani ti-lointi ma, naa maavele ma, da balaa è-lee ɣa vɔla è ma za.» Samiyɛle Agage vaani Gilegale, Gɔoɣɔ GALAGI ɣaazu.

³⁴ Naa vɔluma, Samiyɛle ɣaleni ma Lama, Sayile balaa ge ɣaleni ma ná-taazu Gíbea.

³⁵ Samiyɛle la mɔ ɣɛni ɣaleni ma vɔlu, é va li Sayile ɣa vaa ma, eyɛsu saa voloi zeeli. Kɛɛ Sayile ma yiizoolɛi ɣɛni ma, mazɔɔɔ Gɔoɣɔ GALAGI ɣɛleni niina Sayile va, é ɣɛ Sayile mina mɔ ɣɛ ga masagi.

16

GALA ge yiimazeɣe vai ga Davide ga masa niinei

¹ Gɔoɣɔ GALAGI ɣɛni Samiyɛle ma: «Da yɛsu wɔɔzu, eyɛsu yeelɛ, Sayile ná-faa zu? Nɔun gè ɣɛɛa ba, nii a kɛ gè Izelayɛle masadai ɣɔla zea. Da-wulɔ minɛi laave, è li Beteleyɛme taazuve. Nà è levesu Izayi ná-pɛɛi wu, mazɔɔɔ gè yiimazeɣeɛve ga ná-doun zunui gila, ga é ɣɛ ga masagi.»

² Samiyɛle ɣɛni ma: «Naa ɣa zoo é ɣɛ ɣale? Sayile a menina, toɣa pàa.» Gɔoɣɔ GALAGI ɣɛni ma: «Nike bokpa gila seɣe, è lii la, da ɣɛɛzu ma: «Pàave zalaɣa ɣulazu Gɔoɣɔ GALAGI ve.»

³ Da Izayi loli zalaɣa ɣulazuve. Nii gè pɔ ga è kɛ, nà naa ɛ ga de niina. Nui nii gè deɛzu ga de, naa ɣa è gulɔi ziezu ma bè.»

⁴ Samiyɛle ɣoloni Gɔoɣɔ GALAGI wooi ve, é liini Beteleyɛme. Taa ɣɛwolaiti ti Samiyɛle ɣaai ma, ti yiizooleni, ti gaazaɣa, ti ɣɛ ma: «È vaa ungi ɣa ga faa vagɔ baa?»

⁵ Samiyele ɣeni ti ma: «Ungo, pàaυe zalaɣa ɣulazu Ɔooɣɔ GALAGI υε. A ɔoɣɔ ɲadena zalaɣa ɣula vai ma, wa va niina pò pelei.» Samiyele Izayi ta ná-dointi tolini ga ti ɔoɣɔ ɲade, ti va zalaɣa ɣulazuυε.

⁶ Naati paai ma, Samiyele Eliabe ɣaani, é ɗa ɣe ɔoɣɔ ma: «Tanisu nii ɣa Ɔooɣɔ GALAGI yiimazeɣeai la.»

⁷ Kele Ɔooɣɔ GALAGI ɣeni Samiyele ma: «È ɣaazu mina ɣula kpusei ta kooza velei va, mazɔɔɔ gè la yiimazegeni la. Gè la faiti pɛtesu ga eɣevelei nuiti ti kaazu la. Nuɓusei belagi ɣa nɔ ga nii é kaazu ga ɣaazuυε, kele nɔun, nà ɗa wele nui yiimavuε.»

⁸ Naa voluma, Izayi Aɓinadaɓe lolini, é dεε ga Samiyele, kele Samiyele ɣeni ma: «Ɔooɣɔ GALAGI la yiimazegeni ga nii ɓalaa.»

⁹ Naa voluma, é vaani ga Sama. Samiyele ɣeni ma volu: «Ɔooɣɔ GALAGI la yiimazegeni ga nii ɓalaa.»

¹⁰ Izayi ná-doun ɓfela lɛeni ga Samiyele ɣana nɔ, kele Samiyele ɣeni ma: «Ɔooɣɔ GALAGI la yiimazegeni ga nii tanɔpe.»

¹¹ Samiyele Izayi ɣaazaɣani, é ɣe ma: «È-loun zunuiti tie ka ná ɓaa?» Izayi ɣeni ma: «Ti-ma lounɣoi ɣa ɗɔɔɔi zu, é ɗa baalagiti make.» Samiyele ɣeni ma: «Nu leve, ti toli, é va, tɔɔzei ade la zalaɣa laamii ɓɔzeizu polu, keni a vaana.»

¹² Izayi nu leveni, ti Davide loli, é va. Davide ɣeni ga zunu lounɣoi, é ɣeni ga kpɔi nu, gaazuɣɛzeiti seidai su ga pagɔ, ɗɔɗai ɓalaa ga pagɔ. Ɔooɣɔ GALAGI ɣeni Samiyele ma: «Tɔ ɣaa, wuzegɛ, è gulɔi zie ma.»

¹³ Samiyele gulɔ minɛi zegeni, é gulɔi zie Davide nɔungi ma, keεɣelointi gaazu. Ɔooɣɔ GALAGI ná-

Zenvui yeini Davide ma naama voloi, é yeni ba ɔ̃. Samiyele begai ma, é ɔ̃aleni ma Lama.

GALA Zenvui zefɛ vai Sayile va

14 Ɔ̃oɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui zefeni Sayile va, zenvu ɲɔi ta levega ɔ̃eni de Ɔ̃oɔɔɔ GALAGI ve, naa ɔ̃a nɔ̃ungi zefɛ ma.

15 Sayile ná-botifɛ nuiti ti ɔ̃eni ma: «Gi suɔ̃wɛɛ ga GALA ge zenvu ɲɔi ta levega, nii é ɔ̃ungi zefɛzu ma.

16 Naa ɔ̃a é ba, ni ɔ̃a devei veena nɔ̃ gi ya, gá nu ɔ̃aizizu, nii soogai kɔ̃nigi ɔ̃einsu, naa ɔ̃a a ke, siɛgi zu zenvu ɲɔi a ɔ̃ungi zefɛna ma, geingɛin gani ɔ̃ein nui ɔ̃a kɔ̃nigi ɔ̃ein, naazu ɔ̃ungi zu ɔ̃a la ga pagɔ̃.»

17 Sayile ɔ̃eni ti ma: «Zèe ɔ̃a bu, à geingɛin gani ɔ̃ein nu ɔ̃aiziena bè, wo va la pɔ̃.»

18 Ná-botifɛ nui gila ge kpɔ̃ei zefeni, é ɔ̃e ma: «Gè zunu loungoi ta ɔ̃aave Beteleyeme taazuve, Izayi ná-dointi saama, sooge kɔ̃nigi ɔ̃einsu. Toɔ̃a ga kɔ̃ɔɔɔ nu wola, é buɔ̃e naa maazu, sooge bɔ̃ezu ga pagɔ̃, page gola, Ɔ̃oɔɔɔ GALAGI ɔ̃a ba.»

19 Sayile keelaiti teveni Izayi ma ga ti ɔ̃e ma: «Masagi ɔ̃e è Davide leve ma, è-loin nii é baalagiti makɛsu.»

20 Izayi bului tanigaa zefeni, ta kɔ̃lɔ woole ɔ̃ila, nii ɔ̃ɔi su, ta boli yivo ɔ̃ila, é ma ɔ̃asɔi la soovalegi volu, ná-doin Davide li ga tiye Sayile vɔ̃.

21 Davide zeelini nɔ̃ feya Sayile vɔ̃ bɛ, é lɔ naa ná-botii zu. Davide ná-fai nɛ vele ma Sayile ve, é sefɛni, é ke ga ná-kɔ̃ɔɔɔ zɔ̃laiti sefɛ nui.

22 Sayile keela leve ni Izayi ma, é ɔ̃e ma: «È-loin Davide ná-fai wola nɛɛve bè, bɛ é ye kɔ̃ba, é ɔ̃a boti ɔ̃e bè.»

²³ E lózei naama voloi ma, zenvu jai GALA ge feni tevesu, naa a la Sayile nɔungi zefena ma, Davide bena kɔnigi zefɛ, ɛ da gein. Sayile nɔungi zu feni laazu ga pagɔ, ɛ lago vizɔ, zenvu jai maagooza ba.

17

Gɔliate malimasakɛɛi leve fai Izelayele nuiti ma

¹ Filiseti nuiti ti ta-Ɔɔɔɔgiti gaalɛeni ba, ti va kɔɔi loo. Ti ɔɔɔɔ Ɔaalɛeni ba Soko, Zuda yooi zu. Ti ta-Ɔɔɔɔɔɔfai vuuni Efese-Damime, Soko ta Azeeka ti yɔɔɔɔzuvɛ.

² Sayile ta Izelayele Ɔɔɔɔɔgiti balaa ti ɔɔɔɔ Ɔaalɛeni ba. Ti ta-Ɔɔɔɔɔɔfai vu Ela vɛtugi zu, ti lopele beteni kɔɔɔɔ vai ma, Filiseti nuiti daalɔɔɔma.

³ Naa Ɔɛai ma, Filiseti nuiti ti feni gize Ɔila ma, Izelayele nuiti balaa ti Ɔɛ gizei taɔili ma, zɔɔla veei, pɛtugi Ɔɛ ti yɔɔɔɔzuvɛ.

⁴ Filiseti nuiti ta-Ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ Ɔila ge Ɔulani ti zaama. Gate taazuvɛ nu feni de, daaseigi feni ga Gɔliate, sɔligi feni ga, metele savagɔ.

⁵ Maagilia feni de ga kɔlu ɔɔi ɔɔɔɔɔɔɔɔ, kɔlu zefɛi nii ɛ ga kaka make gelei, naa balaa feni ga kɔlu ɔɔɔɔɔ, buɔɔɔɔ feni ga kilo vuulɔzita (60).

⁶ Kpekazuvɛti makega feni de ga kɔlu ɔɔi kokologiti, kpɛɛn goi ɛ feni zelɛni kpaki poluvɛ, naa balaa feni ga kɔlu ɔɔɔɔɔ.

⁷ Ná-kpɛɛn wolai ma wului ɔaagɔni, eɔɔe seɔe vɛɛe nui ná-gba gului, nii a ɔa seɔe vu ma, kpɛɛin ma mɛɛngi wuɔɔɔɔ feni ga kilo ɔɔfɛla. Ná-kɔɔɔɔ zɛɛe seɔe nui feni loni tuɔɔɔ.

⁸ Filiseti nui loni Izelayele ƒɔɔɔɔ nuiti daawu, é ƒɛ ti ma: «Lee vaa zu wo lopele ɓetezu kɔɔɔɔ vai ma? Nɔun nà ga Filiseti nui, wa ma, wa ga Sayile ná-duɔiti. A nu ƒila kula, é va gi kɔɔi ƒɔ gá tɔ.

⁹ Ni a vɔnina mà, é pàa, gá ƒɛ ga wa-luɔiti, keɛ ni nà ƒa ga vɔni ma, gè paa, wa ƒɛ ga gá-luɔiti.

¹⁰ Za, gè malimasakɛɛi levea ga Izelayele ƒɔɔɔɔgi! A nu ƒila kula, gi kɔ gá tɔ.»

¹¹ Siegi zu Sayile ta ná-kɔɔɔɔgi ti Filiseti nui naa wooi mɛnini da, ti zasubalini, ti wola lua.

Davide lii vai Izelayele ƒɔɔɔɔɔɔ zu

¹² Davide ƒɛni ga Efelata vɛɛyɛɛɛi wu nu, Izayi ná-doun zunui gila, nii é ƒɛni zeini Beteleyɛme, Zuda yooi zu, doun zunu lɔsava ƒa é ƒɛni zea. Sayile ná-siegi zu, Izayi vɔɔɔɔɔɔni niina ga gola.

¹³ Izayi ná-doun zunu mɔun savagɔiti ti vileni Sayile vɔlu kɔɔɔɔɔɔɔɔ. Ma mɔungi laa ƒɛni ga Eliabe, felesiei laa ƒɛni ga Abinadaɓe, savasiei laa ƒɛni ga Sama.

¹⁴ Davide ƒa é ƒɛni ga dongoi ti pɛ su. Diɛ savagɔiti ti vileni Sayile vɔlu kɔɔɔɔɔɔɔɔ.

¹⁵ Davide ƒɛni liizu kɔɔɔɔɔɔɔɔ zu, é ƒa ƒale ma Beteleyɛme, keɛɛɛ ná-baalagiti make fai zu.

¹⁶ Sobu ƒilagila, kpɔkɔ ƒilagila, Filiseti nui ƒɛni losu Izelayele laawu. E keɛni ga folo vuunaanigɔ (40).

¹⁷ Názu ƒa Izayi ƒɛni la ná-doun zunui Davide ma: «Kilo vuusavagɔ (30) zɛɛɛ, ani ƒae ƒeegai zu, é lii la, ta bulu puugɔi, è ti ve è-liɛni zea, kɔɔɔɔɔɔɔɔ zu.

¹⁸ Folomaze puugɔi niiti balaa seɛɛ, è li, è fe ta-ƒɔɔ ƒundiɔii ya, nii é nu waagila (1 000) unda. Li, è

ka, ni è-lieni kedege, da gena vaa, ti sabaliva ve è ya, è vaa la pò.

¹⁹ Da ti gaazu Sayile vò be, ta Izelayele gòòògi pe, Ela vetugi zu. Ta kòòì ga, ta Filiseti nuiti.»

²⁰ Poluma zobui, Davide wuzegeni ga sobu-zobui, é keegé ná-baalagiti kaliva nu gili ma, ga naa da ti make. Kasòì nii maaneni ga é lii la, é naa zegeni, egvelei keegé boni ma la. Davide zeelini nò kpein, siegi zu kòòvebei geni lopele betezu la kòògò vai ma, ta ti da kòò beei loo.

²¹ Izelayele nuiti ti lopele beteni, Filiseti nuiti ti lopele bete, kòògò vai ma.

²² Davide ná-kasòiti kalivaani kasò make nui ma, é li ga kòògòzu velei, é dieni tuò.

²³ Davide gèai ma bòezu dieni pò, é kaani ga, zunu gila ka gfulazu Filiseti nuiti saama, daa ga Goliata, Gate nu geni de, é da ma bòe gfilagi nò wo. Davide gooi menini.

²⁴ Izelayele gòògò nuiti kpein ti kaai ma, ti wola luani, ti vela.

²⁵ Ti da gè bògò ma: «Wa zunui nii gaazu? Toğa na va mònò, ga é Izelayele vòomu, zòì nòpe a zoo é zunui nii vaa, masagi ga naavolo mòinmòin fe ma nui ya, é ná-doun anzanui ve be ga vului, naa volu é ma nui keegé ná-peleryegèi gfula mului zu, Izelayele yooi zu.»

²⁶ Davide zunuiti gaazagani, niiti ti geni koba, é gè ti ma: «Leeni ga ta fe naama nui ya, nii a zoo é Filiseti nui nii vaa, é unfe kasòì zègè Izelayele unma? Filiseti nui nii ga ga leeni, tatipelvolulala nui tei, a zenvu su GALAGI ná-kòòògi vòomu?»

²⁷ Ti Davide wooğaavoteni, ga minazegè gooi nii bogai naama nui vaa ma, nii a zoo é paa.

28 Diε Eliabe goomenini, ti da yepe ta zunuiti. E yiiḡaawanani, é ḡε Davide ma: «Lee ḡa è vaai kεεzu ve? Be ḡa è baala kpulu koi yeḡai zea, tevebai zu? Ge da-wasogi ḡwεε, ta kiboolamai, nii é è-yiimave. E vaave ga è kooḡozuve ḡa.»

29 Davide diε ḡaazaḡani, é ḡε ma: «Leeni ḡa ge kea ga faa noi? Gaazaḡa no ḡa ge boga.»

30 Davide voluaveni diε va, é gaazaḡagi wo ga kooḡo nui taḡili, é ma ḡaazaḡa gilagi no woni, ga nu moimoin, ti da goḡaavote gilagi no ve zea.

*Davide boḡo ḡula vai
ga ti ko ta Goliate*

31 Davide boε wooi zeelini εε pe ma, Sayile boḡoi balaa menini, é Davide lolini.

32 Davide ḡeni Sayile ma: «Maliḡii, nu nope ge mina boḡo iḡoteve Filiseti nui tei ná-faa zu, nèi ge ga da-wotige nui, na liizu, gi ko ḡa to.»

33 Sayile ḡeni Davide ma: «Ba! E la zooga liizu laaleεzu Filiseti nui nii wu, mazoloo da ga zunu loungo no, tama toḡa ga kooḡo nu kaite ma loungo zie su.»

34 Davide ḡeni Sayile ma: «Siegi zu nèi ge ga da-wotige nui, na la ḡena kεε ná-baala kpulugiti makεsu la, zalai baa file zuai ta a la vaana ga é togani gila kula baala kpulugi zaama,

35 ge bena vile polu, ge toganii naa ḡula daave. Ni zalai baa file zuai a la ḡalena ma, é laale bu, ge bena so koma lejai va, ge ye doḡazu, ge paa.

36 Uele ḡana ge zalai ta file zuai ma moimoin paani la. Zekana no ge kεεzu la ga Filiseti nui nii, tatipelevolulala nui tei, mazoloo é zenvu su GALAGI ná-kooḡogi boomuga.

37 G̃ooḡḡ GALAGI nii é kùla zalai ta file zuai zaingiti zea, naa ḡa zoo é kùla Filiseti nui t̃ei zea.»

Sayile ḡeni Davide ma: «Liina, G̃ooḡḡ GALAGI ye è va.»

38 Naa woga voluma, Sayile Davide maagfilini ga t̃o b̃oḡḡi ná-k̃ooḡḡ z̃oolaiti, é k̃olu b̃oi b̃oologi l̃o unba, é kaka make k̃olu z̃eḡei loo k̃oba.

39 K̃ooḡḡ maagfilini z̃oolai naati poluma, Davide Sayile ná-boḡa z̃okp̃oi ḡilini zaama, é ḡe é zie la, kele é la ḡeni zooni é va zie. T̃oozei, é la ḡeni naa ma p̃oloma. E ḡeni Sayile ma, naazu: «Gè la zooga gè va zie ga niiti pe, gè la ma p̃oloma.» Davide ti kpein kula b̃oḡḡ ma.

40 E ná-tukp̃oi z̃eḡeni, é yei k̃otud̃ei ḡobave, é yimazeḡe ga k̃otu l̃oolug̃o náve, niiti ti maaloungai, é ti l̃o ná-b̃ol̃oi zu, é ná-feleṽeḡi z̃eḡe, é li Filiseti nui laal̃oḡma.

Davide ṽoni fai G̃oliate ma

41 Filiseti nui ta ná-k̃ooḡḡ z̃epe seḡe nui balaa, nii é ḡeni tuḡḡ, ti ḡeni maabug̃azu Davide va, vaavaa.

42 Filiseti nui w̃eleni ga pag̃o, é Davide ḡaai ma, é leḡeni su, maz̃ol̃o zunu loungo ḡaazui ḡeni ba, é ga kp̃oi nu, pagai, d̃ot̃oi.

43 Filiseti nui b̃ainni ga Davide, é ḡe ma: «Da k̃aazu ga gile baa, è vaazu d̃aal̃oḡma ga kpakuiti?» Kpegai ma ga Davide voovo, ná-galagiti kpein daaseigi zu,

44 é ḡeni Davide ma: «Va ve, gè è-ma zuai ve w̃oniiti zea, ta d̃ob̃o zuaiti, ga ti-ḡoñgi.»

45 Davide gooḡaavoteni, é ḡe ma: «D̃oun da vaazu d̃aal̃oḡma ga boḡa z̃okp̃oi, ta kpein, naa ve kpein goi va, kele ñoun ná vaazu è laal̃oḡma

Ḡooḡo GALAGI laaseigi zu, Fai-Pe-Maliḡii, Izelayele ḡooḡo ná-GALAGI, nii è poomugai.

46 Za, Ḡooḡo GALAGI zaalai zu, nà vónisu è ma, gè è vaa, gè dōungi leve è va. Foloji va ḡe é li za, nà Filiseti ḡooḡeḡeiti ma voomaiti kεεzu ga wóniiti, ta dōḡo zuaiti kōnōgi. Naazu etea pe ka kwεε ga GALA ka Izelayele ve.

47 Beḡei nii pe ka kwεε ga Ḡooḡo GALAGI ḡa ḡa ḡa nu ḡizo, boḡa zōkpō vaa la ba, ḡaa kpeεin. Mazōḡo, Ḡooḡo GALAGI ḡa po ge ga kōi, toḡa wo lōzu za gi yeezu.»

48 Gaamago nō, Filiseti nui tōzeini ga ḡevele ḡetea, é va maabuḡa Davide va. Davide suvileni ga bizaa kōḡozuve, é ḡa li Filiseti nui laaḡomi su.

49 Davide yeelōni ná-ḡoḡi zu, é kōtu ḡila seḡe, é pili ga ná-feleveḡi. Kōtui li nō, é vile Filiseti nui lovalave, é lō nōungi zu, Filiseti nui ḡula unga, é laave zōi ma.

50 Davide vóni pelei ḡana Filiseti nui ma, boḡa zōkpō la ḡeni zea, keni ná-feleveḡi nō, ta kōtu ḡila kpe naa nō ḡa é Filiseti nui zōni la, é paa.

51 Davide bizeni, é zeeli Filiseti nui ma, é naa ná-boḡa zōkpōi ḡula ma laḡagi zu, é nōungi leve ba. Filiseti nuiti ti kaai ma ga, ta-ḡooḡulubai zaa, ti velani.

52 Izelayele ta Zuda ḡooḡo nuiti ti vileni Filiseti nuiti polu, ti ḡa kō ḡeei loo, ti yeni Filiseti nuiti kpeεzu, eyεsu ti zeeli peḡugi ḡobave, ta Ekelōn taa zigḡidave. Filiseti nui niiti ti ti vaani, naati ma vōmai vazani Saalayime velei ma, eyεsu é zeeli Gate ta Ekelōn.

53 Izelayele nuiti ti zeḡeni Filiseti nuiti polu, ti ḡale ma naati ta-ḡooḡaḡai zu, ti ḡa naati zeaḡḡigiti

sege.

⁵⁴ Davide Filiseti nui nɔungi zefeni, é lii la Zeeluzalɛme. Kɛɛ é naa ná-kɔɔɔɔ zɔɔlaiti puuni ná-sege ɔotai wu.

⁵⁵ Siɛgi zu Sayile Davide ɔaani la, é da li Filiseti nui laalɔɔɔma, é ná-kɔɔɔɔfulubai Abenɛɛl ɔaazaɔani, é ɔe ma: «Zunu loungoi nii ɔa ga be ná-doun zunu?» Abenɛɛl ɔeni ma: «Ee, masagi, GALA ka kàazu, eɔvelei è vulua la ga ɔite, gaamazu gè la naama vai ɔwɛɛ.»

⁵⁶ Masagi ɔeni ma: «Gaazaɔa bo, è ɔe zunu loungoi nii kɛɛɔe ɔwɛɛ.»

⁵⁷ Davide ɔalegai ma ma, kpegai ma ga Filiseti nui vaa, Abenɛɛl loni tuɔɔ, ti li Sayile vɔ be. Filiseti nui nɔungi ɔeni de zoni Davide ya.

⁵⁸ Sayile Davide ɔaazaɔani, é ɔe ma: «Doungo, be doun zunu ɔa ga de?» Davide gooɔaavoteni, é ɔe ma: «Nà ga da-wotigɛ nui Izayi ná-doun zunui, Beteleyɛme nui.»

18

Zonatan ná-nɛbeɪ é vile Davide va

¹ Davide begai ma ga bɔɛ Sayile vɔ, Zonatan ɔilini Davide va ziimave. E Davide nɛɛni ve, eɔe tɔ bɔɔɔi.

² Naama voloi, Sayile la ɔeni beni Davide va, é va li kɛɛɔe vɔ be, é Davide makeni ɔoba.

³ Zonatan ta Davide ti minazeɔe boni yɔɔɔzu, tɔzei Zonatan Davide nɛɛni ve, eɔe tɔ bɔɔɔi.

⁴ E ná-sege wolai ɔulani ɔoba, é fe Davide ve, naa vɛɛ ná-kɔɔɔɔ zɛɛɛiti ba, é ná-boɔa zɔkpɔi ta ná-kilɛgiti feeni Davide ve, ta ná-saamaɔiligi.

⁵ Uε nɔpε Sayile a la Davide leve ná kɔɔmave, Davide ɣeni vɔnisu naa ma, naa ɣa é keeni, Sayile pileni da ná-kɔɔɣɔ nuiti unda. Davide ná-fai wola nεeni bebɛi vε, ta Sayile ná-botigε nu wolaiti.

Sayile toloi ɣula vai ga Davide

⁶ Davide begai ma ga Filiseti nui vaa, ti ɣalegai ma ma, ti zege kɔɔɣɔzuve, anzanuiti ti ɣulani Izeleye laaiti pε su, ti masagi Sayile laaɣomi, ti da kuai wo, ti da guyei loo, ga koozunε woo wolai, ti da tamadegiti ta ɣeingɛin ganigi taɣiligaani ɣein.

⁷ Ti pε ti ɣeni guyei loozu vɔɔma ga koozunεɛi, ti da ɣε ma:

«Sayile vɔnini nu waagilagilagiti ma,
Davide ma ge vɔni nu waavɔpuugiti ma!»

⁸ Sayile naama vai zεɣeni ga faa ɲɔu, é yiiɣaawana ga gola, é da ɣisiε ga: «Ta waa seizu vɔpuugiti feezu Davide ya, ti da waa seizu ɣilagilagiti fe zεa. Masadai nɔ ɣa é la dε zea.»

⁹ E lɔzei naama voloi ma, Sayile ɣeni wεlezu Davide va niina ga toloi.

¹⁰ Poluma voloi, GALA ge zεnvu ɲɔi gila teveni, é lɔ Sayile zu, é tɔzei ga é da kulakεlεma vaiti bo ná-pεlei wu. Davide ɣeni ná-kɔnigi ɣeinsu, eɣevelei é ɣeni keezu la zɔɔma voloiti su. Sayile ná-kpεɛin ɣeni zoni zea.

¹¹ Sayile ná-kpεɛin vilini, é da ɣε ɔɔɣɔ ma: «Nà sɔɔzu, gè kpadɔ pεlei va.» Kεlε ná zeizu ɣeni fele, Davide da zege tuɣɔ.

¹² Sayile luani Davide va, mazɔlɔ ɣɔɔɣɔ GALAGI ɣeni Davide volu, kεlε é zeɣea tɔun polu.

13 Naa g̃a é k̃eni, Sayile Davide maag̃oozani la b̃og̃o va, é sei salavusu waagila (1 000) unda. Davide ta ná-salavusuiti, ti bena li k̃og̃ozuveti.

14 Ue ñope Davide a la li ná, é g̃eni zobogi z̃ob̃osu fai pe su, maz̃ob̃o G̃og̃o GALAGI g̃eni polu.

15 Sayile naama ṽonifaama wolaiti kaai ma, ta veeni ná-duai va.

16 Kele Davide ná-fai wola neeni Izelayele ve, ta Zuda nũbuseiti pe be, maz̃ob̃o toga é g̃eni losu ti lug̃o ta-g̃og̃o vaiti su.

Davide Mikale vulu vai

17 Yeeta, Sayile g̃eni Davide ma: «W̃ain g̃a mà ga gè d̃oun anzanu m̃oungi Meelãbe ve è ve ga vului, ni da g̃ena bè ga k̃og̃ulũba wola, è da lo G̃og̃o GALAGI ná-k̃oit̃i tug̃o.» Naa wosuve be, é g̃eni g̃is̃iezu ga: «Nà b̃og̃oi gè la paazu, Filiseti nuiti ka ti paazu.»

18 Davide goog̃aavoteni, é g̃e ma: «Nà ga leeni, b̃aa tosuve begele g̃a é k̃èe velei va, Izelayele yooi zu, gè g̃e ga masagi nekoi?»

19 Kele sĩegi zeel̃iai ma, ga Sayile ná-doun anzanui Meelãbe ve Davide ya ga anzai, keeg̃e tatini, é fe Mẽg̃ola nui Adeliyele ya ga vului.

20 Sayile ná-doun anzanui veles̃iei, nii daa g̃eni ga Mikale, naa Davide neeni ve. Sayile menigai ma, koozuñeni ga gola.

21 Maz̃ob̃o é g̃eni g̃eezu b̃og̃o ma: «Nà feezu be ga vului, nii a ke, é g̃e be ga balii, Filiseti nuiti ti paa.» Sayile g̃eni Davide ma volu: «Da zoo è g̃e ga nekoi niina.»

22 Sayile ḡeni ná-botigē nu wolaiti ma, ti b̄e Davide ū ga pagō, ti ḡe ma: «Da-vai nea masagi ta ná-nuḡuseiti b̄e. Va bu za ga è ḡe ga masagi nekoi.»

23 Sayile ná-botigē nu wolaiti ti liini, ti naama woiti daazeeli Davide ma. Kele Davide ti woḡaavoteni ga: «Toḡa wo ḡaazu ga faa go b̄aa, ga n̄un gè ḡe ga masagi nekoi? Nà ga bala nu n̄, ta tosu wola la bà.»

24 Sayile ná-botigē nu wolaiti ti liini, ti Davide ná-ḡoḡaavotegi laazeeli Sayile ma.

25 Sayile ḡeni ti ma: «À ḡe Davide ma: «Masagi la vulu zongō ḡaiziezu ná-doun anzanui vaa zu. Nii n̄ w̄ain ma, naa ḡa é ga, zunu ani laayōb̄o unḡila (100), Filiseti nuiti saama, naa ḡa é ḡeezu ga ná-wanaḡulai sili nuiti ba.» » Sayile naa woni, nii a ke, é Davide undaavili Filiseti nuiti zea.

26 Sayile ná-botigē nu wolaiti ti vaani, ti naa wo Davide ma. Naama wooi Davide enekeni, nii a ke, é ḡe ga masagi nekoi. Kui nii masagi toni, naa va ḡe é zeeli,

27 Davide ta ná-kōḡō nuiti ti liini ti Filiseti nu unfelegō (200) va, ti naati ta-zunu aniiti daayōḡgiti teve. Davide vaani ga ti pe gaavōnigai, é fe masagi ya, nii a ke, é ḡe ga naa nekoi. Sayile ná-doun anzanui Mikale veeni Davide ve ga anza.

28 Sayile gaḡaai ma ga ḡōḡō GALAGI ḡa Davide va, ta Davide neve tō b̄ḡōi ná-doun anzanui Mikale ve,

29 Sayile ná-dualuagi w̄ol̄oni, é lo Davide va, é ḡeni naa w̄ainzeḡezu niina n̄ yeen̄pe.

30 Naama ziegi zu, Filiseti ḡundiḡiiti ti ḡeni liizu ga k̄oi, Izelayele nuiti daalḡōma. Kele ti lii laa ḡilagila ga k̄oi, Davide b̄ena zobo s̄l̄ō gola, é leve

Sayile ná-kɔɔɔfulubaiti pɛ ba. Naa ɔa é kɛɛni, tɔɔɔi ɔfulani gola.

19

Zonatan Davide maalobo fai

¹ Sayile bɔɛni ná-doun zunui Zonatan vɔ, ta ná-botifɛ nu wolaiti, ga ti Davide va. Kɛɛ Sayile ná-doun zunui Zonatan Davide nɛɛni vɛ ga gola.

² E Davide ɔɔba vaa woni, é ɔɛ ma: «Kɛɛ Sayile ɔa pɔ ga é è va. Naa ɔa é ba, wɛɛ bɔɔɔ ma, lina sobu, mina ɔgula kɛɛma, lɔɔɔu.

³ Gá kɛɛ, gá vaazu ɔulazu, gi ziezie kpalagi naazu, vɛ è lɔɔɔuai ná. Nà bɔɛzu kɛɛ vɔ ga ɔa-vai, gè kisu vai ɔwɛɛ, é vile è va, gè va, gè bo è ma.»

⁴ Zonatan ɔɛni Davide maamusɛ bɔɛiti bosu kɛɛɔɛ Sayile ɔɔba, é ɔɛ ma: «Masagi mina bɔɔɔ ɔɛ ga sɔba nu ná-botifɛ nui Davide ná-faa zu, mazɔɔ é la faa ɔaazani è ma. Kɛɛ ná-botii pɛ kɛɛvɛ ga undaanɛ è vɛ.

⁵ E ɔikulani zɛnvui zu, é li, é Filiseti nui va, naa ɔɛni ga unmɔ faa wola, nii ɔɔɔɔ GALAGI kɛɛni Izelayele pɛ bɛ. Da bɔɔɔi è miná ɔaani, è ɔɔɔzune naama vai zu. Lee vaa zu mu ɔa li bɔɔɔ lɔɔzu kotoi naama zii zu, ga è sɔbalala nui ma ɔamai vu, lee vaa zu ɔa Davide va nɔ fuun?»

⁶ Sayile woiloni Zonatan ná-kpɔɛiti ma, é ɔɛ ma: «Gè ɔonaa ɔɔɔɔ GALAGI ma, nii é vulua, ga Davide la zaa.»

⁷ Zonatan Davide lolini, é naama bɔɛiti pɛ bo ma, é lo Davide luɔɔ, é lii la Sayile vɔ bɛ. Davide ná-botii lɔɔzeini Sayile vɔ bɛ ga mɔungi ɔɛvele.

Davide ɔizo fai anzai Mikale vɛ

⁸ Tɛi kɔɔi lɔɔzeini volu, Davide liini, ɛ kɔɔi vɛɛ Filiseti nuiti ba, ɛ vɔni ti ma ga gola, naati ti vela ba.

⁹ Zɛnvu jɔi nii Gɔɔɔɔ GALAGI tevɛni, naa lɔɔni Sayile zu, ɛ ɔɛni zeini nɔ-pɛlei wu, nɔ-kpɛɛin zoni zea. Davide ɔɛni zeini, ɛ dɔ kɔnigi ɔɛin.

¹⁰ Sayile ɔɛni pɔ ga ɛ Davide zɔ, ɛ kpɔɔɔ pɛlei va ga nɔ-kpɛɛin. Kɛɛ Davide lɛkpɛni kpɛɛin luɔɔ, kpɛɛin bɔɔɔ pɛlei va. Davide bɔzɛni, ɛ vela. Ma bidii nɔ,

¹¹ Sayile keelaiti tevɛni Davide nɔ-pɛlelavɛ, ga ti nɔ make, ti va paa sobui. Kɛɛ Davide anzai Mikale boni ma, ɛ ɔɛ ma: «Ni ɛ la velani za bidii, lina, ɛ zaa.»

¹² E kulani fenɛtelei laavɛ, ɛ ze. Davide velani, ɛ li. Pele ɔana ɛ ɔulani la.

¹³ Naa voluma, Mikale pɛɛ wu zalei zegɛni, ɛ da betei zu. E boli ɔɔɔi zegɛ, ɛ dɔ unba, ɛ seɔɛi vɛɛ ma.

¹⁴ Siɛgi zu Sayile keelaiti tevɛni da, ga ti Davide zɔ, ɛ ɔɛni ti ma: «É la ɔɛɛni.»

¹⁵ Sayile ti ɔaaɔaleni ma, ga ti Davide vɛtɛ. E ɔɛni ti ma: «À zɛ nɔ-betei zu, wo vaa la pɔ, nii a kɛ gɛ paa.»

¹⁶ Keelaiti ti ɔaleni ma volu, wɛɛ, pɛɛ wu zalei ɔa ɛ ɔɛni laani betei zu, boli ɔɔɔi laani unbu.

¹⁷ Sayile ɔɛni Mikale ma: «Lee vaa zu ɛ yɔavaai ɔani, ɛ bɛ sɔli nui va, ɛ vela?» Mikale gooɔaavoteni, ɛ ɔɛ ma: «Tɔ ɔa keai mɔ: <Zɛna, gɛ li. Ni naa laade, nɔ ɛ vaazu.> »

Davide vela vai Samiyele vɔ bɛ

¹⁸ Davide vela vɛlei ɔana, ɛ li Samiyele vɔ bɛ Lama. Nii pɛ Sayile kɛɛni, ɛ naati pɛ boni Samiyele ma. Naa voluma, ti felegɔ ti liini, ti ze. Nayɔte.

19 Nuiti ti liini ti gɛ Sayile ma: «Wεε, Davide gɔa Nayote, Lama gɔbavε.»

20 Sayile nuiti teveni ga ti Davide zo. Kεε ti liai ma, ti GALA goo wo nu bulugi gɔani, ti da kulakεεma vaiti bo, Samiyele loni ti luɔɔ, GALA Zenvui yeini ti ma, tiya balaa, ti da kulakεεma vaiti bo.

21 Sayile mɛnigai ma, ε taɔiligaa leveni mɔnɔ, naati balaa, ti da kulakεεma vaiti bo. Sayile taɔiligaa leveni nɔ zeizu zavasiei, naati balaa, ti da kulakεεma vaiti bo.

22 Sayile bɔɔi liini Lama. Seeliai ma zεyege wolai ma, nii ε Seeku taazuvε, ε gaazaɔagi woni, ε gɛ ma: «Mini gɔa Samiyele ta Davide ti nɔ?» Ti gooɔaavoteni, ti gɛ ma: «Ta Nayote, Lama gɔbavε.»

23 Diizuvε minɔ, GALA Zenvui yeini ma, tɔ balaa pelei zu, ε gɛni kulakεεma vaiti bosu, ε da li, eyεsu ε zeeli Nayote, Lama gɔbavε.

24 Seeliai ma, ε segei gɔlani gɔba tɔ balaa, ε da kulakεεma vaiti bo, tɔ balaa Samiyele gaaazu. E looni suɔili, maɔnakai yeini laani zoi ma, naama voloi, ta ma bidii. Naa gɔa ε kea, ti gɛni ma: «Sayile balaa kana GALA goo wo nuiti saama baa?»

20

Davide ta Zonatan ta-woolaamai

1 Davide velani, ε zege Nayote, Lama gɔbavε. E liini, ε Zonatan gaaazaɔa, ε gɛ ma: «Leeni gɔa gε kea? Nɔ-faaɔaazagi gɔa ga leeni, kotoi bεgele gɔa gε kea ε-gεε laalɔɔma, ε gεεzu ε paa?»

2 Zonatan gooɔaavoteni, ε gɛ ma: «Naa li poun! E la zaa. Kεε la de faa nɔpe keeni, ni ε la boni mɔ.»

Lee vaa zu mu kèe nii lóogfuzu bà? Faa nɔpɛ ge la naazu.»

³ Davide ɣeni ma: «Nà ɣonazu è vɛ ga è-ɣɛɛ kwɛɛni ga b̀̀̀lai ɣa ga de, toɣa ɣɛ ɣisiɛni nɔ ga: «Kenì Zonatan mina faa ɣwɛɛ niima vai zu, ni naa laade, zii ɣa b̀̀̀lɔ.» Kɛɛ gè ɣonaa ɢóogɔ GALAGI ma, nii é vulua, ta da balaa ma, ɗɛi è vulua, nà bosu è ma ga kɔɣɔ lo daa ɣila nɔ ɣa é gi yɔɣɔzu gá saai.»

⁴ Zonatan ɣeni Davide ma: «Nii nɔpɛ è pɔ, bo mà, nà kɛ è vɛ.»

⁵ Davide ɣeni ma: «Lina ɣa é ga alu niinei ma vetii, maanɛɛvɛ gè daami wo masagi ná-taɓalii ɣa. Kɛɛ va bu, gè li, gè lóogɔ dɔbɔi zu, eyesu foloi zavasiɛi kpɔkɔ.

⁶ Ni è-ɣɛɛ a kaana ga gè la ná, da ɣɛ ma: «Davide màanɛɛnɛvɛ ga gè ɓe ba, é li fala ná-taazu Beteleyeme. Mazɔlɔ ná-peleyeɣei pɛ ka zalaɣai ɣulazu, nii ta da kula kona-o-kona.»

⁷ Ni a ɣena ma: «Naa vage,» naazu ziileigi ɣa bè ɗa-wotigɛ nui. Kɛɛ, ni a yiigaaawanana, kwɛɛ ga é devea ga é pàa.

⁸ Da woogɛɣiladai lɛ ga ze naazu, ǹ̀i gè ga ɗa-wotigɛ nui, mazɔlɔ de minazeɣea bɔɣɔ vɛ ga nɛɛbei, ɢóogɔ GALAGI laaseigi zu. Ni nà ɣɛ ga sɔba nu faa nɔpɛ su, pàa da bɔɣɔi, kɛɛ mina li ga ze è-ɣɛɛ vɔ.»

⁹ Zonatan ɣeni ma: «Naama ɣigi maagooza bà poun! Ni nà kwɛɛna ga kèe ɣa pɔ é faa nɔu ɣɛ ga de, nà bo è ma.»

¹⁰ Davide ɣeni Zonatan ma: «Ni è-ɣɛɛ ɣa è woogaaavotena ga nɔudá, ɓɛ ɣa è tevesu ga é bo mà?»

¹¹ Zonatan ɣeni Davide ma: «Va, de li dɔbɔi zu.»
Ti felegɔ ti liini dɔbɔi zu.

12 Zonatan ɣeni ma: «Gè minazegɛea Ɔooɔɔ GALAGI laaseigi zu, Izelayele ná-GALAGI, ga lina, ɔaa lina a levena, niima yeedɛɛɣalalai nɔ ma, nà kèe ɣoozu ɣaazaɣasu, gè ná-kisiɛiti kwɛɛ. Ni ná-kisiɛiti page, é vile è va, naazu nà bo è ma.

13 Kɛɛ, ni kèe ɣa pɔ é faa ɲu ɣe ga de, gè la kɛɛni, gè va bo è ma, Ɔooɔɔ GALAGI sò ná-ziiɣaawanai pe su. Nà be è va, è li ziileigi zu. Ɔooɔɔ GALAGI ɣe è va, eɣevelei é ɣeni la kèe va.

14 Ni nà de vulua, zie bè ga Ɔooɔɔ GALAGI ná-woogɛɣiladai, nii a ke gè mina za.

15 Da-woogɛɣiladai mina zegɛ màvofodaiti ba, anɛɛ ɔalaa, Ɔooɔɔ GALAGI ɣa è zili nuiti pe kulazu eteai zu.»

16 Zonatan minazegɛgi ɣɛɛni ti yɔɔɔzu ta Davide ná-peleyegɛi. Kpegai ma, é ɣe ma: «Ni ɔa minazegɛgi nii ɣologolona, Ɔooɔɔ GALAGI ɣa è loɣa ga è zili nuiti ta-ɔakɔi.»

17 Naa voluma Zonatan ɣeni Davide ma, é ɣona ga toɣa nɛɛ ve eyɛsu ɣɔ. Mazɔɔɔ Zonatan Davide nɛɛni ve eɣe tɔ ɔɔɔi.

18 Zonatan ɣeni ma: «Lina, ta kwɛɛsu ga è la vaani alu niinei ma vetii zu, tɔzei è-zeizuve ɲakai ɣa ɣɛɛzu lee.

19 Lina a levena, li ve è lɔɔɣuni ná, siegi zu niima vaiti pe tɔzeini la, ɔa lɔɔɣu Ezɛle ɣɔtui ɣɔbave.

20 Nà kilɛgi vilisu sava kɔtui vɔ pelei, gè ɔa tete anii ta ma.

21 Naa voluma, nà nà-botigɛ zunu loungoi levesu, ga é ti zegɛ. Ni nà ɣena ma: «Wɛɛ, kilɛ kaeiti ta è volu velei, ɣale ma, è ti zegɛ,» naazu, ɔa zoo vaazu, mazɔɔɔ fai pe page è luɣɔ. Gè ɣonaa

Góogó GALAGI ma, nii é vulua, ga faa nọpẹ ge la ná, nii da lua ba.

²² Kẹlẹ ni nà ǵena zunu loungoi ma: «Li poun, kilẹ kaeiti maagoozavẹ è va,» naazu, li, mazọ́ọ́ Góogó GALAGI ǵa é pọ́ ga è li.

²³ Wooli ǵana de giliai ba, bọ́ǵọ́ yọ́ǵọ́zu, ǵa-o, nà-o, Góogó GALAGI va bu, de ye woogęǵiladai zu, eyesu ǵọ́.»

Sayile deve vai ga é Davide va

²⁴ Davide liini, é lóǵu dọ́bọ́i zu. Alu niinei ma vetii ǵula yeei, kpọ́kọ́i, masagi liini, é zai tabalii ǵakala daami wosuve.

²⁵ Masagi zeini seizuve, ve a ǵa ǵe ná pọ́lọ́ma, é voluzei pẹ́lei va, Zonatan zai é ǵaavote ma, Abenel zai Sayile ǵoba, kele Davide zeizuve nakai ǵeni de.

²⁶ Sayile la ǵeni faa nọpẹ boni naama voloi, é ǵeni ǵisizu ga naa ǵa ǵe kọ́zọ́ba vai ta ǵeeni kazemazu.

²⁷ Kẹlẹ, fetii ma voloi velesiei, Sayile Davide zeizuve nakai ǵaai ma mọ́nọ́, é Zonatan ǵaazaǵani, é ǵe ma: «Toǵa ǵale ǵe la Davide ǵaazu daami wosuve, wogi, ta za?»

²⁸ Zonatan goǵaavoteni, é ǵe ma: «Davide ǵọ́la maaneneve ga ǵe be ba, é li Bekeleyeme.

²⁹ Kẹvẹ ma: «Nà è maanenezu, yeebe bà, ǵe li. Mazọ́ọ́, ǵa zalaǵa ǵulazu pẹ́leyeǵei wu, ǵa-laazu, ǵiẹ tóligẹ ma vai ma. Naa ǵa é ba, va bu bẹ, ǵe li ǵe ǵaazula nà-nuiti ma.» Naa ǵa é kea, Davide la feti laamii woni è vọ́ be.»

³⁰ Sayile wola yiiǵaawanani Zonatan ma, é ǵe ma: «Da ga tuva vele ńọ́u anzanui ta kololala anzanui ná-doun zunui. ǵe suǵwẹe ga è Izayi ná-

doun zunui g̃ea ga è-wɔɔlai, da-unfe kana, è-lee ná-unfe ge g̃e lee.

³¹ Kεε, woilo nii ma, gè bosu è ma: ni nu laali nuu g̃a vulua, è la g̃ea ziilei su pε, è la masadai zɔɔɔga eyesu pε. Naa g̃a é ba, nu leve naa lugɔ, ti so, ti vaa la pò, keni é za.»

³² Zonatan kεεg̃e Sayile woog̃aavoteni, é g̃e ma: «Lee vaa zu é zaazu? Lee g̃a é kεa?»

³³ Sayile ná-kpεein vilini ga é Zonatan zɔ. Zonatan gaag̃aani naazu ga kεεg̃e deveve ga é Davide vaa.

³⁴ E wuzeg̃eni ga ziiḡaawanai, é la daami woni naama voloi. Tɔɔzei zii g̃eni zoolεzu ga Davide ná-faa, kεεg̃e g̃eni poomusu ga gola.

Davideni ti vali vai ta Zonatan

³⁵ Poluma zobui, Zonatan liini dɔɔɔi zu, vε ti zooloni ná ma, ta Davide. Botiḡe zunu lounḡo g̃ila ge g̃eni polu.

³⁶ E g̃eni naa ma: «Bize, è li, kilε kaeiti gè ti vilisu, è ti yeve.» Botiḡe zunu lounḡoi bizeni, Zonatan kilε kae g̃ila pilini, é kpudε naa maazu.

³⁷ Zunu lounḡoi maabuḡaai ma, kilε kaei badɔzuvε va, Zonatan g̃eni ma: «Kilε kaei maag̃oozavε è va.

³⁸ Li ga suvile, mina ye miná!» Zonatan ná-botiḡe zunu lounḡoi mεεinti gaalεeni ba, é li ga tiye malig̃ii vɔ.

³⁹ Zunu lounḡoi la g̃eni faa nɔpe gaag̃aani, keni Zonatanni ta Davide g̃a ti g̃eni gaag̃aazu yɔḡɔzu.

⁴⁰ Zonatan ná-kileḡi, ta ná-mεεinti feeni ná-botiḡe zunu lounḡoi ya, é g̃e ma: «Li ga tiye taazu.»

41 Zunu loungoi liai ma, Davide ɣulani dɔɔɣufuzuve kɔtu zifigi voluve, é nɔkɔ ná zeizu ɣe sava, Zonatan ɣakala, é unpilɛ zooi ma. Ti felego ti bɔɣɔ nɛɛnɛni, ti lɛbi wɔlɔzu, Davide bɔɔbɔ ge wola wɔlɔni.

42 Naa voluma, Zonatan ɣɛni Davide ma: «Li ziileigi zu. Gize bɔɔla vai ma minazefegi zu, de felego de boga yɔɣɔzu, Gɔɔɣɔ GALAGI laaseigi zu, de ɣe ma: «Gɔɔɣɔ GALAGI va bu, de ye woogɛɣiladai zu, eyɛsu ɣɔ, ɔa-o, nà-o, ta de-mavofodaiti!» »

21

1 Davide wuzefeni, é li, Zonatan balaa ge ɣale ma, é lɛ taazu.

Davide vela vai Ayimeelɛke vɔ be

2 Davide liini Nɔbe, zalaɣa ɣula nui Ayimeelɛke vɔ be. Naa kaai ma, é daaɣomini ga kpalii, é gaazaɣa, é ɣe ma: «Lee vaa zu ɔa ɣila è vaazu, nu nɔpɛ ge la è volu?»

3 Davide googaaavoteni, é ɣe ma: «Masagi tɛvɛge keela ma, é ɣe: «Nu nɔpɛ ge mina faa ɣwɛɛ niima vai zu, nii gè è levesu ma, ta devei nii gè feezu è ya.» Naa ɣa é kea, gè ada lɛa ga nà-nubuseiti ga gi ɣomi ná.

4 Daamiani kpɛgele ɣa é è ya ɣani? Bulu lɔlugɔ ve zèa, baa nii nɔpɛ ɔa sɔlɔ.»

5 Zalaɣa ɣula nui googaaavoteni, é ɣe ma: «Bulu ɣili ge la zèa, kɛni nii makɛgai Gɔɔɣɔ GALAGI vɛ. Da zoo ti zeɣezu, è li ga tiye ɔa-nuiti bɛ, ni ti la anzanu vaa ɣɛɛni niizuve.»

6 Davide googaaavoteni, é ɣe ma: «Siɛnɔpɛ su gi nii ɣɛɣala vai ta ma la, tɔ ka gi ma, é vile anzanu vai

va. Ni gá gɛna lia kɔɔfɔzuvɛ ta nɔ, nà-siɛpoluiti pɛ ta-gɔɔfɔ zɔɔlaiti pɛ padegɛ, toɣa buɔɔ naa maazu, niima ziei zu.»

⁷Zalaɣa ɣula nui bulu padegai naati feeni Davide ya, mazɔɔ taɣili ge la ɣeni ná. Bului naati fea ɣeni de Ɔɔɔɣɔ GALAGI vɛ, naa vɔluma ti ti ɣulani zalaɣa ɣula labalii ɣa, ti maavalibo fai zu ga ma niinei.

⁸Naama voloi, Sayile ná-botigɛ nui ta ɣeni Ɔɔɔɣɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuvɛ, ga é fai ta ɣaagula ba, ti yɔɣɔzu ta GALA. E ɣeni ga Edɔme nu, daa ga Dɔwɛge, tɔ ɣa é ɣeni ga Sayile ná-baala makɛ nuiti ta-ɣundigɛii.

⁹Davide zalaɣa ɣula nui Ayimeelɛke ɣaazaɣani vɔlu, é ɣɛ ma: «Kpɛɛin la è ya, baa boɣa zɔkpɔ? Masagi ná-keela ziegɛ nii ɣɛɛvɛ ga gaazuvilɛ vaa, tɔ ɣa é kɛa gɛ la ná maazɔɔni, gɛ va nà-boɣa zɔkpɔi zeɣɛ, baa kɔɔfɔ zɔɔlai taɣili.»

¹⁰Zalaɣa ɣula nui gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Filiseti nui Ɔɔliate ná-boɣa zɔkpɔi ɣa é vɛ, nii è paani Ela pɛtugi zu. Maavelevelegɛ seɣei ta zu, toɣa laani zalaɣa ɣula zeɣei vɔluvɛ. Ni ɔa pɔ ga è seɣɛ, seɣɛ, tɔɔzei taɣili ge la gi ya vɛ, kɛni tɔ nɔ.» Davide ɣeni ma: «Fe zèa, tɔɔzei kɛɣala la ná.»

Davide lii vai Filiseti nuiti pɔ bɛ Gate

¹¹Davide wuzɛɣeni, é vɛla Sayile va, naama voloi nɔ. E liini Akise vɔ bɛ, Gate masagi.

¹²Akise ná-botigɛ nu wolaiti ti ɣeni ma: «Davide la ga nii baa, zɔoi ma masagi? Nii lei ti ɣeni guyei loozu bɛ, ti ɔa kuai wo, ti ɔa ɣɛ ma:
«Sayile vɔnini nu waagilagilagiti ma,
Davide ma ge vɔni nu waavɔpuugiti ma?» »

¹³ Davide naama wootti seɣeni ga sɔbelama vaa, é wola lua Gate masagi Akise va.

¹⁴ Davide bɔɔɔ ɣɛeni ga bologɔa nui Filiseti nuiti gaazu, é da zeevozɛbaiti ke kpogiti ma, é da be daadeɛ nagi va, naa da yei kpɛlei ɣa.

¹⁵ Akise ɣɛni ná-botidɛ nu wolaiti ma: «Wa kaazu wa bɔɔɔi ga zunui tɛi nɔungi zeɣea ma! Lee vaa zu wo vaazu la pɔ?»

¹⁶ Bologɔa nu vala ka é mà ɓaa, wo vaazu ga niima gelei ga é da bologɔa vaiti ke gàazu? Wa ɣisiɛzu ga nii ɣa lɛɛzu nà-pelei wu ɓaa?»

22

Davide ɣɛɛ vai ga kɔɔ lotuɔɔi

¹ Davide zeɣeni miná, é li, é lɔɔɣu Adulame vugi zu. Keɛɣɛlointi ta ná-peleyeɣei wu nuiti pe ti menigai ma, ti liini pɔ be.

² Naa volumna, maanɔɔɔ nuiti pe, ta niiti kuyei ɣɛni ti ma, ta niiti ti ɣoozu la ɣɛni neeni, naati pe ti ɣaalɛeni ba Davide ɣoba, é ɣɛ ga ta-ɣundigii. Ti ɣɛni ga nu unnaanigo (400) ɣɛɣala.

³ Davide zeɣeni miná, é li Misepee, Moaɓe yooi zu. E ɣɛni Moaɓe masagi ma: «Nà è maanɛɛɛzu, ga kèeni ta dèe ti va, ti zeɛ ve, eyɛsu gè da sò pelei ɣa, ɣooɔɔ GALAGI ve.»

⁴ Davide liini ga keɛɣɛ ta dee, Moaɓe masagi ná-koizuve. Ti yeɛni miná siɛgi naa pe su Davide keɛni dɔɔɣui zu.

⁵ Yeeta, GALA goo wo nui Gade ɣɛni Davide ma: «Gula dɔɔɣui nii zu, ɣale ma, è li Zuda yooi zu.» Naazu Davide liini, é lɔ ɣeɛlete lɔɔɔi zu.

*Sayile Ayimeeleke vaa vai
ta ná-pelɛyefei wu nuiti*

⁶ Sayile ɣeni Gibeá, é zeini gizei ma, tamalise wului ma niinigi wu, ná-kpɛɛin zoni zea, ná-botigɛ nuiti kakugai ma. E menini ga ti Davide ta ná-nuiti kaavɛ.

⁷ E ɣeni ná-botigɛ nuiti ma: «Benzamen nuiti, à woilo gòoi ma! Wa ɣisiezú ga Izayi ná-doun zunui nuu ɣa kpalagiti fe wo pɛ zea, ta leezen beleiti? Wa ɣisiezú ga toɣa wo zeí nu ungilagilagiti unda, ta nu waagilagilagiti unda ɓaa?

⁸ Lee vaa zu mu, wo pɛ wo yaavai lɔɔzu mà? Mazɔlɔ wo tanɔpɛ ge la boni mà ga dɔun zunui ti, ta Izayi ná-doun zunui, Davide, ti minazegeni yɔɣɔzu. Wo tanɔpɛ ge la yiizooleni ga é va dɛɛ ga ze, ga dɔun zunui ɣa ná-botigɛ nui laavilisu mà, nii a kɛ é bali le tũɣɔ, eɣɛvelei ade kaazu la za.»

⁹ Edɔme nui Dɔwɛge, nii é ɣeni Sayile ná-botigɛ nu wolaiti saama, naa Sayile woɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Gè Izayi ná-doun zunui ɣaavɛ, é va Nɔbe, Ayituɓe ná-doun zunui Ayimeeleke vɔ bɛ.

¹⁰ Ayimeeleke Gɔɔɣɔ GALAGI ɣaazaɣagɛ Davide vɛ, é daamianigiti fe zea, é Filiseti nui Goliata ná-boɣa zɔkpɔi ve zea.»

¹¹ Masagi nuiti teveni, ga ti va ga Ayituɓe ná-doun zunui Ayimeeleke, nii é ɣeni ga zalaɣa ɣula nui, ta ná-pelɛyefei wu nuiti pɛ, ti ga zalaɣa ɣula nuiti Nɔbe. Ti pɛ ti vaani, ti ɓɔɣɔ le ga masagi.

¹² Sayile ɣeni ma: «Woilo ga pagɔ, Ayituɓe ná-doun zunui!» Naa goɔɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Gòì logɛ, màliɣii.»

¹³ Sayile ɣɛ ma: «Lee vaa zu wa Izayi ná-doun zunui wo woyai lɔɔzu mà? Lee vaa zu è ɓului ta

boḡa zəkpaï veai zea, è Gooḡo GALAGI ḡaazaḡa be, nii a ke, é wuzeḡe dàalḡoḡa, é bali le tḡḡo, eḡevelei é keezu la za?»

¹⁴ Ayimeeleke masagi woḡaavoteni, é ḡe ma: «Da-wotiḡe nuiti saama, be ḡa é ga woḡeḡila nu, ga Davide ḡevele? E ga è-nekoi, é ga è make nui, naa pe poluma tḡ lei unfema wolai va ḡe zea da-velei wu baa?»

¹⁵ Ma moun ge la ga nuu balaa, ḡe va ḡe GALA gaazaḡasu be. Kele naa li poun! Gè la ḡisieni kaipa ga ḡe woya lo è ma. Tḡ ḡa é ba, mina niima ḡasoi la unma, baa na-peleyeḡei wu nubuseiti unma, mazḡḡo ḡe la faa nḡpe kwee niima vai zu.»

¹⁶ Masagi ḡeni ma: «Ayimeeleke, da zaazu, wa da-veleyeḡei wu nuiti pe.»

¹⁷ Naa voluma masagi ḡeni make nuiti ma, ti ḡeni kobave: «À li, wo Gooḡo GALAGI ná-zalaḡa ḡula nuiti paa, mazḡḡo tiya balaa ti boḡe Davide va, ti ḡea kwēni ga toḡa velazu, ti la boni mà.» Kele, masagi ná-botiḡe nuiti ti la ḡeni keeni, ti va yeevḡḡu Gooḡo GALAGI ná-zalaḡa ḡula nuiti ba.

¹⁸ Masagi ḡe vele ḡana Dḡweḡe ma: «Li, è zalaḡa ḡula nuiti paa.» Edḡme nui Dḡweḡe ḡa é latini, é zalaḡa ḡula nuiti paa. Naama voloi, zunu vuulḡsava maazu loḡlugḡo (85) ḡa é paani, niiti zalaḡa ḡula zeḡei ḡeni ti ḡba.

¹⁹ E Nḡbe nuiti paani mḡnḡ ga boḡa zəkpaï, zalaḡa ḡula nuiti ta-laazuve. E tḡzeini zunuiti ma, é li anzanuiti, ta dounḡoiti pḡ, naa ve niimiḡḡlegiti ba, ta balaa nikēiti, ta soovalegiti, ta baalagiti, é ti pe paani.

²⁰ Keni Aḡiataal, nii é ḡeni ga Ayimeeleke ná-doun zunui, é ga Ayitube ná-doun loin, naa ḡila

kpe nɔ ɔa é zooni é vɛla, é li Davide vɔ bɛ.

²¹ Aɓiataal boni Davide ma ga Sayile Gooɔɔɔ GALAGI ná-zalaɔa ɔula nuiti paavɛ.

²² Davide ɔɛni Aɓiataal ma: «Gè gaagɔani ga Edɔme nui Dɔwɛge ɔa li nɔ ti, é niima vaiti daazeeli Sayile ma, tɔɔzei é ɔɛni Nɔbe naama voloi. Davɛleyɛgei wu nuiti saa vai ma ungi ɔa é ga ze.

²³ Naa ɔa é ba, ye kɔba, mina lua, mazɔɔɔ zɔi é zɛnvui ɔaiziezu, toɔa da balaa è-yɛnvui ɔaiziezu. Kɛɛ ni da kɔba, nà è make ga pagɔ.»

23

Davide Keyila taai unɔɔ vai

¹ Ti vaani, ti ɔɛ Davide ma: «Filiseti nuiti ti kɔɔi laalɛa Keyila taai wu, ti da moloi unma molo loɔazuɛ.»

² Davide Gooɔɔɔ GALAGI ɔaazaɔani, é ɔɛ ma: «Nà zoo nei gè li, gè kɔɔi vɛɛ Filiseti nui niiti ba?» Gooɔɔɔ GALAGI gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Ungo, li, da vɔnisu ti ma, è Keyila taai ɔula ti ya.»

³ Kɛɛ Davide ná-nuiti ti ɔɛni ma: «Zuda yooi zu mu ka gi ná dualuagi zu, gá liina laalɛɛzu Filiseti nuiti bu Keyila, ta la vɛa dualuagi va ɔaa?»

⁴ Davide Gooɔɔɔ GALAGI ɔaazaɔani vɔlu, Gooɔɔɔ GALAGI gooɔaavote, é ɔɛ ma: «Wuzɛge, è li Keyila, mazɔɔɔ nà Filiseti nuiti dɔɔzu è yeezu.»

⁵ Davide ta ná-kɔɔɔɔ nuiti ti da li Keyila, ti kɔɔi vɛɛ Filiseti nuiti ba, ti naati ta-logani bulugi zo, ti vɔni naati ma ga gola. Uele ɔana Davide Keyila nuiti unɔɔni da.

⁶ Siɛgi zu Ayimeeleke ná-doun zunui, Aɓiataal ɣeni velazu la Davide ɔɔ bɛ Keyila, é liini ga zalaɣa ɣula zɛɣei ya, ti ɣeni Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣaazaɣasu da.

⁷ Ti liini, ti ɣɛ Sayile ma: «Davide ɣa Keyila.» Sayile ɣɛ ma: «GALA ge dɔa zèezu, mazɔɔ é ɓɔɣɔ lɔa bali ɣa, ga dii vai é lɛ taai naa zu, kpogi da, ta pilisuiti.»

⁸ Sayile ná-nuiti pɛ gaalɛeni ba, ga ti li, ti Davide ta ná-kɔɔɣɔ nuiti sei kɛɛ su, Keyila taazuɔɔ.

⁹ Davide suɣwɛeni ga Sayile maabɔtevea, é ɣeni zalaɣa ɣula nui Aɓiataal ma: «Da ga zalaɣa ɣula zɛɣei.»

¹⁰ Davide ɣeni ma: «Ɔɔɔɣɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI, gè mɛniga ga Sayile ɣa ɣɛvele ɓɛɛzu ga é va, é Keyila taai ɣologolo nɔun maavele ma.

¹¹ Keyila ɣundiɣiiti ta vaazu fèezu zea ɓaa? Tɔun ka vaazu ga ɣite, eɣvelei gè mɛnigai da, nɛi gè ga da-wotigɛ nui? Ɔɔɔɣɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI, zoo è naa lɛ ga ze.» Ɔɔɔɣɔ GALAGI gooɣaavoteni, é ɣɛ ma: «Ungo, toɣa vaazu.»

¹² Davide ɣeni ma ɔolu: «Sayile ɣa vaana, Keyila ɣundiɣiiti ta vaazu gi levesu pɔ ɓaa, nà-o, nà-nuiti-yo?» Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣɛ ma: «Ta wo levesu pɔ.»

¹³ Davide ta ná-kɔɔɣɔ nuiti ti ɣulani Keyila taai va. Ti ɣeni ga nu undɔzita (600) ɣɛɣala, ti li ɔɛ ta zoo ti li ná. Sayile mɛnigai ma ga Davide ɣulaa taai va, é ná-kɔɔɣɔ ɣaaɣaleni ma.

Zonatan ná-daalimai

¹⁴ Davide zeelini Zife tevebai zu, é zeɛ gize ɣakamaɔɔ ná zɛɛgai. Sayile ɣeni gaizieuu folo-ɔfolo, kɛɛ GALA ge la ɣeni feeni zea.

15 Davide sugfwɛeni ga Sayile vilɛga polu, ga é paa. E yɛni Gɔɔlesɛ, Zife tevebai zu.

16 Názu ɔ́a Sayile ná-doun zunui Zonatan wuzɛɣeni la, é vilɛ pelei ma, ga é li Gɔɔlesɛ, é Davide iɲɔɔɔ GALA ná-fai zu.

17 E ɔ́ɛ ma: «Mina lua, mazɔɔɔ kɛɛ Sayile, yee la zeelia è ma pɛ. Da masadai ɔ́ɛɛzu Izelayeɛ unda, nɔ̀un gè ɔ́ɛ ga da-zeikobai. Kɛɛ bɔɔɔi sugfwɛɛ ga zekana é ɔ́ɛɛzu la.»

18 Ti felegɔ́ ti minazɛɣegi ɔ́ɛeni yɔɔɔzu, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔ́aazu. Davide yɛni Gɔɔlesɛ, Zonatan ɔ́ale ma ná-taazu.

Sayile voola vai Davide va

19 Zife nui tanigaa ti liini Gibeɛ, Sayile vɔ́ bɛ, ti ɔ́ɛ ma: «Davide loɔɔɔvɛ gi zaama, dɔɔɔɔvɛ Gɔɔlesɛ, ada zelɛgiti Gakila ɔ́izei ma, tevebai zu lɛkpɛmaɛ nu yeezazuɛ.

20 Ee, masagi, ni da pɔ́ ga è Davide zo, va nɔ́, ɔ́a fe è ya.»

21 Sayile ti woɔɔaavoteni, é ɔ́ɛ ti ma: «Gɔɔɔɔ GALAGI tuya loo wo vɛ, wɔ́i màawɔ́in wo zogai.

22 Nà wo maanɛɛɛɛzu, à li dɛ, wo tevesuvɛti kwɛɛ, bɛ ɔ́a é kaa? Mazɔɔɔ gè menigɛ ga kelegelegɛ gola.

23 A faiti buuvɛɛ, wo dɔɔɔɔvɛti kwɛɛ, naa voluma wo va, wo ma ɔ́aamai wo mà. Nà yɛ wo volu, naazu ade li. Ni toɔɔa zooi zu, nà ɔ́aizɛ Zuda yooi ma zokogi pɛ su.»

24 Zife nuiti ti toni da Sayile lugɔ́, ti da li Zife. Naazu Davide ta ná-kɔɔɔɔ nuiti, ti ɔ́ɛni Maon tevebai zu, Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi zu, nii é tevebai zu lɛkpɛmaɛ nu yeezazuɛ.

²⁵ Sayile ta ná-kooḡo nuiti ti liini gaiziezu. Davide menigai ma, é yeini, é zeí fasa ḡizeiti saama, Maon tevebai zu. Sayile menigai ma, é vileni Davide volu tevebai zu.

²⁶ Sayile ta ná-kooḡo nuiti ti ḡeni ziezu gizei ḡakamaue gilazu velei, Davide ta nonḡiti ti da zie zoola velei. Davide ḡeni velazu ga suvile Sayile va. Sayile ta ná-kooḡo nuiti ti ḡenina zeelizu Davide ta ná-kooḡo nuiti ma, ti va ti maḡaku, ti ti zo,

²⁷ eyesu keela zeeli Sayile ma, é ḡe ma: «Va fala! Filiseti nuiti ti kooi vea zooi va.»

²⁸ Sayile ḡaleni ma ga volu velei, é zeḡe Davide volu, é li, é Filiseti nuiti daaḡomi, ga kooi. Naa ḡa é keeni ti miná laasei peeni ga Zeeḡaaḡwe Vasai.

24

Davide ḡele vai Sayile vaa vai va

¹ Davide zeḡeni miná, é li, é zeí En-Geedi, adaveti náti maazolḡosu baai.

² Sayile ḡalegai ma ma, é zeḡe Filiseti nuiti polu, é menini ga Davide ḡa En-Geedi yooi ma levebai zu.

³ E yeeloni nu waasavago (3 000) va, niiti ti ga salavusu ḡezegzegiti Izelayele yooi ná pe su. To-o, naati-yo, ti li Davide ta ná-kooḡo nuiti gaiziezu, eyesu ti zeeli Dḡḡo Woliiti Ta-Vasaiti ma.

⁴ E zeelini baala sasai ma, nii é ḡeni pele ḡobave, pugi ta ḡeni miná. Sayile loḡni pugi naa zu, ga é lo dḡḡo zu. Davide ta ná-nuiti ti ḡeni pugi naa bomave.

⁵ Davide ná-kooḡo nuiti ti ḡeni ma: «Pete yeeḡeḡalai ḡa nii Ḣooḡo GALAGI ma minazeḡe boni, ga é è zili nui lo è yeezu, nii a ke nii neai è

υε, è naa γε la.» Davide wuzegeni, é li, é Sayile ná-segei laave ta leve ba, Sayile la looni ga naa.

⁶ Davide naa γεai ma, zii dogani, τωzei é Sayile ná-sege wolai ta leveni ba.

⁷ E γε ná-kωδω nuiti ma: «Γωδω GALAGI màκε, ga gè mina nii γεγala vai ta γε eyesu πε, gè va yeeloo màligii ma, nii Γωδω GALAGI guloi ziaai ma, mazωω Γωδω GALAGI γa é guloi ziaa ma.»

⁸ Davide ná-kωδω nuiti suzoni ga naama wooi, é la κενni, naati ti va vala Sayile va. Sayile wuzegeni, é gula pugi zu, é da li.

⁹ Naa volumna, Davide wuzegeni, é gula pugi zu, é vile Sayile volu, é da toli, é γε ma: «Ee, masagi! Màligii!» Sayile weleni volu, Davide vileni niibiγa, é unpilè zooli ma, é nōkō.

¹⁰ Davide γeni Sayile ma: «Lee vaa zu è woilosu naati goo ma, niiti ti γεεzu è ma: «Davide γa pō é faa jōu γε ga de?»

¹¹ Da βωγoi è naa γaa za ga è-γαazuγεzeiti, ga Γωδω GALAGI γεa za è λōni zèezu, pugi zu. Ti γεa γeni mà, gè è vaa, κελε gè è yeγε ná, gè γε ma: «Gè la yeeloozu màligii ma, mazωω toγa Γωδω GALAGI yiimazegeai la, nii é guloi ziaai ma.»

¹² Ee, κèε, weleni da-zege wolai lakōlogi va, é zèa. Ni gè da-zege wolai lakōlogi ta levea ba, κελε gè la è vaani, gaαγa ga naa ga sili vaa la κisu, βaa buzege daalōγoma vaa, gè la βalaa koto γεeni è laalōγoma. Dōun ka è gàiizezu ga è pàa.

¹³ Γωδω GALAGI γa é γεεzu ga tukpōγaaleve nui de γōγzu, da-o, nà-o. Γωδω GALAGI γa nōnoi votokula è ma, κελε nōun gè la yeevōγfuzu è va.

14 Eǵevelei faalaalii wɔlɔmai bosu la ga: «Sujɔu nuiti nɔ ǵa sujɔi ǵa ɗa ǵula ti zu.» Kele, nɔun, zɛei la ǵea è laalɔǵɔma.

15 Be ǵa mu Izelayele masagi liizu daalɔǵɔma ga kɔɔi? Be ǵa è vilɛsu polu? Gile vooмай, koe fɔfɔ goi nɔ.

16 Gɔɔǵɔ GALAGI ǵa telebodai ǵe, tɔ ǵa é ǵeezu ga tukpɔǵaaleve nui de yɔǵɔzu, ɗa-o, nà-o, toǵa màalobo, toǵa tukpɔi lo bè, é kùla è ya.»

17 Davide begai ma ga naama bɔɛiti bo Sayile ma, Sayile gaazaǵani, é ǵe ma: «Dɔun zunu Davide, ɗa bɔǵɔbɔǵɔ ka gè è woomenisu nei baa?» Sayile tɔɔzeini ga é ɗa wɔlɔ gola.

18 Naa voluma, é ǵeni Davide ma: «È leleboge, é leve nɔun ba, mazɔlɔ è nuɔǵɔlɔi ǵea bè, nɔun gè faa nɔi ǵe ga de.

19 E nuɔǵɔlɔi ǵula keɛma za, nii è keezu bè, tɔɔzei Gɔɔǵɔ GALAGI ǵea fèeni è ya, kele è la pàani.

20 Ni nui ta a ǵulana sili nui viliba, toǵa ɗa ze ná, é li bɔǵɔ yeema baa? Nii è kea bè za, Gɔɔǵɔ GALAGI bɔǵɔi naama ǵulanumai ve è ya.

21 Gè kwεεga niina ga, ɗa ǵeezu ga masagi, Izelayele masadai ǵa ze ga pagɔ è yeezu.

22 Gonana bè, Gɔɔǵɔ GALAGI laaseigi zu, ga è la màvofodai ǵaalevea, naa voluma, è la kèe vɛlei laaseigi balega.»

23 Davide ǵonani Sayile ve. Sayile ǵaleni ma ná-taazu, Davide balaa ta ná-kɔɔǵɔ nuiti ti ǵale ma ti-lɔǵuzuve.

25

1 Naama ziegi zu Samiyele zaani. Izelayele nuiti pe ti ǵaalɛni ba, ti ná-saa wɔlɔi wo, ti maagɔluni

ná-taazuve Lama.

*Nabale faanɛɛ wuuɣwɛɛtalai
ɣɛɛ vai ga Davide*

Naa voluma, Davide vilɛni pelei ma, é li ga Palan teɓɓɓai zu vele.

² Zunui ta ɣɛni Maon, é ga kɓɛɛ nu wola, kɔligiti ti ɣɛni Kaalemele taa goi zu. Baalagi ɣɛni zea ga waasavagɔ (3 000), bolii ɣɛ zea ga waagila (1 000). Niima ziegi zu é ɣɛni Kaalemele, é da ná-baalagiti maaleɣai leve.

³ Zunui nii ɣɛni ga Kalɛbe mavofodai zu nui ta, daa ɣɛni ga Nabale, anzai laa ɣɛ ga Aɓigayile. E ɣɛni ga ɣima anzanu, pagai ɓalaa, keɛ sinigi ná-fai ɓaani, suɲɔu.

⁴ Davide menini teɓɓɓai zu ga Nabale ɣa ná-baalagiti maaleɣai levezu.

⁵ E yeeloni zunu loungo puugɔ va, ná-nuiti saama, é ɣɛ ti ma: «À li Kaalemele, wo Nabale luɔɔ bɛ̀.

⁶ Wo ɣɛ ma: «E-zii zuɣooza! Ziileigi ɣɛ è ve, da-o, da-velɛyeɣei-yo, ta nii pɛ é ga dɔnɔ.

⁷ Gè menige ga da da-vaalagiti maaleɣai levezu. Tama da-vaala make nuiti ti ɣɛa gi va, gi la faa ɲɔu ɣɛɛni ga tiye, ti la valani anɔ nɔpɛ ma, yeeɣɛɣalai naa pɛ su, nii ti kea Kaalemele.

⁸ Ti ɣaazaɣa ma, ta zoo ti bo è ma. Naa ɣa é ba, yeezei ná-zunu loungoiti bu ga pagɔ, tɔɔzei gi vaa gi zoloo fɛti voloi ma. Naa maavele ma, nii nɔpɛ é è ya, naa ve gi ya, ɣei gi ga da-wotigɛ nuiti, gá è-loun zunui Davide.» »

⁹ Davide ná-zunu loungoiti seeliai ma, ti naama woiti pɛ daazeelini Nabale ma, Davide laaseigi zu. Naa voluma ti maagɛ kɓɔ.

¹⁰ Naḅale ti wooḡaaṽoteni, é ḡe ti ma: «Be ḡa é ga Davide? Be ḡa é ga Izayi ná-doun zunui? Niizu botiḡe nu mǎinmǎin ka ṽelazu, ti zeḡe ta-luṽ keeḡeiti pṽ be.

¹¹ Nḡun gè nà-ḡului, ta nà-ziei zeḡe, ta nà-suai, nii gè keṽele ḡeteai nà-baala maaleḡa leṽe nuiti be, gè fe naama nuiti zea, niiti gè la ti-zeḡezu ḡwεe?»

¹² Davide ná-zunu loungoiti ti ṽoluazoni, ti ḡale ma, ti Naḅale ná-kpṽeiti pε daazeeli Davide ma.

¹³ Davide ḡeni naazu ná-kṽḡṽo nuiti ma: «Wo ḡilagilagi pε ge ná-boḡa zṽkpṽi ḡili zaama.» Davide ta ná-nuiti pε ti ta-woḡa zṽkpṽi giḡini zaama. Nu unnaanigṽ (400) ḡa é ṽileni polu, nu unfelegṽ (200) ye kasṽiti koba.

Aḡigayile ḡṽ fai Davide ṽa ga ná-ḡimalai

¹⁴ Naḅale ná-botiḡe nu ḡila ge liini, é naama vaiti pε daazeeli Naḅale anzai Aḡigayile ma, é ḡe ma: «Davide keelaiti teveḡe, ti zeḡe teṽebai zu, ga ti gá-ḡalamṽin luṽṽ, keḡe é la yeezeini ti wu ga pagṽ.

¹⁵ Nui naati ma, ti ḡeni ga nu ṽagṽ gi ṽe, ti la faa jṽu nṽpe keeni ga giye, ani nṽpe ge la ḡulani gi ya, yeḡeḡḡalai naa pε su, nii gi keeni ti ḡoba.

¹⁶ Kpidii ṽee folo ṽa, ti ḡea gi ma ga siḡigi, yeḡeḡḡalai naa pε su, nii gi keeni ti ḡoba, gi da baalagiti kṽnṽkula.

¹⁷ Naa ḡa é ba, ḡisiε naazu ga pagṽ, nii da ke, mazṽṽ ni è la faa ḡeeni, maanṽḡṽi ḡa é ṽaazu gá-ḡalamṽin ṽṽ, ta ná-peḡeyeḡei. Tṽ ma, toḡa ga nu jṽaka, nu la zooga faa nṽpe bosu ma.»

¹⁸ Aḡigayile suṽileni, é bulu unfelegṽ (200) zeḡe, kṽṽ woole felegṽ dṽṽi zu, baala dṽṽlugṽ niiti ti

gefuele betea feni de niina, kəfə gani zu ləlugə ani ɟae gefagai zu, leezen vəi zeeje ungiła (100), ta koolefoole fəi ma buun ba unfelegə (200), é ti pe daani soovalegiti kəma.

¹⁹ E ɟe ná-botigɛ nuiti ma: «À lo tùɟə, nà wo volu.» Sinigi Nabale la ɟeni faa nɔpe kwɛɛ naama vaiti su.

²⁰ E ɟeni zeini ná-soovalegi ɟoma, é da yei, gizei ɟeni gaazu luɟə. Naazu ma Davide ta ná-kəɟə nuiti ti da va ga pə pelei, gaamago é bəɟə ɟaani naati kakala.

²¹ Naazu Davide begai ga ɟe bəɟə ma: «Gè nii ɟəligiti makege nə fuun teɔebai zu, ga ta mina loo ya, é nà-faa vəɟə zuloa ga faa ɲəi.

²² GALA ge sò ná-ziiɟaawanai pe su, ni é zo za ma, é li lina və, nà zunu ɟila kpalaa ze ná vulua Nabale ná-pelei wu.»

²³ Abigayile Davide ɟaai ma, é ɟulani ná-soovalegi ɟoma ga suvile, é ɟaazuyei zooi ma, é nəkə Davide ɟəɟəwu.

²⁴ Naa voluma é looni kəɟəwu, é ɟe ma: «Màliɟii, va bu ga niima vaa ɲəi pe ge ɟe ga ùnma ɟasə! Va bu, nèi gè ga da-wotigɛ anzanui, gè bəe è və, woilo gòo ma.

²⁵ Màliɟii, mina wɛɛ nu ɲakai Nabale va, mazəbə daaseigi sogɛ ɟezɛɟezɛ: daa ɟa ga Nabale, poluve ga nu ɲakai, tama vele ɟana é ziezə la. Nèi gè ga da-wotigɛ anzanui, gè la zunu loungoiti kaani, niiti è ti leveni.

²⁶ Kɛɛ gè ɟonaa ɢəɟə GALAGI ma, nii é vulua, ta da balaa ma ɟe è vulua, ga ɢəɟə GALAGI ɟa é pele besaga è luɟə ga è mina lə nu vaa vaa zu, baa è va potokulai ɟe bəɟə ve. Màliɟii è zili nuiti pe ti ɟe ga Nabale gefuele.

27 Yeezei vebɛanii nii wu, gè vaa la, è gaafwɛ zunu loungoiti ba, niiti ti è volu, màliq̄ii.

28 Soma è nà-faa ɲoi zuvaayɛ bè, nɛi gè ga da-wotiɣɛ anzanui. Dàaυɛ da ga Ɔooɣɔ GALAGI ɣa masadai veezu è ya, da-o, da-veleyeɣɛi-yo, mazɔlɔ màliq̄ii da losu ɣɛɛzu Ɔooɣɔ GALAGI ná-kooɣɔ vaiti su. Ni nu a wɛlena è zɛ velei va, è-zii ma voloiti su, nu la è ɣa ga sɔba nu.

29 Ni nui ta a vilena è volu ga é è vaa, Ɔooɣɔ GALAGI da-GALAGI ɣa màliq̄ii è-yenvui make ɣoba, nii a kɛ è yɛ fulu nuiti saama. Kɛɛ toɣa è zili nui yenvui vili ya poun, eɣɛ felevɛɛ ka ani vili ya.

30 Siɛgi zu Ɔooɣɔ GALAGI besu la ga faa vagɔi naati pɛ kɛ è υɛ, niiti é minazeɣɛai ga tiye è υɛ, é è ɣɛ ga Izelayeɛ ná-totuɣɔi,

31 màliq̄ii è-yii la bɔlɔ è ɣoozu, baa è va nimiza bɔɣɔ ma ga è va ɣɛ nu vaani nɔ fuun, baa è va potokulai ɣɛ bɔɣɔ υɛ. Siɛgi zu Ɔooɣɔ GALAGI besu la ga faa vagɔi ɣɛ è υɛ, màliq̄ii, ɣizɛ sù, nɛi gè ga da-wotiɣɛ anzanui.»

32 Davide ɣɛni Aɓigayile ma: «Mamagi ɣa Ɔooɣɔ GALAGI υɛ, Izelayeɛ ná-GALAGI, nii é è levega za dàaɣomisu.

33 Tuya ɣa è ma da-ɣimala vagɔi ma vaa zu, tuya ɣa è ma balaa è pele besa fai zu tùɣɔ ga gè mina nu vaa, gè mina potokulai ɣɛ bɔɣɔ υɛ.

34 Gaamazu gè ɣonaa Ɔooɣɔ GALAGI ma, Ize-layeɛ ná-GALAGI, nii é vulua, ga é pele besage tùɣɔ ga gè mina faa ɲou ɣɛ ga de. Ni naa laade, ni è la ɣɛni dàaɣomini fala, é zo niizu ma, é li lina sobui υɔ, zunu ɣila kpalaa ge la mɔ ɣɛni yɛga vulua Naɓale ná-pɛɛi wu.»

35 Davide yeezeini vebɛanii wu, nii Aɓigayile vaani la pɔ, é ɔɛ naa ma: «Gale ma, è li dā-velei wu, ziileigi ɔɛ è ve. Gè è woomɛniga, gè yeezei bu, eɔvelei è bogai la mà.»

Davide Aɓigayile zeɔe vai ga anza

36 Aɓigayile zeeliai ma, é kaani ga Naɓale ɔa fetii ɔulazu eɔe masa. Gola ɔoozunɛni, dɔɔi sogai, é la ɔɛni faa nɔpe boni naa ma, eyesu sobui.

37 Kele sobui, Naɓale ná-dɔɔi ɔulaai ma gaazu, anzai naama vaiti pe boni ma, niiti ti levegai. Naɓale yii doɔfani, suvidi.

38 Folo puugo levegai ma, Gooɔɔ GALAGI doɔfani, é za.

39 Davide mɛnigai ma ga Naɓale zaa, é ɔɛni ma: «Mamagi ɔa Gooɔɔ GALAGI ve, nii é màaloboga, siegi zu Naɓale ɔɛni pòomusu la. Mamagi ɔa be, é pele besaga tũɔɔ, ga gè mina faa nɔu ɔɛ. Tɔ ɔa é Naɓale ná-faa nɔu ɔasɔi la tɔ bɔɔɔ unma.»

Naa voluma, Davide keela leveni Aɓigayile ma ga naa ɔɛ ga anzai.

40 Ti zeelini Aɓigayile vɔ be Kaalemele, ti ɔɛ ma: «Davide gi levege è vɔ be, mazɔɔɔ toɔa pɔ ga è ɔɛ ga anza.»

41 E wuzegeni gaamanɔ, é nɔkɔ zɔoi ma, é ɔɛ ma: «Kèvele beveve, ga gè ɔɛ ga duɔi, gè da màliɔii ná-botiɔe nuiti kɔɔɔiti maagba.»

42 Naa voluma é wuzegeni, é zeii soovalegi ɔɔma, é vile pelei ma ta Davide ná-keelaiiti, ná-botiɔe anzanu lɔɔlugɔ ɔa é maazaani. Uele ɔana é ɔɛeni la ga Davide anzai.

43 Tei Davide Zizeleyele nui Ayinoame zegeni, ti felegɔ ti ɔɛni ga Davide anzaiti.

44 Mikale nii é ɣɛni ga Davide anza mɔungi, naa kɛɛɣɛ Sayile feeni Paleti vɛ ga vului, Layise ná-doun zunui, nii é ɣɛni ga Galime nui.

26

Davide ɣɛle vai volu Sayile vaa vai va

¹ Zife nuiti ti liini Gíbea, ti ɣɛ Sayile ma: «Davide lɔɣvuɛ Ɔakila ɣizeɪ ma, tevebai ɣobavɛ.»

² Sayile liini Zife tevebai zu, ga é Davide ɣaizie. Nu waasavago (3 000) ɣa é ɣɛni polu, niiti ti ga salavusu ɣɛzɛɣɛzɛgiti Izelayɛle yooi ná pɛ su.

³ E ná-kɔɔɔɣai vuuni Ɔakila ɣizeɪ ma, tevebai ɣobavɛ pele laavɛ. Naama ziegi zu Davide ɣɛni niizu tevebai zu. E menigai ma ga Sayile vilɛɣɛ polu, é ɔa gaizie tevebai zu,

⁴ é nenɛgiti teveni ɔɔɣfuzu, é kwɛɛni naazu ga Sayile vaa ga ɣite.

⁵ Davide wuzɛɣɛni, é vilɛ pelei ma, é zeelini vɛ Sayile ná-kɔɔɔɣi vuuni ná, é wɛɛ ga pagɔ, é Sayilɛni daazuvɛ ɣa, ta ná-kɔɔɣfulubai Aɓɛnɛɛl, Nɛɛl ná-doun zunui. Sayile ɣɛni laani kɔɔɔɣai zaamavɛ, ná-salavusuiti ti laani maaɣoolii zu.

⁶ Davide Ɔɛte nui Ayimeeleke lolini, ta Aɓisayi, Seluya ná-doun zunui, Zoabe kɛɛɣɛloin, é ti ɣaazaɣani, é ɣɛ ti ma: «Wo zaama, ɣá ɓɛ ɣa gi liizu Sayile vɔ ɓɛ, kɔɔɔɣai zu?» Aɓisayi ɣɛ ma: «Nɔ̀un, kèvele ɓɛtɛvɛ ga de li.»

⁷ Davide ta Aɓisayi ti lɔni kɔɔvɛbei zaama ga kpidi, ti Sayile ɣaani laani zaamazuvɛ, kɔɔɔɣai zu, ná-kpɛɛin ɓaɔɔai unbuavɛ zooi ma. Aɓɛnɛɛl ta salavusuiti ti laani maaɣoolii zu.

⁸ Aḅisayi ǵe Davide ma: «GALA ge è zili nui lḅa za è yeezu. Va bu gè sḅ ga kḗein, ná ǵe ǵila nḅ, felesie vaa la ba.»

⁹ Kele Davide ǵeni Aḅisayi ma: «Mina paa! Mazḅḅḅ 6e ǵa a yeeloo naama nui ma, nii GALA ge yiimazeǵeai la, é gulḅi ziaai ma, ma nui ǵe ga sḅbalala nu?»

¹⁰ Gè ǵonaa Ǵḅḅḅ GALAGI ma, nii é vulua, ga Ǵḅḅḅ GALAGI ḅḅḅḅ ǵa é nii yenvui zedǵezu ga saai, 6aa é undaavili kḅḅi zu.

¹¹ Ǵḅḅḅ GALAGI kizo naa ma, gè va yeevḅḅḅḅ naama nui va, nii é gulḅi ziaai ma. Kḗein nḅ zedǵe, nii é unbuave, ta zie woolei, de li.»

¹² Davide kḗein ta zie woolei zedǵeni, niiti ti ǵeni Sayile unbuave, ti ḅa li. Nu nḅpe ge la ti ǵaani, nu la looni ga ná, tanḅpe ge la 6alaa wuunni, ti pe ti ǵeni niizu, mazḅḅḅ Ǵḅḅḅ GALAGI niimeni wolai leveni ga tiye.

¹³ Davide petugi maaleveni, é lo gize unmaue ǵoozama, ti yḅḅḅḅ ǵooza ta Sayile ná-kḅḅḅḅḅḅ.

¹⁴ E tḅzeini ga woḅḅḅḅ Neeel ná-doun zunui Aḅeneeel ma ta ná-kḅḅḅḅḅḅ, é ǵe ma: «Aḅeneeel, è la ǵḅḅḅḅḅḅḅḅ?» Aḅeneeel ǵeni ma: «ḅe ǵa ga 6e, 6ei è 6ainsu masagi woizu?»

¹⁵ Davide kḗei zedǵeni volu, é ǵe Aḅeneeel ma: «ḅa ga zunu ǵiteǵite, è ǵeǵala nḅpe ge la Izelayele, lee vaa zu mu è la masagi makeni, è-maliǵii? Mazḅḅḅ nuḅuseiti saama nui ta vaave, ga é è-maliǵii ḅa-masagi vaa.

¹⁶ Nii è keai, é la vani. Gè ǵonaa Ǵḅḅḅ GALAGI ma, nii é vulua, ga wo maaneve ga wo za, mazḅḅḅ wo la masagi makeni, wo-maliǵii, nii Ǵḅḅḅ GALAGI gulḅi ziaai ma. Welena! Mini ǵa

masagi ná-kpɛɛin ta ná-zie woolei ti ná, niiti ti ɔ́ɛa unbuavɛ?»

¹⁷ Sayile Davide wooi ɔ́wɛɛni, é ɔ́ɛ ma: «Dòun zunu Davide, è-wooi ɔ́a gè mɛnisu ɓaa?» Davide gooɔ́aavoteni, é ɔ́ɛ ma: «Ungo, masagi màlígíi, gòoi ɔ́a è mɛnisu.»

¹⁸ E ɔ́ɛni ma: «Lee vaa zu màlígíi vilɛsu pòlu, nɛi gè ga ná-botígɛ nui? Lee ɔ́a gè kea? Faa ɲɔi ɓɛgele ɔ́a é ga sògi?»

¹⁹ Niizu, màlígíi, soma é woilo gòoi ma, nɛi gè ga ná-botígɛ nui: Ni Ǹoogɔ́ GALAGI ɔ́a é è laavilisu mà, naazu é soma é yeezei zalaɔ́a ɔ́ila bu, naa ziilei, keɛ ni nuiti ka ti è laavilisu mà, Ǹoogɔ́ GALAGI ɔ́a ma nuiti foovo, mazɔ́ɔ ta kpèɛzu ga ti kùla zooli va za, nii Ǹoogɔ́ GALAGI feai ná-nubusɛiti zea ga tɔ́nɔ, keɛvɛ eɔ́ɛ ta ɔ́ɛ ɔ́ɛɛzu mà: «Li, è gala kiligiti dɛbi.»

²⁰ Keɛ, ee! Mà ɲamaí mina vu kae Ǹoogɔ́ GALAGI ɔ́aazu ɔ́ɔ́poluma, mazɔ́ɔ Izelayɛle masagi liive ga kooi koe fɔ́fɔ́ go nɔ́ laalɔ́ɔ́ma, eɔ́ɛ ta ɔ́ɛ kakalo kpɛɛzu gizeiti ma.»

²¹ Sayile ɓainni, é ɔ́ɛ ma: «Gè kotoi ɔ́ɛa. Ǹale ma è va, dòun zunu Davide, mazɔ́ɔ gè la mɔ́ faa ɲɔu nɔ́pɛ kea ga de, tɔ́zei zènvui vizɔ́ga za è ɔ́aazu. Ǹimalala vaa ɔ́a gè keai, gè faaɔ́aaza golai ɔ́ɛa.»

²² Davide gooɔ́aavoteni, é ɔ́ɛ ma: «Masagi, da-ɓɛɛin ɔ́a é vɛ, da-wotígɛ nui gila ge va é seɔ́ɛ.»

²³ Ǹoogɔ́ GALAGI ɔ́a ɛɛɛ pɛ ná-telebodai, ta ná-woogɛɔ́filadai zulɔ́nɔ́gi ve zea, mazɔ́ɔ Ǹoogɔ́ GALAGI ɔ́ɛa è veeni zèa za, keɛ gè la vaani bu, gè va yeevɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ naa va, nii ná-gulɔ́i ziaai ma.

²⁴ Eɔ́ɛvelei è-yɛnvui vizɔ́ga la gàazu za, nà ɓalaa zènvui vizɔ́ ɔ́ana kae Ǹoogɔ́ GALAGI ɔ́aazu, é kùla

kidaaviligi pe su.»

²⁵ Sayile gfeni Davide ma: «Gooḡo GALAGI tuya loo è ve, doun zunu Davide. Da vaazu faa wola moinmoin keezu, nii nape da toozei, ti pe su ga nee.» Naa voluma Davide liini ga vo pelei, Sayile balaa ge li ná-taazu.

27

Davide loḡfu vai volu Filiseti nuiti pò be

¹ Davide gfeni, é ge boḡo ma: «Yeeta Sayile ga vaazu vonisu mà, é paa. Nii pagai ga gè ke, naa ga ga gè vela, gè li, gè loḡfu Filiseti nuiti ta-yooi zu, nii a ke Sayile loḡo gaizizu Izelayele yooi zu, naazu kùla gana zea.»

² Davide wuzefeni, ta nu undozitai (600) niiti ti gfeni ba, ti li Maoke ná-doun zunui Akise vo be, Gate masagi.

³ Davide ta ná-kooḡo nuiti ti liini, ti ze Gate masagi Akise goba, ese pe ta ná-peleyeḡei, Davide balaa, anza felegoiti ti gfeni zea, Ayinoame Zizeleyele nui, ta Kaalemle nui Aḡigayile poanzai, nii Nabale zeni.

⁴ Ti liini, ti naa laazeeli Sayile ma, ga Davide vela, é li Gate. Sayile loḡoni Davide gaizie vai va.

⁵ Davide gfeni Akise ma: «Ni da ke è faaboḡo ge bè, seizu ve zèa doḡozu laai ta zu, ve nà li, gè ze ná. Mazoḡo é la ga faa vago ga nèi gè ga da-wotiḡe nui, gè ze è goba, masa taai zu.»

⁶ Naama voloi no Akise Sikelage laai veeni zea. To ga é kea Sikelage gfeni la ga Zuda masagiti tano eyesu za.

⁷ Davide keeni Filiseti yooi zu ga kona gila, alu naanigo.

⁸ Davide ta ná-kooḡḡ nuiti ti ḡeni liizu, ti da kooi vee Gesuul nuiti ba, ta Giileze nuiti, ta Amalake nuiti, nuḡusei niiti ti ḡeni zooi naazu kaite Suul letegi, é zeeli Ezipete yooi ḡwεpelemave.

⁹ Davide ḡeni naama yooi zugologolosu, é la ḡeni zunu baa anzanu yesu vulua. É ḡeni vaazu ga baalagiti, boliiti, nikeiti, soovalegiti, nḡmeiti, ta seḡeiti, a la ḡalena ma, é ḡeni liizu Akise vḡ be.

¹⁰ Akise bena Davide ḡaazaḡa, é ḡe ma: «Beni ka za wo kooi vεai ti va?» Davide ḡeni gooḡaavotesu, é ḡe ma: «Zuda yooi lekpeḡave nu yeezazuve,» baa «Yelaameyele yooi lekpeḡave nu yeezazuve,» baa «Ken yooi lekpeḡave nu yeezazuve.»

¹¹ Davide la ḡeni nu nḡpe zesu vulua, é ḡeni ga zunu, baa anzanu, é va lii la Gate vḡ, mazḡḡḡ é ḡeni ḡεεzu bḡḡḡ ma: «Ti mina poluvaawo bo ga sḡḡi ḡa nii baa nii.» Naa nḡ ḡa Davide ḡeni keezu, yeeḡeḡalai pe daawu, nii é keeni Filiseti nuiti ta-yooi zu.

¹² Akise laani Davide la ga gola, é da ḡe bḡḡḡ ma: «Davide bḡḡḡ wḡinzegεa ná-nuiti ma, Izelayele nuiti, toḡa yesu bḡ ḡḡ, é da botii ḡe bε.»

28

¹ Naama ziegi zu Filiseti nuiti ti ta-ḡḡḡvεbei ḡaalεeni ba, ga ti kooi vee Izelayele va. Akise ḡeni Davide ma: «Keni é kwεε ga da-o, da-nuiti-yo, wa ḡεεzu gi vḡ pelei kooi nii zu.»

² Davide ḡeni Akise ma: «Naa vage, da vaazu kaazu, nεi gε ga da-wotigε nui, nii gε vaazu keezu.»

Akise g̃eni Davide ma volu: «Gè è zegea ga màke nui, eyesu g̃o.»

Sayile lii vai

g̃ove laawooleve anzanui ta vo be

³ Ná laa yod̃ozu, Samiyele zaani, Izelayele pe ge ná-saa w̃ol̃i wo, ti maag̃ulu ná-taazuve Lama. Sayile g̃ove laawooleve nuiti pe kulani Izelayele yooi va, ta niiti g̃oveiti ti velela vele vaiti bosu ti ma.

⁴ Filiseti nuiti ti g̃aal̃eni ba, ti ta-g̃olaḡai vu Suneme. Sayile Izelayele pe gaal̃eni ba, ti ta-g̃olaḡai vu Gileḡoa.

⁵ Sayile Filiseti nuiti ta-g̃olaḡai g̃aai ma, dualu-agi soni, sasubalini gola.

⁶ Sayile G̃ooḡo GALAGI g̃aazaḡani, kele G̃ooḡo GALAGI la keeni, é va goog̃aavote, ga segiti, baa gaazaḡa soolaiti, baa GALA goo wo nuiti maavele.

⁷ Sayile g̃eni ná-botig̃e nuiti ma: «À anzanui ta g̃aizie bè, nii a zoo é g̃oveiti daawooleve, gè li p̃o be, gè gaazaḡa.» Ná-botig̃e nu wolaiti ti g̃eni ma: «Anzanui ta g̃a En-D̃ool, nii a da g̃oveiti gaazaḡa.»

⁸ Sayile b̃od̃o maavaliboni, é sege g̃iligaa loo g̃oba, é zunu feleg̃o vile volu, ti li En-D̃ool, ti zeelini anzanui vo be ga kpidii, Sayile g̃e ma: «Nà p̃o ga è velela vele vaiti bo bè, ga è g̃ovei ta laawooleve bè, nii gè g̃eezu, è toli.»

⁹ Anzanui g̃eni ma: «È sug̃wee so ga Sayile g̃ove laawooleve nuiti kulave zooi va, ta niiti g̃oveiti ti velela vele vaiti bosu ti ma, da g̃eezu è balii le t̃uḡo baa? Saa vai g̃a è p̃o baa?»

¹⁰ Sayile g̃onani G̃ooḡo GALAGI laaseigi zu, é g̃e ma: «Gè g̃onaa G̃ooḡo GALAGI ma, nii é vulua, ga

faa ɲou nɔpɛ ge la ɟula niima vai zu, é va zeeli è ma.»

11 Anzanui ɟeni ma: «Be ɟa è ɟɛɛzu gè toli è ve?»
Sayile ɟɛ ma: «Samiyele loli bè.»

12 Siɛgi zu anzanui Samiyele ɟaani la, é wola ɓainni, é ɟɛ Sayile ma: «Lee vaa zu è yaavazu? Da ɟa è ga Sayile.»

13 Masagi ɟeni ma: «Mina lua, keɛ ɓeɟele ɟa è kaazu?» Anzanui ɟɛ ma: «Galagi ta ma zii ɟa gè kaazu, é ɗa ɟula zooi wu.»

14 Sayile ɟɛ ma: «Kevelei ɟa ɟale?» Anzanui gooɟaavoteni, é ɟɛ ma: «Kɛwola vɔɔɔi ve de, é lɛɛzu, maavelevelegai ga seɟei.» Sayile kwɛɛni ga Samiyele ve, é unpilɛni zooi ma, é nɔkɔ.

15 Samiyele ɟeni Sayile ma: «Lee vaa zu è ná-dooɟogi zuɟologologai? Lee vaa zu è tòlisu?» Sayile gooɟaavoteni, é ɟɛ ma: «Nà ziiɓɔɔ wolai zu, Filiseti nuiti ti kɔɔi laalea bù, Ɔooɟɔ GALAGI ma ge zeɟea bà, é la gɔoɟaavoteni ga GALA goo wo nuiti ɓaa segiti maavele. Gè è lolige ga nii nà ke, è naa le ga ze.»

16 Samiyele ɟɛ ma: «Lee vaa zu mu è tòlisu, ni Ɔooɟɔ GALAGI ɟɛleɛa è va, é ɟɛa ga è zili nui?»

17 Ɔooɟɔ GALAGI naa laazeelia, nii é ɟeni gè bo è ma. E masadai ɟulaa è ya, é fe è ɟoba nui ta ya, Davide ya.

18 Tei è la keɛni, è va ɟolo Ɔooɟɔ GALAGI ná-devei ve, velei é ɟeni ɟɛɛzu, é yeeveɛ la Amaleke nuiti ma, ná-ziiɟaawanai zu, è la naa ɟɛni. Naa ɟa é kea, Ɔooɟɔ GALAGI è zosu la ɟani za.

19 Ɔooɟɔ GALAGI ɟa vɔɔ wo lɔɔzu Filiseti nuiti zeezu, ɗa-o, Izelayele nuiti-yo. Da-o, è-lointi-yo,

wa vaazu pò pelei lina, Góogó GALAGI gja Izelayele góovɛbɛi pɛ dɔ Filiseti nuiti zeezu.»

²⁰ Gaamago Sayile yɛni loni, é loo zooi ma, mazɔɔ é wola luani Samiyele laawooi va. Naa volu, tɛi é la gɛni daami woni foloi, ta kpidii, zɛbɛ la mɔ gɛni zea.

²¹ Anzanui vaani Sayile gɔba, é ka ga naa wola luavɛ, é gɛni Sayile ma: «Pɛtɛ, nɛi gè ga da-wotigɛ anzanui, gè woiloga è-woo ma, gè gɛkula zɛnvui zu, gè naa gɛ, nii è boga mà.

²² Da balaa woilona, da-wotigɛ anzanui wooi ma: ɓɛ gè bulu buɔa gɛla kɛvɛle ɓɛtɛ è vɛ, è mi, nii a kɛ è zɛbɛ zɔɔ, è wuzɛgɛ, è vilɛ pelei ma, è da li.»

²³ Sayile gɛlɛni, é gɛ ma: «Gè la daami wosu.» Kɛlɛ ná-botigɛ nuiti, ta anzanui, ti ɓɔini da, Sayile ma ge woilo ti-woo ma. E wuzɛgɛni zooi ma, é zɛi betɛi zu.

²⁴ Anzanui nikɛ ɓokpɔgi vaani, nii é gɛni zea, é da makɛ, é bulu vukɔi zɛgɛ, é gaayɔ, é kpɛtɛ ga ɓuluiti, nii lɛvɛ la su.

²⁵ Anzanui daamianigi naati feeni Sayile ta ná-botigɛ nuiti zea. Ti begai ma ga daamii wo, ti wuzɛgɛni, ti li ma ɓidi naa nɔ.

29

Filiseti nuiti ti Davide gaaɔale vai ma

¹ Filiseti nuiti ti ta-góovɛbɛi pɛ gaalɛni ba Afeke, Izelayele ná-kɔɔlaɔgai vu zɛ ungi gɔbavɛ, nii é Zizeleyɛle.

² Filiseti gundigɛti ti maabuɔani ga ta-nu ungi-lagiti, ta ta-nu waagilagiti. Davide ta ná-kɔɔgɔ nuiti ti vilɛni masagi Akise volu, ti gɛni voluzu vɛlei.

³ Filiseti ƒundig̃iiti ti ƒeni ma: «Beni ka ga Ebulu nui niiti?» Akise ti wooƒaavoteni, é ƒe ti ma: «Davide ve, Izelayele masagi Sayile ná-botig̃e nui, é folo m̃inm̃in, ta kona m̃inm̃in kea kòba, gè la de sò kaani, nii nu a peelala su, é lózei paa yee ma, é zeeli za ma.»

⁴ Kele Filiseti ƒundig̃iiti ti yiiƒaawanani Akise ma, ti ƒe ma: «Zunui nii ƒaag̃ale ma, ve è seidai ná. E mina yei gi volu kooƒozuve, é mina va ƒeezu ga gi zili nui kooƒo ziegi zu. Nii la vaazu malig̃ii enekesu, keni é gá-nubusei ta leve naa vo.»

⁵ Davide nii nò laade ti ƒeni guyei loozu be, ti da kuai wo, ti da ƒe ma:

«Sayile ṽnini nu waagilagilagiti ma,
Davide ma ge ṽni nu waavuupuugiti ma?»

⁶ Akise Davide lolini, é ƒe ma: «Gè ƒonaa ƒooƒo GALAGI ma, nii é vulua, ga da ga sòle nu, neve be ga gè da è ƒa kòba, ade da lo, ade da ƒula, ada koovebei, mazobò kaipa è vaani kòba, gè la de è-zò kaani, è ye ga su za zeelia. Kele, è maayo ge la Filiseti ƒundig̃iiti be.

⁷ Naa ƒa é ba, ƒale ma, è li, ziilegi ƒe è ve, nii a ke Filiseti ƒundig̃iiti wanama vaa mina ƒe.»

⁸ Davide ƒeni Akise ma: «Lee ƒa gè kea mu, leeni ƒa è kaai bà, ñi gè ga da-wotig̃e nui, é lózei paa yee ma è ƒoba, é zeeli za ma, nii a ke gè mina li, gè va koo ƒo malig̃ii zili nuiti daalɔƒoma?»

⁹ Akise Davide wooƒaavoteni, é ƒe ma: «Gè kw̃eni ga è neve be, eƒe GALA ná-geezugeela, kele Filiseti ƒundig̃iiti ka ti ƒeai mà: «E la vilesu gi volu kooƒozuve.»

10 Naa ɔa é ba, à wuzeɔe lina sobuzobu, ɔa-o, ɔa-ɔalamɔin ná-botifɔe nuiti-yo, niiti ti vilɛgai è volu, à wuzeɔe sobui, woza zu a ɔɛɛna kala, wo ɔa li.»

11 Poluma voloi sobuzobui, Davide ta ná-kɔɔɔɔɔɔ nuiti ti wuzeɔeni fala, ti ɔale ma Filiseti nuiti ta-yooi zu. Filiseti nuiti ti liini Zizeleyele.

30

Amaleke nuiti ti loo vai Sikelage zu

1 Amaleke nuiti ti kɔɔi vɛɛni Sikelage va, ta Zuda yooi va, lekɛmavɛ nu yeezazuɛ. Siɛgi zu Davide ta ná-kɔɔɔɔɔɔ nuiti ti zeelini la foloi zavasiɛi Sikelage, ti kaani ga ti taai ɔologologɛ, ti galaai ga abui.

2 Ti anzanuiti soni, ta niiti pɛ ti ɔeni taazuɛ, dounɔ vɛɛ kpakolo ba. Ti la ɔeni nu nɔpɛ paani, kelɛ ti ti zoni, ti pele zo, ti ɔa li.

3 Davide ta ná-kɔɔɔɔɔɔ nuiti ti zeeliani ma taazuɛ, ti taai ɔaani galaai. Ti-anzanuiti, ta ti-loun zunuiti, ta ti-loun anzanuiti, ti zogai ga kɔɔ luɔiti, ti li ga tiye.

4 Davide ta nuɔuseiti ti ɔeni polu, ti tɔɔzeini ga ɔainga, ti ɔa wɔɔ, eyɛsu zɛbɛi pɛ ge ɔula ti ya.

5 Ti Davide anza felegɔiti pɛ soni ga duɔi, Ayinoame Zizeleyele nui, ta Aɔigayile poanzai, nii Kaalemele nui Naɔale zɛni.

6 Davide yii wola ɔɔɔni, mazɔɔ nuɔuseiti ti ɔeni ɔɛɛzu, ti sɔ ga kɔtui, é za, tɔɔzei ti ɔilagilagi pɛ ti yii ɔeni zoolezu ga ti-loun zunuiti, ta ti-loun anzanuiti ta-vai. Kelɛ Davide ɔɔɔ ɔalivaani ɔɔɔɔ GALAGI ma, ná-GALAGI, é zɛɛ niine zɔɔɔni volu.

7 Davide ɔeni zalaɔa ɔula nui Ayimeeleke ná-doun zunui Aɔiataal ma: «Da ga zalaɔa ɔula zɛɛi,

nii Gooḡo GALAGI ḡaazaḡasu da.» Abiataal vaani la, é fe zea.

⁸ Davide Gooḡo GALAGI ḡaazaḡani, é ḡe ma: «Nà zoo nei ḡè vile niima nuiti polu? Nà vilena ti volu, nà ti ḡḡḡzumén nei?» Gooḡo GALAGI gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Vile ti volu, da ti ḡḡḡzuménsu, nii pe ti liai la, è ti pe unmoo.»

⁹ Davide ta ná-nu undozitaiti (600) ti vileni pelei ma. Ti zeelii ma Bezool kotudéi ma, tanigaa ti yeni miná.

¹⁰ Davide vileni nò pelei ma, nui naati polu, ta nu unnaanigò (400), nu unfelegò (200) zòiti ti bòlòni, ti la zooni ti va Bezool kotudéi búde, naati ti yeni miná.

¹¹ Ti Ezipete zunui ta ḡaani dòbò zu, ti so, ti lii la Davide vò. Ti bului veeni zea, é mi, ti ziei ve zea, é bòole,

¹² ti kooleḡoolegi ma waa vòò ti veeni zea, ta zeeḡe felegò leezen vòò zu. Kpegai ma ga daamii wo, é zébe zòlòni, mazòlò é keeni ga folo savagò, ta kpidi savagò, é la daami wosu, é la bòolezu.

¹³ Davide gaazaḡani, é ḡe ma: «Be ná-nu ḡa ga de? Mini ḡa è zeeḡe ná?» E gooḡaavoteni, é ḡe ma: «Nà ga Ezipete zunui lounḡo, Amaleke zunui ta ná-duò ḡa ga ze, folo savagò ḡa ná-duò keeḡe tòi ya, mazòlò ḡè la ḡedeni.

¹⁴ Kòò ḡa gi liai gi too, Kelete yooi zu lekpeḡaave nu yeezazuve, Zuda yooi, ta Kalébe yooi lekpeḡaave nu yeezazuve, gi abui loge balaa Sikelage va.»

¹⁵ Davide gaazaḡani, é ḡe ma: «Da ke è lo tũḡò, de zeeli kòòògi naa ma?» Ezipete zunui lounḡoi ḡeni Davide ma: «Gona bè GALA daaseigi zu, ga è la pàa, ta è la fèa ná-duò keeḡe ya, naa a ḡeena, nà lo è luḡò, de zeeli ti ma.»

Davide zie vai Amaleke nuiti bu

¹⁶ E loni Davide luḡḡ, ti zeeli Amaleke nui naati ma, ti vazagai naama you yḡḡzube, ti ḡa daamii ta kpḡlei wo, ti ḡa fetii ḡula, koozuneei maavele ma, é lḡzei naama ani mḡnmḡngi vaa va, nii ti soni kḡi zu, Filiseti yooi, ta Zuda yooi zu.

¹⁷ Davide kḡi veeni ti va gosui, é ye ti vaazu, eyesu poluma voloi kpḡkḡi. Tanḡpe ge la ḡulani zea, keni zunu lounḡ unnaanigḡiti (400), niiti ti zeini jḡmeiti kḡma, ti vela.

¹⁸ Davide naati pe unmḡni, niiti Amaleke nuiti ti ti zefeni, é anza felegḡiti balaa unmḡni.

¹⁹ Ti la ḡeni valani nu ḡila kpalaa ma, dounḡoa zu, kpakologaa zu, zunu lounḡ, ḡaa anzanu lounḡ, nii pe é zoni kḡi zu, ti la valani gilazu balaa ma. Nii pe ti kulani ti ya, Davide ḡaleni ma ga ti pe.

²⁰ Davide togani velevlegiti, ta ma baazagiti soni, nui niiti ti ḡeni loni togani bulugi naati tuḡḡ, ti ḡeni ḡeezu ma: «À ka, nii ḡa Davide sogai kḡi zu.»

Kḡzoganii ḡaaḡwee vai

²¹ Davide zeelini nu unfelegḡiti (200) ma, niiti ti bolḡni, ti la ḡeni zooni ti va vile polu, ti yeni Bezḡl kḡtudḡi vḡ be. Naati ti vaani Davide laaḡomisu, ta nui niiti ti ḡeni polu. Davide maaḡufani ti va, é ti luḡḡ.

²² Nui niiti ti ḡeni Davide volu, nu jḡiti ta nu jakai tanigaa ti ḡeni ti zaama, ti ḡa ḡe ma: «Tei ti la ade maazaani kḡḡzube, nii pe ade sogai kḡi zu, tḡḡ la ba, keni ti-anzaiti, ta ti-lointi nḡ ḡa ta ve ti ya, ti ḡa li.»

²³ Kele Davide ḡeni ti ma: «Kḡelointi, à mina naa ḡe, ga nii ḡḡḡ GALAGI feai ade ya, mazḡḡ é ade

makega, é naati dɔ ade yeezu, niiti ti laaleai ade wu.

24 Be ɔa é woilosu wo-woo ma niima vai zu? Zoi diai kɔɔɔɔɔɔɔɔ, ta nii zegai kasɔiti koba, tɔnɔi ɔa ɔɔɔɔɔɔ ga ɔɔɔɔɔɔ, ti gaagwe yɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔ.»

25 Uele ɔana é ɔɔɔɔɔ la, é lɔɔzei naama voloi ma, é li ga naa luɔɔ ɔɔɔɔ, ti naa ɔɔɔɔɔ ga tɔgi, ta devei Izelayele yooi zu, zaagaza tɔgi naa ɔa ná.

26 Davide liai ma Sikelage, aniiti ti zogai kɔɔi zu, é naati gaagweɔɔɔ, é ta leve bɔɔlaiti ma, Zuda ɔɔɔɔɔɔɔ, é ɔɔ ti ma: «Wo-zabai ɔaa, kulaai anii naati su, ti zogai kɔɔi zu, nii kɔai ɔɔɔɔ GALAGI zili nuiti daalɔɔɔ.»

27 Uele ɔana é keɔni la Beetele geleiti be, é ta leve Lamɔte ɔɔɔɔɔɔɔ ma ti lekɔɔɔɔɔɔ nu yeezazuve yooi zu, é ta leve Yatiil ɔɔɔɔɔɔɔ ma.

28 E ta leve Alɔweɔl ɔɔɔɔɔɔɔ ma, ta Sifemɔte ɔɔɔɔɔɔɔ, é ta leve Esetemoa ɔɔɔɔɔɔɔ ma.

29 E ta leve Lakale ɔɔɔɔɔɔɔ ma, é ta leve Yelaameyele laa wolaiti su ɔɔɔɔɔɔɔ ma, ta Ken laa wolaiti su ɔɔɔɔɔɔɔ ma.

30 E ta leve ɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ ma, ta Bɔɔl-Asan ɔɔɔɔɔɔɔ, é ta leve Atake ɔɔɔɔɔɔɔ ma.

31 E ta leve ɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔ ma, ta ve kpein Davide ta ná-kɔɔɔɔɔ nuiti ti leveni ná.

31

Sayile zaa vai

(1 Dɔɔɔ Sɔɔɔɔ 10:1-12)

1 Filiseti nuiti ti kɔɔi ɔɔɔni Izelayele nuiti ba. Izelayele nuiti ti ɔɔlani ti va, ti-ma mɔinmɔin ge zaani ti zaama, Gileɔoa gizei ma.

² Filiseti nuiti ti g̃aavoteni ga g̃itefite Sayile ma, ta ná-doun zunuiti. Ti ná-doun zunuiti paani: Zonatan, Aḃinadaḃe, naa vee Malekisua va.

³ Kooi g̃aavoteni Sayile nɔ ma niina. Kile pili nuiti ti kaani, é wola lua.

⁴ Sayile g̃eni ná-kooḡɔ zɔɔla zeḡe nui ma: «Da-woḡa zɔkpɔi ḡula ma laḡagi zu, è p̃aa, nii a ke tatip̃elevolulala nui niiti ti mina va p̃azu, ti va baag̃ula mà.» Kee naa la g̃eni keeni, t̃ozei é g̃eni ḃalizu ga dualuagi. Sayile ḃoḡɔi ḃa ná-boḡa zɔkpɔi zeḡe, é lo ga.

⁵ Ná-kooḡɔ zɔɔla zeḡe nui kaai ma ga é zaa, tɔ ḃalaa é looni nɔnɔ ma woḡa zɔkpɔi ḡa, ti pe ti za.

⁶ Uele ḡana Sayile ta ná-doun zunu savag̃oti ti zaani la folo ḡila kpegi, ta ná-kooḡɔ zɔɔla zeḡe nui, é vee ná-kooḡɔ nuiti ba.

⁷ Izelayele nui niiti ti g̃eni petugi volu vele, ta zɔiti ti g̃eni Zuluden volu vele zɔma ḡakei ma, ti kaai ma ga Izelayele ḡooḃeb̃ei vela, ta Sayile vee ná-dointi ba, ti za, tiya ḃalaa ti ḡulani ta-laaiti su, ti vela. Filiseti nuiti ti vaani, ti ze naama laaiti su.

⁸ Poluma voloi Filiseti nuiti ti vaani koo loḃɔi zu, nii a ke ti poomaiti k̃aligiti seḡe. Ti Sayile ta ná-doun zunu savag̃oti ma voomaiti kaani Gileḃoa gize ma.

⁹ Ti Sayile nɔungi leveni ba, ti ná-kooḡɔ zɔɔlaiti seḡe. Naa volu ti ta-ṽonifaamai ma wooi laazeeli Filiseti yooi ná pe su, daazeeli nuḃuseiti ma ta ta-ḡooḡɔ ganigiti ta-veleiti bu.

¹⁰ Ti Sayile ná-kooḡɔ zɔɔlaiti daani Asetaateiti ta-velei wu, ti ma voomai zeḡe Beṽe-San zig̃igi va.

¹¹ Siegi zu Galaade yooi zu Yabeese laaveaiti, ti naa menini da, nii Filiseti nuiti ti keai ga Sayile,

¹² kooḡḡ nu ḡEZeḡEZegiti ti va, naati ti vileni pelei ma, ti ni piin ziezū, ti va, ti Sayile ma vooḡai ḡula Bete-San zigigi va, ti ná-doun zunū savagaiti ma vooḡaiti seḡe balaa, ti li ga tiye Yaḡeese, ti ti ḡala miná.

¹³ Ti ti-ma ḡaeiti seḡeni, ti naati maḡḡulu, tamalise wului wu, nii é Yaḡeese. Naa voluma, ti zugi zoni folo lofela laawu.

GALA Sɛvɛi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf